

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	1
VOORWOORD	3
INLEIDING	5
BAL EN HAAR THEMATEAMS	6
BESPREKING EN INHOUDELIJKE REFLECTIES VAN DE GAS-BEMIDDELING EN POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING	8
GAS BEMIDDELING	8
Gas bemiddeling: de cijfers	8
POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING 2010	10
Politiële schadebemiddeling: de cijfers	10
HERSTELBEMIDDELING MINDERJARIGEN (HB-)	16
INLEIDING	16
HERSTELBEMIDDELING MINDERJARIGEN: DE CIJFERS IN BEELD	17
Nieuwe dossiers van 2010	18
Bemiddelen in zedendossiers	19
Bemiddelen in dossiers met een ‘pestproblematiek’ als achtergrond	20
Dossiers die werden afgesloten in 2010	22
Conclusie	23
HERSTELGERICHT GROEPSOVERLEG (HERGO)	24
Impressies van een Hergo, door Jan Huys, vrijwilliger-moderator	24
Hergo: de cijfers in beeld	26
Regionaal overleg rond Hergo	29
Kristische reflecties	29
Hergo internationaal in beeld	31
Vrijwilligerswerking Hergo: vrijwilligers als steun voor de partijen.	31
Hergo op School (HOS)	32
VRIJWILLIGERSWERKING BEMIDDELING MINDERJARIGEN	34
HERSTELBEMIDDELING MEERDERJARIGEN	39
INLEIDING	39
DE CIJFERS IN BEELD	39
Aanvragen	39
Reacties van slachtoffers en daders	40
Aard van de feiten	40
Doorverwijzingen	41
Afgesloten bemiddelingsdossiers	41
STRUCTURELE ACTIVITEITEN EN VERDERE IMPLEMENTATIE VAN DE WET VAN 22 JUNI 2005	42
Bemiddeling speelt zich niet af op een eiland : stuurgroep herstelrecht en bemiddeling	42
Bemiddeling blijven promoten bij partners	43
Methodologische verdieping	43
Bemiddelen blijven promoten bij de burger	43
GETUIGENIS VAN EEN BEMIDDELING IN EEN LEVENSDELICT	45

BIJLAGEN	53
GAS-BEMIDDELING: CIJFERS 2010	53
POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING: CIJFERS 2010	55
HERSTELBEMIDDELING MINDERJARIGEN: CIJFERS 2010.....	58
HERGO: CIJFERS 2010	63
HERGO OP SCHOOL: CIJFERS 2010.....	66
HERSTELBEMIDDELING MEERDERJARIGEN CIJFERS 2010	67
STUDIEBEZOEK 'S HERTOGENBOSCH 28 JANUARI 2010.....	74
BEMIDDELING: HOE KOM JE ERBIJ?	89
VOORBEELD VAN EEN OVEREENKOMST	92
PROVINCIAAL VEREFFENINGSFONDS – DE SUBSIDIARITEIT VAN HET FONDS IN HET KADER VAN DE BEMIDDELING	96
DOING RESTORATIVE JUSTICE IN EUROPE: BILBAO 17 – 19 JUNE 2010.....	100
CONCEPTTEKST BAL “VRIJWILLIGERS BINNEN SLACHTOFFER-DADER-BEMIDDELING MINDERJARIGEN”	109
PERSONEELSBEZETTING BAL 2010	126
GAS-BEMIDDELING.....	126
POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING.....	126
HERSTELBEMIDDELING MINDERJARIGEN.....	126
HERSTELBEMIDDELING MEERDERJARIGEN.....	127

VOORWOORD

Binnen de Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven worden een zestal projecten in de sfeer van het herstelrecht gecoördineerd. Deze gaan van de inmiddels klassieke slachtoffer-daderbemiddeling met minderjarige en meerderjarige daders, over bemiddeling in het kader van de gemeentelijke administratieve sancties, tot herstelgericht groepsoverleg en bemiddeling met vrijwilligers. Het blijven stuk voor stuk innovatieve praktijken, die een nieuw perspectief bieden voor de aanpak van kleine en grote criminaliteit en die zonder meer de samenleving een nieuwe manier van omgaan met onveiligheid aanreiken. Aan justitie biedt het herstelrecht de mogelijkheid om te groeien tot een meer responsief en responsabiliserend recht, dat verder reikt dan het louter bestraffend optreden.

Deze verfrissende ontwikkelingen zijn maar mogelijk dank zij de blijvende betrokkenheid en actieve inzet van talrijke actoren. Er zijn niet alleen de 14 professionele bemiddelaars en de groep vrijwilligersbemiddelaars, maar ook de vele hulpverleners in en rond het justitiële veld, de medewerkers van het justitiehuis, de beide Leuvense gevangenissen, de lokale politie, het gemeentebestuur, ... Een centrale rol wordt gespeeld door de Leuvense magistratuur, waarbij het parket zowat het knooppunt vormt, en nauw daarbij aansluitend de jeugd- en andere rechters. Samen met de vertegenwoordigers van de balie maken zij deze projecten mee mogelijk. We zijn heel blij dat we de voorbije 15 jaar in het arrondissement Leuven in staat geweest zijn om dergelijke verregaande vormen van samenwerking te creëren tussen justitie en voorzieningen in de samenleving. We zijn er in geslaagd om stapsgewijs een constructieve samenwerking op te bouwen, op een manier die geen afbreuk doet aan de onafhankelijkheid van ieder. Wél is er het engagement, bij iedere partnerorganisatie, om de eigen opvattingen en procedures voortdurend te bevragen en via een permanente interactie te komen tot een gemeenschappelijke, op pacificatie en herstel gerichte handelingscontext voor het omgaan met diverse vormen van schadelijk gedrag.

Deze samenwerking vindt haar neerslag in de Leuvense stuurgroep 'Herstelrecht en bemiddeling', waarin alle boven vernoemde partners vertegenwoordigd zijn. In 2010 kwam deze stuurgroep vijf keer samen. Op basis van informatie aangereikt door de bemiddelaars worden enerzijds de ontwikkelingen in de respectieve deelprojecten besproken. Dit geeft regelmatig aanleiding tot fundamentele discussies, onder meer betreffende het belang van bepaalde werkingsprincipes of de rol van bepaalde actoren. Anderzijds wordt er tijdens de stuurgroepvergadering ingegaan op specifieke thema's. Die kunnen zowel praktisch van aard zijn, als meer theoretisch en ideologisch. Terugblikkend op het voorbije jaar, waren dit onder meer: de samenwerking met parket en jeugdrechters wat betreft de zogenaamde 'gemengde' dossiers (met minderjarige én meerderjarige daders), het bespreken van wetenschappelijke onderzoeksresultaten met betrekking tot bepaalde deelwerkingen en het oplist van nieuwe thema's voor gewenst onderzoek, de selectie en verwijzing van geschikte dossiers op het niveau van het parket, de feedback aan de rechters na afloop van bemiddeling, de rol van de advocatuur (die zeer verschillend is voor minderjarige dan wel meerderjarige daders), het voorlichten van de publieke opinie inzake bemiddeling en herstelrecht en het vergroten van het maatschappelijk draagvlak.

Voorwoord

Twee voorbeelden mogen een duidelijker beeld geven van de werking van de stuurgroep. Naar aanleiding van het teruglopend aantal doorverwijzingen, ging de vertegenwoordiger van het parket op onderzoek uit bij haar collega's-Substituten procureur des Konings. Daaruit kwam een nogal ontnuchterend beeld te voorschijn, met name dat er grote onzekerheid heerst onder de parketmagistraten wat betreft het nut dat bemiddeling kan hebben voor de afhandeling van de gerechtelijke dossiers. Deze vaststellingen waren aanleiding tot een open discussie over de doelen en logica's van zowel bemiddeling als gerechtelijke besluitvorming, en waar deze elkaar al dan niet konden vinden. Het tweede voorbeeld betreft de vaststelling – via de tweemaandelijks werkingsoverzichten van de bemiddelaars – dat de respons vanwege slachtoffers en daders op de brieven van het parket, waarin het bemiddelingsaanbod gedaan wordt, afneemt. Dit gaf aanleiding tot een grondige reflectie over de formulering van het aanbod: hoe kan een voorstel van bemiddeling op een bepaald ogenblik het best aansluiting vinden bij de beleving en de noden van slachtoffer en dader (en hun omgeving)? Kan, naar slachtoffers toe, het woord 'bemiddeling' wel gebruikt worden in een brief van de procureur des Konings? Hoe ervaart het slachtoffer dergelijke formulering? Het ging hier om véél meer dan een praktisch probleem van redactie van brieven: het dwong de leden van de stuurgroep om opnieuw na te denken over de leefwereld van slachtoffers en daders en de ontstane beeldvorming over zowel bemiddeling als 'gerecht'.

Zoals u in het hierna volgende verslag kunt lezen, zijn er nog tal van andere thema's die brandend actueel zijn in de wereld van de bemiddeling. Zo wordt er verder gesleuteld aan de rol van de vrijwilligerswerking, de verankering van bemiddeling in de samenleving en de internationale samenwerking waarin vooral Leuven zich niet onbetuigd laat – te oordelen naar de talrijke bezoekers die BAL aandoen.

Ivo Aertsen
Voorzitter arrondissementale stuurgroep
13 maart 2011

INLEIDING

Bij deze presenteren we u het jaarverslag van 2010! We trachten u een beeld te geven van de gevarieerde werkzaamheden van de Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven (BAL).

Zo geven we u per project een overzicht van de dossiers waarin gewerkt werd in het afgelopen werkingsjaar. Als bijlage worden al deze gegevens verzameld. In het jaarverslag zelf worden de cijfers per project meer geduid om de daadwerkelijke bemiddelingspraktijk te verduidelijken. Zo geven we u een zicht op het aantal dossiers waarin gewerkt werd, hoeveel dossiers al dan niet werden opgestart en afgesloten, welke feiten naar welke bemiddelingsprojecten werden doorverwezen, of er veel partijen tot een overeenkomst kwamen in een bemiddeling en hoe deze er dan wel uitzien, vanuit welke instanties dossiers worden aangemeld voor bemiddeling, of partijen al dan niet bereid zijn om met mekaar een gezamenlijk gesprek aan te gaan,...

Daarnaast wordt er per project gereflecteerd over deze cijfers: zijn er tendensen of evoluties merkbaar, worden er knelpunten ervaren, waar staat het project nu en waar kan of wil het nog naartoe, ..

Verder proberen we ons jaarverslag te verlevendigen door verslag uit te brengen van projectoverstijgende activiteiten. Zo vindt u een kort verslag van onze themateams, van onze boeiende studiereis naar 's Hertogenbosch en van onze deelname aan het Congres van het Europees Forum in Bilbao. Ook meer projectgebonden komen er een aantal items aan bod. Zo kan, bij de vrijwilligerswerking die afgelopen jaar geëvalueerd en bijgestuurd werd, worden besloten dat de visie op en doelstellingen van (herstel)bemiddeling de basis vormen voor de vrijwilligerwerking. Ook bij Hergo en Hergo op School worden een aantal kanttekeningen gemaakt. Boeiend is vooral het stukje 'impressies van een Hergo-moderator'; geschreven door een vrijwilliger-moderator.

De bemiddelaars meerderjarigen geven u een kijk op een bemiddeling in de strafuitvoeringsfase en plaatsen daarnaast een aantal kanttekeningen bij het al dan niet bereiken en het al dan niet reageren van partijen.

Kortom, reden genoeg om u niet te beperken tot het loutere cijferoverzicht als bijlage, maar doorheen het hele verslag een zicht te krijgen op de werkelijke wereld van bemiddeling!

BAL is immers fier om als team nog steeds een evenwicht te vinden tussen een kwalitatieve dossierwerking enerzijds en het conceptueel verder bouwen aan een meer herstelgerichte strafrechtsbedeling of ruimer: samenleving, anderzijds.

BAL staat er echter niet alleen voor en met dit jaarverslag willen we dan ook iedereen bedanken die het afgelopen jaar een steun was. Naast onze werkgevers denken we heel specifiek aan al onze verwijzers, samenwerkingspartners en aan de stuurgroepleden in het bijzonder. Tenslotte ook bijzondere dank aan Ivo Aertsen, voorzitter van de stuurgroep en naast eminent professor ook prachtig vertaler van de herstelgedachte naar de concrete partijen/praktijk.

Een boeiend 2011 alvast, maar nu vooral: veel leesplezier.

Uiteraard kijken wij uit naar reacties: bal@leuven.be

BAL EN HAAR THEMATEAMS

Sinds 2009 werd besloten om het overleg over de projecten heen (de vroegere teamvergaderingen) te beperken tot een vergadering met iemand van elk project. Deze vergaderingen worden gevoed door en teruggekoppeld aan de verschillende subteams.

Met de themateams willen we het ganze team echter samenbrengen om inhoudelijke thema's te bespreken. Daarnaast kunnen ook projectoverstijgende zaken worden besproken (zoals bv. de geplande teamdag). De themateams gaan door op BAL en zijn voor en door de teamleden, al kunnen er – afhankelijk van het thema- ook externen worden uitgenodigd. In 2010 gingen er vier themateams door.

22 FEBRUARI: IN SEARCH OF HEALING JUSTICE

Met het team keken we naar de DVD 'In search of healing justice'. Het gaat hier concreet om een opname van een slachtoffer en dader, native people, die samen getuigen over een levensdelict op een native conferentie in Vancouver, Canada. Het slachtoffer is de zus van de overledene, de dader de vriendin van de overledene. Dave Gustafson en Sandi Bergen traden op als bemiddelaars. Ondanks het 'native-perspectief' waren de emoties herkenbaar en vertaalbaar naar de eigen praktijk. Aansluitend werd een bescheiden nieuwjaarsreceptie voorzien.

10 MEI: RESTORATIVE POLICING

Naar aanleiding van het eerdere congres 'Restorative Policing' in 2009, waar samen met Politiezone Leuven naar toe werd gewerkt sinds 2008, werd gekeken naar de invulling van 'herstelbemiddeling door politie'. Naast tal van herstelrechtelijke politiepraktijken die overal in het land bestaan, wordt op dit moment politieke schadebemiddeling enkel nog georganiseerd in de Politiezone Leuven. Verschillende scenario's over het gebruik van bemiddeling door politie zijn immers denkbaar en hoeven elkaar niet uit te sluiten. Binnen de Politiezone Leuven kozen we voor politie als initiator van en doorverwijzer naar schadebemiddeling. Hierbij is het de politie-inspecteur die, met het actief stimuleren van bemiddeling, een wezenlijke bijdrage levert aan veiligheid en leefbaarheid in de buurt en aan een herstelrechtelijke (politie)praktijk.

Aan de hand van een aantal casussen uit de huidige praktijk van PSB werd gekeken welke rol politie (al dan niet) in de bemiddeling kan spelen, wat de grenzen/gevaren en wat hun meerwaarde kan zijn.

4 OKTOBER: BURENBEMIDDELING

Burenbemiddeling werd sinds midden 2008 opgestart en ondergebracht bij de preventiedienst. Meer en meer mensen in Leuven vinden de weg naar deze manier van omgaan met burenconflicten. Na twee jaar leek het ons dan ook zinvol om Daniella Descamps (diensthoofd preventiedienst) uit te nodigen en te vragen naar haar ervaringen en naar de huidige stand van zaken. De doelgroep is specifiek, de aanmeldingscriteria ook, maar daarnaast zijn een aantal interessante gemeenschappelijkheden, zoals de methodiek en het werken met vrijwilligers.

Naast het gegeven dat er gewerkt wordt met vrijwilligers als burenbemiddelaars en dat deze gemotiveerd worden om zich kandidaat te stellen onder de noemer van 'een bijdrage te willen leveren aan de gemeenschap', zijn het bij burenbemiddeling de burgers zelf die zich kunnen aanmelden bij het project. Ook andere instanties kunnen burgers doorverwijzen.

Bekendheid van het project is dan ook essentieel om tot daadwerkelijke dossiers en vrijwilligers te komen. Ook het 'maatschappelijk draagvlak', waar BAL zich nog steeds het hoofd over breekt, is hier dus aan de orde.

6 DECEMBER: (VIDEO) STUURGROEP

Het congres 'The 6th Biennial Conference and 10th Anniversary of the European Forum for Restorative Justice Doing Restorative Justice in Europe: Established practices and innovative programmes, looking back and looking forward' in juni 2010, in Bilbao, Spanje, was georganiseerd door het Europees Forum voor Herstelrecht en stond in het teken van het 10-jarige jubileum van het Forum. Een aantal bemiddelaars van BAL namen hieraan deel. Op het congres werd een terugblik gegeven op gevestigde herstelrechtelijke praktijken die zich in het afgelopen decennium hebben ontwikkeld en een vooruitblik op nieuwe innovatieve herstelrechtelijke praktijken. Voor BAL zelf niet innovatief, maar voor andere herstelpraktijken in Europa blijkbaar wel, is de organisatie en werking van de stuurgroep. Suggnomè nam dan ook een DVD op waarin verschillende partners hun idee over de (meerwaarde van deelname aan de) stuurgroep geven. Hoewel deze workshop op het congres niet al te veel deelnemers kende, werd de DVD op het themateam met het nodige enthousiasme onthaald. Dank aan de geïnterviewden en aan Suggnomè!

We hopen met deze gevarieerde themateams alle teamleden van BAL wat geprikkeld te hebben. Uit navraag bij de teamleden blijkt immers dat de themateams geapprecieerd worden en dat, hoewel niet steeds even interessant of relevant, ieder teamlid er voor zich zelf toch iets uithaalt. Daarnaast werkt het ook teamversterkend. De formule blijft dan ook in 2011 behouden, al zullen teamleden (nog) meer aangesproken worden op inhoud en voorbereiding.

BESPREKING EN INHOUDELIJKE REFLECTIES VAN DE GAS-BEMIDDELING EN POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING

GAS BEMIDDELING

GAS BEMIDDELING: DE CIJFERS

NIEUWE DOSSIERS IN 2010:

In 2010 werden er 145 nieuwe dossiers doorverwezen. Dit is een stijging met 24 dossiers.

Belangrijke vaststelling hierbij is dat er 35 dossiers werden overgemaakt door de provinciaal sanctionerend ambtenaar. Dit is bijna 25 % van het toegeleverde aantal dossiers.

In de nieuwe dossiers werden 145 overtreeders betrokken. Het ging hierbij om 80 minderjarigen en 65 meerderjarige overtreeders.

Ten aanzien van minderjarigen worden alleen zuivere GAS-inbreuken overgemaakt aan de sanctionerend ambtenaar. De gemengde inbreuken blijven voor afhandeling in handen van het parket.

De 80 dossiers bemiddeling minderjarigen werden in 2010 alleen door de ambtenaar van de stad Leuven aangebracht.

Dit heeft te maken met de specifieke uitgangsoverlast veroorzaakt door de minderjarige studenten (zoals wildplassen, bevuilden, bezit geopende fles alcohol, beklimmen standbeeld...), maar ook andere vaststellingen zoals het betreden van openbare domeinen buiten openingsuren, het stoken van vuur zonder toelating, het stukslaan van vuilniszakken, en het lastigvallen van personen werden geselecteerd.

Ten aanzien van meerderjarigen werden 15 dossiers die een zuivere inbreuk op het politierechtbank uitmaken geselecteerd zoals dossiers met betrekking tot loslopende honden, bijtende honden, hinder en beschadiging openbare weg, geluidsoverlast bij dag.

50 dossiers met betrekking tot gemengde inbreuken als vandalisme aan voertuigen of roerende goederen, en nachtlawaai werden door het parket niet strafrechtelijk afgehandeld en werden door de ambtenaar administratieve sancties geselecteerd voor de bemiddeling.

AFGESLOTEN DOSSIERS:

In 2010 konden 119 dossiers worden afgesloten.

In 76 van de afgesloten dossiers ging het om een volledig doorlopen bemiddeling: In 67 dossiers daarvan werd een volledig akkoord of overeenkomst bereikt. In 1 dossier werd de overeenkomst slechts gedeeltelijk uitgevoerd. 8 dossiers dienden zonder overeenkomst te worden afgesloten.

2 dossiers werden voortijdig beëindigd omdat het slachtoffer afhaakte.

In 41 dossiers was er een louter contact: In 6 dossiers ontkende de dader, in 5 dossiers was de schade al geregeld, in 15 dossiers reageerde de dader niet, in 7 dossiers reageerden geen van beide partijen, en in 8 dossiers wenste één of beide partijen geen bemiddeling.

REFLECTIES

Het aantal dossiers dat geselecteerd werd voor bemiddeling GAS steeg nog lichtjes.

Hoewel de bemiddelingsprocedure enkel verplicht is bij wet ten aanzien van minderjarige daders, is het positief dat de sanctionerend ambtenaren de bemiddeling ten aanzien van meerderjarige daders ook als nuttig ervaren in zoverre een conflict tussen burgers blijkt uit de vaststellingen.

Anders dan voorheen verzoekt ook de provinciaal sanctionerend ambtenaar ook te bemiddelen bij vandalisme als gemengde inbreuk. Door het slachtoffer wordt dit als zeer positief ervaren, omdat een regeling van de schade hierdoor haalbaar wordt.

Bij gebrek aan herstel via bemiddeling moet het slachtoffer anders altijd via de burgerlijke rechtbank zijn schade invorderen. Dit is omslachtig en de kosten van dagvaarding en advocaat moeten – minstens bij opstart van de procedure – door het slachtoffer worden voorgeschoten.

De gemeentelijke administratieve sancties laten gemeenten toe de lokale overlast door het politie-reglement te sanctioneren via een gemeentelijke administratieve sanctie, meestal een geldboete.

Doel is deze overlast in te dijken.

Naast dit repressief instrument kan de bemiddeling bijkomend worden ingezet om de dader die de overlast veroorzaakt en de burger die hiervan hinder ondervindt, toe te laten ook zelf te zoeken naar een oplossing voor het probleem en begrip op te brengen : de feiten worden door de overtreder vaak als kleine inbreuken beschouwd, het impact voor de burger ontgaat hem dan. Het slachtoffer zoekt een oplossing voor de hinder en heeft geen baat bij een eventuele sanctie tegen de dader.

De bestaande trend om ook vaststellingen van loutere GAS inbreuken van meerderjarigen (bij voorbeeld: loslopende honden en de ermee gepaard gaande angst van de burger die de klacht uit, of lawaaihinder bij dag die in een burengeschil ontaardt) voor bemiddeling te selecteren, is een positieve evolutie.

POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING 2010

Hieronder vindt u een korte bespreking van de praktijk van politiële schadebemiddeling in 2010.

Tot 2009 werden GAS-bemiddeling en PSB samen besproken. Beide projecten bevinden zich immers aan het begin van het continuüm van bemiddeling als aanbod voor de afhandeling na opstellen van een PV (proces-verbaal). GAS-bemiddeling concentreert zich daarbij op de inbreuken die administratief-rechtelijk worden afgehandeld, PSB op de licht(st)e feiten met meerderjarigen die een strafrechtelijke afhandeling kennen. De zogenaamde ‘gemengde inbreuken’, waarbij het parket er al dan niet voor kiest deze strafrechtelijk op te nemen, dan wel administratiefrechtelijk te laten afhandelen, zijn dus de gemene deler en om die reden werden GAS-bemiddeling en PSB voordien samen weergegeven. Het gaat dus in PSB soms om dezelfde feiten als in GAS-bemiddeling.

GAS-bemiddeling en PSB zitten niet langer samen op 1 bureau. Daarnaast gaat het om een duidelijk afgescheiden parcours, eens bij de gemengde inbreuken de beslissing werd genomen om het feit administratiefrechtelijk dan wel strafrechtelijk op te nemen. Om deze redenen werd beslist om ook de bemiddelingen afzonderlijk te bespreken.

POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING: DE CIJFERS

In 2010 kregen we **73 nieuwe dossiers** doorverwezen. Het grootste deel daarvan werd intussen reeds afgesloten; 17 dossiers werden overgedragen naar 2011.

In totaal werkten we in 89 dossiers, aangezien 16 dossiers uit 2009 werden meegedragen.

Het aantal nieuwe dossiers is t.o.v. het vorige werkingsjaar (m.n. 81) dus opnieuw licht gedaald, maar is wel ongeveer hetzelfde als in het jaar 2008 (m.n. 71).

Er werd reeds eerder gesteld dat, naar doorverwijzingsaantal, 2005 en 2006 eerder uitzonderlijke ‘piekjaren’ waren. Vanaf 2007 begon het doorverwijsaantal duidelijk te slinken. De afgelopen drie jaar zit het doorverwijsaantal echter op een wel érg laag peil. In de reflecties komen we hier dan ook zeker op terug.

In de 72 in 2010 afgesloten dossiers ging het om **92 verdachten en om 90 slachtoffers**. In 46 dossiers ging het om een 1 op 1 relatie (1 slachtoffer en 1 verdachte).

De verwijzende instanties voor politiële schadebemiddeling zijn politie en parket. Concreet werden er in 2010 slechts **28 dossiers door politie** doorverwezen en daarnaast wel **45 door het parket**. Slechts iets meer dan 1/3 van de dossiers werd dus door politie verwezen. Het gaat hierbij voornamelijk om een doorverwijzing door de APO-officier of –verantwoordelijke zelf. De selectie door individuele inspecteurs zelf bleef, net zoals in de vorige werkingsjaren, vrij laag.

Politie wordt nochtans geacht de eerste en belangrijkste doorverwijzer te zijn; het parket zou slechts als ‘tweede vangnet’ dienen te fungeren. In de reflecties nemen we de doorverwijspraktijk dan ook verder onder de loep.

Inzake de aard van de delicten hebben de cijfers betrekking op het aantal nieuwe dossiers.

We zien dat het in net iets meer dan de helft van de dossiers (nl. in **53 %**, dan wel in 56 % als we de beschadigingen die samengaan met de hoofdkwalificatie bedreiging meetellen) gaat om **vermogensdelicten**. ‘**Beschadiging of vernieling**’ als delict is, met 27 doorverwijzingen, enerzijds binnen de groep van vermogensdelicten zelf en anderzijds binnen het totaal aantal dossiers, nog steeds het **meest doorverwezen delict**.

Binnen de geweldsdelicten maken **'opzettelijke slagen en verwondingen'** met 20 doorverwezen feiten de grootste groep uit. De opsplitsing met of zonder arbeidsongeschiktheid en al dan niet wederzijds werd hierbij niet gemaakt. Toch worden soms ook dossiers met (mogelijke) arbeidsongeschiktheid doorverwezen. Het delict 'opzettelijke slagen en verwondingen' is dus goed voor 27% van alle dossiers en komt hiermee op de tweede plaats van meest aantal doorverwezen delicten.

Daarnaast kwamen er dit jaar drie dossiers met onopzettelijke slagen en verwondingen binnen. Het ging hierbij tweemaal om hondenbeten, waarvan de gevolgen toch vrij ernstig waren. Daarnaast ging het in 1 dossier om een onopzettelijke elleboogstoot. De vraag kan worden gesteld of deze dossiers wel in PSB dienen te worden opgenomen, aangezien het misschien niet strikt om strafrechtelijke feiten gaat. Het gegeven dat er PV is opgesteld (en er dus contact was met politie), dat mensen vaak niet over de contactgegevens beschikken om na de feiten zelf iets te ondernemen naar de andere partij toe, dat het partijen soms ontbreekt aan durf om zelf een stap te zetten of dat ze uit onwetendheid een afwachtende houding aannemen en tenslotte dat de onopzettelijkheid soms voorwerp is van discussie, maakt dat ook in deze dossiers een aanbod van bemiddeling zinvol kan zijn en dus een zekere service is van politie.

In 2010 werden **72 dossiers afgesloten**. Slechts in 40% (en dus in 29 dossiers) werd het bemiddelingsproces volledig doorlopen. In 90% van deze dossiers werd een volledig akkoord bereikt.

In 4% van de dossiers of in 3 dossiers werd het bemiddelingsproces voortijdig beëindigd. Dit aandeel is t.o.v. het vorige werkingsjaar meer dan gehalveerd.

In 56% van de 72 afgesloten dossiers was er **louter contact** met (één van) de partijen. In 40 dossiers werd er dus geen bemiddeling opgestart. Dit aantal ligt hoger dan in het vorige werkingsjaar.

Opvallend was het hoge aantal dossiers waarin verdachten (m.n. 15) of slachtoffers (m.n. 7) of beiden (m.n. 2) onbereikbaar waren of niet reageerden. Als bemiddelaar tracht je contactgegevens te achterhalen opdat de partij minstens het aanbod krijgt en wat meer info verkrijgt over schadebemiddeling. In een aantal dossiers reageert een partij niet, maar weet je als bemiddelaar dat deze de brief wel ontvangen heeft. In een aantal dossiers dit jaar kon een partij -veelal de verdachte- echter op geen enkele wijze worden bereikt. Het gaat hier om verdachten die ambtshalve geschrapt zijn, waar geen gsm-nummers van genoteerd werden en waarvan geen (nieuwe) verblijfplaatsen gekend zijn. Dit is een bijkomend argument om dossiers zo snel mogelijk na de feiten door te verwijzen naar PSB (en, ruimer dan bemiddeling, desgevallend ook naar andere afhandeling- of opvolgingsvormen intern); de kans is dan immers groter om partijen nog effectief op het adres uit het PV te kunnen aantreffen.

In 8 dossiers was de schade reeds geregeld en hadden partijen geen vraag meer. In 1 dossier werd de schade intern, door de financiële dienst van politie, verder opgenomen.

In 1 dossier werd de 'hoofdverdachte' niet geïdentificeerd; de andere partijen gaven aan dat een bemiddeling dan ook weinig zinvol was.

In 1 dossier wenste de verdachte geen bemiddeling, in 3 dossiers wenste het slachtoffer geen bemiddeling en in 2 dossiers wensten beide partijen geen bemiddeling. Dat een partij geen bemiddeling wenst, houdt in dat er wél één of meerdere contacten zijn geweest met de partij, maar dat deze partij expliciet heeft kenbaar gemaakt dat ze, om welke reden dan ook, niet aan een bemiddeling wenst deel te nemen.

Daarnaast dient, net zoals in de vorige jaren, te worden opgemerkt dat sommige dossiers die met kwalificatie 'louter contact' worden afgesloten toch heel wat tijd opsorpen. Enerzijds is er de (strikte) opvolging door het aanschrijven van partijen en soms de zoektocht naar de juiste contactgegevens, anderzijds hebben we als bemiddelaar soms meerdere, intense contacten met één van de partijen (ook al reageert de andere partij niet) of met hun verzekeringsmaatschappij of met een derde partij.

Ook het niet-reageren of niet willen meewerken van een partij dient bij de andere partij immers met de nodige zorg te worden overgebracht, zoniet kan het aanbod van schadebemiddeling bij een partij meer frustratie en ontgoocheling teweegbrengen dan wanneer het aanbod er nooit was geweest.

Er gingen in 2010 **geen directe bemiddelingen** door. In een aantal dossiers was er wel contact tussen partijen, evenwel zonder de bemiddelaar. Bij de indirecte bemiddelingen dient dan ook te worden opgemerkt dat een directe bemiddeling geen 'must' is. Van een directe bemiddeling kan worden verondersteld dat deze aan een aantal specifieke verwachtingen beter kan voldoen. Partijen in een schadebemiddeling blijken deze verwachtingen echter niet te hebben en het zijn tenslotte toch de partijen zelf die nog steeds bepalen of zij een direct contact wenselijk of nodig achten. Een directe bemiddeling wordt dan ook niet (meteen) als uiteindelijk resultaat of als voorwaarde voor een 'geslaagde' bemiddeling naar voren geschoven (al is het wel steeds bespreekbaar of een optie).

Ook in dossiers die na louter contact werden afgesloten omdat de schade reeds geregeld was, was er logischerwijs contact tussen partijen met een positief resultaat als gevolg. Deze manier van afhandelen, op initiatief van partijen zelf, is natuurlijk ideaal en in de communicatie met partijen wordt dit dan ook positief bekrachtigd. De schadebemiddeling niet meer zinvol of overbodig vinden duidt op conflictoplossende capaciteiten bij partijen zelf en dit wordt dan ook positief gecommuniceerd in eindverslag (na overleg met partijen).

Voor wat de **aard van het herstel** betreft gaat het in de meeste gevallen om een financiële vergoeding. Het gegeven dat het resultaat van de bemiddeling voornamelijk bestaat uit financieel herstel is inherent aan het aanbod van een schadebemiddeling in dossiers met materiële schade.

Tenslotte, wat schadebedragen betreft, is het een constante bij schadebemiddeling dat de schadebedragen en de bedragen van de vergoedingen erg variëren.

Naast eenmalige vergoedingen werden in 2010 6 nieuwe dossiers afgesloten met een **afbetaling**. Dus haast in 1 op 4 dossiers met een volledig akkoord gaat het concreet om een afbetaling.

Daarnaast dienden 5 afbetalingen uit vorige jaren mee te worden opgevolgd (4 uit 2009, 1 uit 2008).

7 afbetalingen konden worden afgerond waarvan 4 uit 2010 zelf, 2 uit 2009 en 1 uit 2008.

Een afbetaling houdt in dat er tussen de partijen een akkoord werd bereikt over het schadebedrag, maar dat dit schadebedrag via een afbetaling wordt geregeld. Zulke afbetalingen worden schriftelijk vastgelegd. Het dossier wordt met het bereiken van deze schriftelijke overeenkomst afgesloten en doorgestuurd naar het parket. Ondanks het feit dat de bemiddelingsdossiers in principe afgesloten worden wanneer de afbetaling op punt staat/de overeenkomst werd ondertekend, vraagt de opvolging van de afbetalingen toch vaak heel wat tijd.

REFLECTIES

PSB maakt sinds 2003 deel uit van de PZ Leuven. Naast de betrachting een kwaliteitsvol aanbod van schadebemiddeling aan partijen te doen, is het nog steeds een hele uitdaging om enerzijds herstel en bemiddeling te bestendigen bij politie en anderzijds het aanbod net te doen vanuit dit politiekader.

Uit de reflecties van de afgelopen zeven jaarverslagen zien we hoe de verhouding strafrecht - herstelrecht reeds een hele evolutie heeft doorgemaakt. Schadebemiddeling en vooral hoe het resultaat ervan kan meespelen in de verdere strafrechtelijke gevolgvordering, geeft aan hoe (schade)bemiddeling een daadwerkelijk en tegelijk ook slechts een 'louter' onderdeel van het strafrechtelijk kader kan zijn. Een kader dat idealiter immers zélf staat voor een complementaire, subsidiaire en herstelgerichte conflictafhandeling.

In deze reflecties zullen we ons beperken tot onze belangrijkste bezorgdheid voor 2011: het aantal doorverwijzingen.

AANTAL DOSSIERS EN DOORVERWIJZING

Een lineair aanbod van bemiddeling is een must en zou door PSB mee moeten worden verzekerd. De piek van dossiers in 2005 en 2006 was niet altijd even werkbaar (en gaf nog weinig ruimte voor conceptueel werken). De terugval sinds 2008 moet echter worden tegengegaan en de oorzaken hiervan onderzocht. Ook in 2010 bleef het aantal PSB-dossiers erg laag en werden bovendien haast 2/3 van de dossiers doorverwezen door het parket (en dit soms zelfs na individuele selectie door een inspecteur).

Een lineair aanbod doelt evenwel op het *gehele aanbod* van bemiddeling (en dus in alle dossiers waarin 'een' bemiddeling aangewezen lijkt). PSB is daarbij **strikt complementair** aan GAS-bemiddeling, herstelbemiddeling en BIS. Het is dus geenszins de bedoeling een verhoging van de cijfers te bekomen door de criteria te wijzigen en hierdoor dossiers uit andere bemiddelingsprojecten weg te halen.

Wél dient dus te worden bekeken of *enerzijds* alle dossiers die bij PSB zouden moeten terechtkomen ook daadwerkelijk hier terechtkomen en *anderzijds* of deze selectie/doorverwijzing op de meest effectieve manier (en dus in principe rechtstreeks door politie) is gebeurd en (nog wel) kàn gebeuren.

Hierbij kunnen alvast volgende bedenkingen worden gemaakt:

- De (uitvoering van) de wet van 2005 op bemiddeling heeft nog steeds niet voor de -nochtans te verwachten- implementatie van bemiddeling op het niveau van politie/vaststelling gezorgd. In dit opzicht blijft politie Leuven dan ook een 'uniek' project.

Buiten het lineaire aanbod voor de PZ Leuven, wordt deze hiaat ondertussen deels ondervangen door het criterium van dagvaardingswaardige dossiers niet al te strikt meer te hanteren (door HB+). Door de ondergrens, niet formeel, doch zeker informeel, selectief te verlagen bij HB+ kunnen dossiers naar HB+ worden doorverwezen die mogelijks ook door PSB kunnen worden opgenomen. De ondergrens van HB+ wordt in dat opzicht verlaagd 'ten nadele van' de bovengrens van PSB. Het afhandelingscriterium zou echter best steeds in overweging worden genomen. Evident is dit zeker niet, aangezien PSB voor het arrondissement enkel PZ Leuven bestrijkt en in alle andere gevallen het parket evengoed beroep dient te doen op HB+.

Het lijkt interessant om voor 2011 na te gaan in welke dossiers, doorverwezen naar HB+, mogelijks ook het aanbod van PSB had kunnen gedaan worden (en hoe of op basis waarvan deze selectie dan kan gebeuren).

- Zoals eerder aangehaald bevinden GAS-bemiddeling en PSB zich beiden aan het begin van het continuüm van bemiddeling als aanbod voor de afhandeling na opstellen van een PV. De gemengde inbreuken zijn daarbij, naar feiten althans, de gemene deler. Deze feiten worden óf administratiefrechtelijk óf strafrechtelijk opgenomen en afhankelijk daarvan gebeurt het aanbod óf door de GAS-bemiddelaar óf door de politieke schadebemiddelaar. Concreet betekent dit dat indien het parket beslist het dossier binnen het strafrechtelijk luik te houden zij desgevallend kunnen doorverwijzen naar PSB.

Indien het parket beslist heeft het dossier strafrechtelijk te behandelen en doorverwezen heeft naar bemiddeling, kan tijdens of na de bemiddeling het dossier niet meer worden overgemaakt aan de gemeentelijke ambtenaar. Na een PSB is het aan het parket om een strafrechtelijke beslissing (i.c. veelal een sepot) te nemen.

De beslissing tot strafrechtelijke afhandeling kan dus ook niet voortijdig door politie genomen worden en bijgevolg kan bij gemengde inbreuken politie dus niet zelf selecteren voor PSB.

Indien het dossier administratiefrechtelijk wordt afgehandeld (GAS-ambtenaar) kan indien wenselijk worden doorverwezen naar GAS-bemiddeling. Na deze GAS-bemiddeling neemt de GAS-ambtenaar een beslissing inzake administratieve sanctie.

We staan achter de toepassing van een juiste procedure inzake bemiddeling bij gemengde inbreuken om enerzijds te vermijden dat het strafrechtelijk luik en het administratiefrechtelijk luik elkaar doorkruisen, wat tot rechtsongelijkheid en procedurefouten zou kunnen leiden en om anderzijds door toepassing van de procedure de (voorzien) complementariteit van de projecten te respecteren.

De ingewikkelde afhandeling bij gemengde dossiers GAS maakt echter dat er momenteel, net in die dossiers waar PSB oorspronkelijk een aanbod in deed, vooral naar GAS-bemiddeling wordt doorverwezen. In sommige dossiers lijkt PSB nochtans meer aangewezen. Dit wordt trouwens ook voorzien in de procedure.

Politie kan en mag in gemengde GAS-dossiers dus niet rechtstreeks doorverwijzen. Dit maakt het sensibiliseren van inspecteurs en het motiveren om dossiers te selecteren voor PSB niet eenvoudig. Daarnaast is het een oproep aan het parket om, in het kader van de verdere afhandeling, bij gemengde inbreuken steeds de afweging te maken of PSB toch niet meer aangewezen is en het desgevallend aan PSB over te maken.

Ook wat gemengde inbreuken betreft lijkt interessant om voor 2011 na te gaan in welke dossiers, doorverwezen naar GAS-bemiddeling, het misschien meer aangewezen was naar PSB door te verwijzen. In dat opzicht geldt immers de effectieve doorverwijzing door politie zelf niet/niet langer als 'uniek' criterium voor het welslagen van het project .

- Het lage aantal dossiers geselecteerd door politie werd niet volledig 'gecompenseerd' of aangevuld door een doorverwijzing vanuit het parket. In dat geval zouden er immers in absolute cijfers in 2010 nog veel meer dossiers via het parket moeten zijn binnengekomen en zou ook het totaal aantal doorverwezen dossiers hoger moeten liggen. Parket als tweede vangnet of doorverwijzer dient echter, zeker gezien de recente ontwikkelingen zoals hierboven reeds aangehaald, verzekerd te blijven. Parket blijkt bovendien, zowel in het opvragen van dossiers als voor dossieroverleg, een makkelijk te bereiken partner.

PSB is 'korpsbreed' en zou dan ook door iedereen binnen politie (uit)gedragen moeten worden. In 2010 maakten we reeds werk van een sensibilisatieronde bij de inspecteurs van interventie en van de wijken. Daarnaast werden nieuwe afspraken gemaakt met de APO-officier en met zijn administratie. Het was, gezien het lage aantal dossiers, hoogste tijd om bij alle echelons van politie het project terug onder de aandacht te brengen. Hopelijk vertaalt dit zich in 2011 in een hoger aantal doorverwijzingen. Alleszins hebben we geleerd dat het sensibiliseren niet alleen op regelmatigere, maar ook op bredere basis dient te gebeuren.

Politiële schadebemiddeling 2010

Daarnaast blijft ook een regelmatig overleg met de GAS-bemiddelaar en met het parket noodzakelijk om te komen tot een eenduidige procedure en opvolging van deze procedure in de gemengde dossiers.

De redenen voor de lage input alsook de evaluatie van de huidige doorverwijzingskanalen dient ook in 2011 zeker verder te worden onderzocht en opgevolgd.

HERSTELBEMIDDELING MINDERJARIGEN (HB-)

In dit deel van herstelbemiddeling minderjarigen zal je naast onze bevindingen aangaande het project bemiddeling ook meer kunnen lezen over de afronding van het project Hergo op school, de evoluties binnen het project hergo, de 'switch' in het project met onze vrijwilligers en de start van een 'vernieuwend' project, namelijk het inschakelen van vrijwilligers binnen Hergo.

Naast cijfers mag u van ons ook enkele reflecties verwachten en getuigenissen van partijen.

In bijlage vindt u de personeelsbezetting van BAL en herstelbemiddeling minderjarigen. Dirk De Ryck startte in februari 2010 als nieuwe bemiddelaar minderjarigen bij BAL. In bijlage kan u meer lezen over zijn eerste ervaringen en indrukken als bemiddelaar.

Het team van de minderjarigen kreeg nog een uitbreiding met Christine Dragon die ons kwam vervoegen vanaf november 2010. Zij ondersteunt het team op inhoudelijk-administratief vlak. Het is dankzij Christine dat het tot stand komen van dit jaarverslag zo vlot loopt en zo mooi oogt!

INLEIDING

2010 was het laatste werkingsjaar vóór de erkenning van de HCA diensten in voege zou gaan. We keken hiernaar uit: eindelijk de volwaardige subsidiëring waarop we al enkele jaren wachtten.

Helaas werd er alsnog roet in het eten gegooid: in plaats van de gehoopte subsidiëring werd er integendeel aangepast en gesnoeid. Zowel het basiskader van de HCA diensten als het aantal begeleiders werd kleiner dan gehoopt. Er volgde geen grote 'witte woede'. Immers, zelfs met alle HCA medewerkers in Vlaanderen zou onze roep om de uitvoering van het erkenningbesluit maar een klein kreetje zijn, vermoedden we, dat niet of amper gehoord zou worden in het grote geheel van de bijzondere jeugdzorg. Het coördinatorenoverleg van de HCA diensten en de koepels deden wel verschillende pogingen tot overleg om alsnog de afgesproken subsidiëring uit de brand te slepen. Helaas zonder resultaat.

Voor ons betekent dit voor 2011 dat de werkdruk hoog zal blijven en dat het een permanent dansen op een slappe koord zal worden –en er al dan niet afvallen- om onze laagdrempelige manier van werken in de bemiddelingsdossiers te blijven continueren.

De nieuwe initiatieven waar we onze schouders onderzetten, gaande van de vrijwilligerswerking, over Hergo op school tot het nieuwe project Hergo vrijwilligers, komen door deze krappe subsidiëring onder druk te staan.

Een ander gegeven dat hieronder zal lijden is de vlotte continuering van onze dienstverlening wanneer er personeelwissels zijn of mensen tijdelijk uitvallen. Daarbij komt het gegeven dat er voor het personeelsbestand gekeken wordt naar een gemiddeld cijfer van het aantal doorverwezen jongeren tijdens de 2 voorafgaande jaren. Als men geconfronteerd wordt met schommelingen doorheen de jaren zal ook dit moeilijk op te vangen zijn.

Gelukkig mogen we wat betreft het aantal doorverwijzingen in Leuven rekenen op een parket dat zorgt voor een continue en vrij constante doorstroom van dossiers met een gemiddelde van 400 jongeren per jaar.

Ondanks deze 'niet fijne' evolutie is het opmerkelijk met welk enthousiasme en gedrevenheid de bemiddelaars zich blijven inzetten dag na dag! Bemiddelaars zijn een 'taai ras'!

HERSTELBEMIDDELING MINDERJARIGEN: DE CIJFERS IN BEELD

Alvorens we de lezer in de cijfers van onze bemiddelingen gooien willen we eerst nog een getuigenis meegeven van een slachtoffer.

GETUIGENIS SLACHTOFFER

Als slachtoffer van een diefstal met geweld, kwam ik plots in contact met drie zaken waar iedereen zich zo ver mogelijk van wil houden: crimineel gedrag, medische problemen, én het gerecht. Ik heb ervoor gekozen om mijn zaak zonder advocaat aan te pakken - ik beschikte niet over een familiale verzekering die de gerechtskosten zou dekken - en ik was niet bereid om advocatenvergoedingen "voor te schieten", in afwachting van een definitieve schadevergoeding. Drie weken na het voorval kwam de zaak van één van beide daders voor in snelrecht. Mijn ervaring in de rechtbank, waar ik me burgerlijke partij kwam stellen, was opnieuw hoogst onaangenaam: onwillekeurig voel je je er toch 'gewogen', en het voelt allermist 'normaal' aan om vooraan je verhaal te doen, terwijl de dader twee meter links van je zit. Ik heb me zelden zo opgelucht gevoeld als op het moment dat ik de rechtszaal heb verlaten. De rechter besloot vervolgens om de definitieve behandeling van de zaak met een half jaar uit te stellen, wat ik als frustrerend ervaarde, aangezien ik al die tijd zonder schadevergoeding zou blijven. Snelrecht betekent niet noodzakelijk 'snelle gerechtigheid' - althans niet vanuit het standpunt van het slachtoffer.

In die zin ben ik zeer blij dat de bemiddelingsdiensten zelf contact met mij hebben opgenomen. Ik was vanaf het begin op de hoogte van het bestaan van deze diensten via een brief van het parket, maar ik stond aanvankelijk sceptisch t.o.v. de mogelijkheid van herstelbemiddeling, en ik had bovenal geen zin in een confrontatie met de dader(s). Ik had ook geen behoefte aan een soort 'reconciliatie' met de dader(s): daarvoor was (en is) mijn kwaadheid over het gebeurde te groot. Gelukkig heb ik na enige tijd begrepen dat dat laatste geen inherente doelstelling is van de herstelbemiddeling; waar het bovenal om gaat, is dat de opgelopen schade op één of andere manier wordt vergoed - en dit op zo'n wijze dat zowel dader als slachtoffer zich in de herstelregeling kunnen vinden. Dat is in mijn geval goed gelukt, en ik ben vooral blij dat de hele zaak vlot en efficiënt is verlopen, waardoor ik de hele episode snel heb kunnen afsluiten - wat toch belangrijk is voor een slachtoffer. Het personeel van de bemiddelingsdiensten was bovendien ook een welgekomen luisterend oor, waarvoor ik hen ook dank.

De tabellen met de cijfers vindt u achteraan in dit jaarverslag. In dit deel geven we u op een leesbare manier kort onze bevindingen bij deze cijfers.

NIEUWE DOSSIERS VAN 2010

Er werden in 2010 door het parket van Leuven **297 nieuwe dossiers** doorverwezen naar HB-. Dit is een lichte stijging (13 dossiers) in vergelijking met 2009. De verwijzingen vanuit het parket zijn een redelijke constante wat voor ons zeer aangenaam werken is. In deze dossiers is er steeds sprake van minstens 1 dader en 1 slachtoffer, maar dit kunnen er ook meer zijn. In 2010 kregen namelijk **438 minderjarige daders en 455 slachtoffers** een brief met het aanbod van bemiddeling. Ongeveer **890 partijen** werden dus geïnformeerd over het bestaan van bemiddeling. In die 297 nieuwe dossiers gaat het over **636 mogelijke interacties**¹.

De verdienste hiervoor ligt in het gerechtelijk arrondissement Leuven volledig bij de gerechtelijke instanties. De parketmagistraten zijn nog steeds bereid om het aanbod van bemiddeling zeer ruim te doen. Zo wordt af en toe ook een aanbod van bemiddeling gedaan in dossiers waarin ze sowieso niet zullen dagvaarden. Dit geeft aan dat bemiddeling ook gevraagd wordt als het gaat om zeer lichte feiten zonder of met minimale gevolgen. De communicatie of het bieden van deze mogelijkheid op zich, vinden ook onze parketmagistraten waardevol. In de praktijk merken we dat deze dossiers vaak wel worden opgestart, in tegenstelling tot wat je misschien zou verwachten (vb dossiers van aanhoudende pesterijen op school die uitmonden in bedreigingen,...)

De partijen zelf blijven de belangrijkste 'spelers' als het gaat om de inschatting of een aanbod van bemiddeling zinvol kan zijn. Wij zijn dan ook zeer tevreden over deze open houding van het parket.

Aangezien 99% van onze dossiers wordt doorverwezen op parketniveau, hoeven jeugdrechters hier niet of minder vaak aan te denken. In **26 % van de dossiers** die naar bemiddeling worden doorverwezen volgt nog wel een **dagvaarding voor de jeugdrechtbank**.

Het aandeel **vermogensdelicten** blijft doorheen de jaren groter dan de **persoonsdelicten**, namelijk in **verhouding 60/40**. Bij de vermogensdelicten zien we een oververtegenwoordiging van de diefstallen. Opvallend binnen deze brede groep van diefstallen is het gegeven dat **22 dossiers** werden doorverwezen met de kwalificatie '**diefstal met geweld of bedreiging**'. Deze dossiers zouden ook in aanmerking kunnen komen voor een Hergo aanbod (gericht op meer ernstige feiten met een persoonlijk slachtoffer). We hopen dan ook dat in 2011 in deze dossiers het aanbod van Hergo zal gedaan worden. Hierover leest u verder in deze tekst meer.

Bij de persoonsdelicten blijven jaar na jaar de 'opzettelijke slagen en verwondingen' of de vechtpartijen ongeveer 70% in beslag nemen.

Ook dit jaar werden een **10 tal zedendossiers doorverwezen naar bemiddeling**. Dit is het tweede werkingsjaar dat we in deze dossiers ervaring kunnen opdoen. We willen u dan ook kort enkele bevindingen meegeven.

¹ Een interactie is de link die ontstaat tussen een dader en een slachtoffer, door het gepleegde misdrijf. Het aantal interacties in een dossier geeft de complexiteit van een dossier aan.

BEMIDDELEN IN ZEDENDOSSIEREN

Van de zedendossiers kent **ongeveer tweederde een opstart**. Hoewel we - gezien het kleine aantal zedendossiers - geen gegronde vergelijking kunnen maken, lijken deze dossiers dus iets vaker op te starten dan de andere bemiddelingsdossiers. Bij de niet-opgestarte zedendossiers was de reden meestal dat het slachtoffer niet wenste in te gaan op het aanbod van bemiddeling, geen vraag meer had, of niet bereikbaar was. Ook aan daderkant hebben we soms mensen niet bereikt. In zedendossiers kiezen we voor een zeer laagdrempelige aanpak: als we dader of slachtoffer niet telefonisch kunnen bereiken, kondigen we met een aangepaste brief een huisbezoek aan. Pas wanneer we op dit huisbezoek voor een gesloten deur staan, zeggen we dat we een partij niet hebben bereikt.

In het overgrote deel van de doorverwezen zedendossiers stelde het slachtoffer geen financiële schadevraag. **Communicatie blijkt met andere woorden meestal het belangrijkste**. In de weinige gevallen waar er wel schadevergoeding werd gevraagd, is het niet gelukt om hierover tot een overeenkomst te komen. De partijen besloten zich hiervoor te laten adviseren door een advocaat en de uiteindelijke beslissing over te laten aan de jeugdrechter.

In een derde van de opgestarte zedendossiers kozen de partijen voor een gezamenlijk gesprek. In de zwaarste dossiers werd het vaakst voor een gezamenlijk gesprek geopteerd. Partijen gaven daarbij aan dat ze vóór het gesprek bijzonder gespannen waren, maar nadien opgelucht en tevreden over het verloop.

Wat betreft de methodiek en het verloop van de bemiddeling zijn er enkele verschillen op te merken met andere bemiddelingsdossiers. Een eerste vaststelling is dat zedendossiers vaak meer en langere gesprekken vragen, waardoor ze **tijdsintensiever werk** vragen van de bemiddelaar. Daarnaast viel op dat we in verschillende gevallen gecontacteerd werden door bezorgde ouders van een slachtoffer, die aangaven dat hun kind afziet van de feiten, maar zelf geen bemiddeling wilde. We konden in die gevallen via de ouders toch een afspraak maken met de jongere en dankzij een **laagdrempelige aanpak** alsnog de bemiddeling opstarten. Veel vaker dan in andere dossiers bleek een **afzonderlijk gesprek** met de jongere (dader of slachtoffer), zonder het bijzijn van de ouders, aangewezen. Ouders hadden hier ook geen probleem mee en stelden dit in verschillende gevallen al van bij het begin zelf voor.

Inhoudelijk valt op dat het voor partijen vaak moeilijk is om over de feiten te praten, en focust het gesprek zich vaak op de **gevolgen van de feiten en de emotionele beleving** ervan. De beleving bij dader en slachtoffer liep in onze zedendossiers soms sterk uiteen. Dit weerhield partijen er niet van elkaar te ontmoeten of open te staan voor elkaars boodschappen.

Als dienst zijn we zeer blij met het vertrouwen vanuit het parket om ons de zedendossiers door te sturen. We zijn er ook van overtuigd zinvol werk te hebben kunnen leveren in deze dossiers. Om een kwaliteitsvolle werking te blijven garanderen, zal een tweede bemiddelaar bijscholing volgen over de problematiek van zedenfeiten. Wij hopen alvast op een blijvende doorverwijzing van zedendossiers, gezien de meerwaarde voor de partijen, maar ook voor onze dienst.

BEMIDDELEN IN DOSSIERS MET EEN 'PESTPROBLEMATIEK' ALS ACHTERGROND

Het aandeel van **partijen** waarbij vóór het misdrijf al sprake was van **een relatie** is gedaald naar **35 %**. Wat wel een constante blijft doorheen de jaren, is dat het **in ongeveer de helft daarvan gaat om een schoolrelatie**. Dit is een gegeven dat ons blijft intrigeren, aangezien hier op preventief vlak heel wat zou kunnen ondernomen worden.

Zelf hebben we in 2010 een poging gedaan om voor de laatste drie jaar eens na te gaan of het in die 'schooldossiers' vaak gaat om een achterliggende pestproblematiek.

Zie hier kort onze bevindingen²:

Als bemiddelingsdienst merken we op dat een zeker percentage van de dossiers die we binnenkrijgen gerelateerd zijn aan een problematiek van pesten op school. In samenspraak met het Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten, werd eind 2010 besloten dat we als bemiddelingsdienst hier een signaalfunctie in kunnen spelen en dat we een steentje kunnen bijdragen in de strijd tegen deze ingewikkelde en "bezwarende" problematiek die pesten is. Er werd een onderzoekje gelanceerd, waarbij we gingen graven in de bemiddelingsarchieven. We wilden 3 zaken onderzoeken:

1. In hoeveel van onze bemiddelingsdossiers tussen 2008 en 2010 ging het initieel over pesterijen op school of lagen pesterijen aan de basis van de MOF (en werd het op die manier een "pestdossier").
2. Was er een door de partijen gekende reactie van de school op deze pesterijen en/of de MOF en zo ja, welke?
3. In welke mate waren de partijen tevreden over deze reactie?

Wat vraag 1 betrof, hanteerden we 3 criteria om te beslissen of een dossier een "pestdossier" was.

- 1) Het pesten gebeurde (ook) in of rond de school en ging tussen 2 (of meer) leerlingen.
- 2) Het misdrijf was (mede) een gevolg van pesterijen of situeerde zich tenminste binnen de context ervan.
- 3) Definiëring Pesten: er werden 2 mogelijke criteria gebruikt om pesten als dusdanig te bepalen:
 - ➔ het werd, doorheen de gesprekken en in de neerslag hiervan in nota's van de bemiddelaar, door 1 van de partijen zelf **vermeld** als: "hij/zij pestte mij"
 - ➔ Indien het niet terugkwam in de nota's, werd aan de betreffende bemiddelaar gevraagd of hij kon **herinneren of het vermeld werd**. Indien dit niet het geval was, werd er door de bemiddelaar en de onderzoeker **geïnterpreteerd**. Pesten was dan: meermaals bedreigend gedrag met een duidelijk machtsonevenwicht tussen beide partijen. Indien een bemiddelaar niet overtuigd was van deze interpretatie, werd het dossier niet als pestdossier opgenomen.

² Kwinten Wouters deed een onderzoekje hierover binnen onze dienst (dossiers van 2008 – 2009 – 2010)

Herstelbemiddeling minderjarigen

Van de 915 dossiers in de drie jaren bleven 70 pestdossiers (8%) over, al moet hier eigenlijk het woordje “minstens” voor geplaatst worden. In deze dossiers gingen we graven naar een antwoord op de 2 andere vragen. Deze antwoorden werden hetzij teruggevonden in de geschreven notities, hetzij uit de bevraging bij de bemiddelaar in kwestie. Indien de bemiddelaar niet zeker was van deze informatie of het zich niet meer herinnerde, werd het niet opgenomen.

Uiteraard was vanaf het begin duidelijk dat dit nooit een “sluitend” onderzoek ten gronde kon worden waarbij met een afdoende zekerheid uitspraken gedaan konden worden over de 3 onderzoeksvragen. Daarvoor waren er te veel zwarte gaten. Zo waren de data zeer afhankelijk van de info die de partijen in de bemiddeling gaven, de herinnering van de bemiddelaar hiervan of de interpretatie hiervan. Maar ook inhoudelijk zijn de gegevens kwetsbaar. Zo was bv vraag 2 over de reactie van de school op de problematiek niet alleen afhankelijk van het feit of deze door ouders voldoende gekend was maar ook hoe volledig deze gekende actie weergegeven werd. Aldus kunnen de data nooit een sluitende uitspraak doen over daadwerkelijke acties vanuit de school. De bemiddelaar heeft uitsluitend contact met de school wanneer beide partijen dit wensen en hiermee akkoord gaan.

Toch kunnen er enige zinvolle conclusies getrokken worden uit dit ruwe materiaal. Zo is (on)tevredenheid van partijen over de rol van de school in de problematiek een gegeven dat op zich kan staan, hoe subjectief en misschien ongenueanceerd het ook mag zijn. In minstens 52 % , of 36 van de pestdossiers waren beide partijen uitgesproken negatief over het optreden van de school. We schrijven ‘minstens’, daar in 36% van de pestdossiers geen info verkregen werd over de tevredenheid. In amper 5 van de 70 dossiers waren beide partijen tevreden over de reactie van de school.

Het feit dat ouders in minstens 8 van de 36 gevallen het gevoel uitgesproken hebben zich niet erkend gevoeld te hebben door de school, is zorgwekkend. Ook de gebrekkige communicatie hierover werd regelmatig door ouders opgemerkt. Opmerkelijk is dat wanneer beide partijen de reactie van de school positief evalueerden, dit vaak gepaard gaat met herstelrechtelijke initiatieven vanuit de school. Zo werden Hergo’s op school en klasgesprekken steeds positief beoordeeld.

Het “onderzoek” wil (en kan) dus niets hard maken maar wil, na geroerd te hebben in de stemmingsmolen bij ernstig pestgedrag op school, vooral de naar boven gekomen rumoeren een voorzichtige stem geven. Een stem die evenwel meegenomen kan worden naar de gesprekstafel met partners en die hopelijk het debat kan voeden. Een debat dat er hopelijk één is waarbij het fenomeen van Pesten op School blijvend geproblematiseerd wordt en er blijvend aan de bel getrokken wordt opdat iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt om de lastige, gevoelige en complexe etterbuil die Pesten op School is, en de vaak grote impact ervan op verschillende levensdomeinen, te blijven bestrijden.

DOSSIERS DIE WERDEN AFGESLOTEN IN 2010.

In het komende stuk staan we even stil bij de **dossiers die in 2010 werden afgerond** (en waar dus ook opgestarte dossiers van 2009 kunnen inzitten).

In 2010 werden **280 dossiers** afgerond en het ging hierbij om **591 interacties**. Deze cijfers zijn dezelfde als deze van 2009.

In **46%** werd er een **bemiddelingsproces opgestart**. Dit is een **daling van 6%**. Een directe verklaring kunnen we hier niet voor geven...Vinden partijen makkelijker zelf een oplossing en hebben ze geen bemiddeling meer nodig? Nochtans blijft het aandeel **slachtoffers dat geen vragen** meer heeft of **waarbij alles al geregeld is 56% van de niet opgestarte bemiddelingsprocessen**. In 16 % wenst dader of slachtoffer niet in te gaan op het aanbod. Zorgt een hoge werkdruk ervoor dat we partijen minder bereiken? Dit aandeel steeg met 3% (van 13 naar 16), wat geen significant verschil lijkt. De reden 'andere' waarom het proces niet opstartte werd wel meer aangeduid, maar kunnen we helaas niet meer over vertellen. We hopen door vanaf april 2011 in het nieuwe registratiesysteem van BINC te registreren toch meer te kunnen zeggen over zulke cijfers. We zijn vol goede hoop en verwachtingen.

Wanneer een bemiddelingsproces met goedkeuren van beide partijen opstart, blijven we de positieve evolutie van de laatste jaren doortrekken dat 90% volledig doorlopen wordt en **85%** daarvan uitmondt in **een volledige overeenkomst**. Een volledige overeenkomst hoeft geen schriftelijke overeenkomst te zijn. Dit kan ook betekenen dat de bemiddelaar heen en weer pendelde tussen de partijen, dat er op deze manier informatie werd uitgewisseld en vragen beantwoord werden en dat dit voor beide partijen voldoende was. Het kan ook betekenen dat er een gezamenlijk gesprek was tussen beide partijen en dat dit voor hen voldoende was.

In 2010 werd er in **23%** van de opgestarte bemiddelingsprocessen een **gezamenlijk gesprek** georganiseerd tussen de partijen en in nog eens **4%** was er een ontmoeting tussen de partijen naar aanleiding van de bemiddeling, maar zonder aanwezigheid van de bemiddelaar.

Een **schriftelijke overeenkomst** is het sluitstuk van de bemiddeling en naar de andere partij en de gerechtelijke instanties toe de weerslag van wat zij zelf wensen mee te geven over 'hun proces'. Zo werd bv. in 2010 een collega geconfronteerd met partijen die tijdens een gezamenlijk gesprek aangaven dat ze zelf de overeenkomst wensten te schrijven. Dit was een heel bevredigend resultaat zowel voor de partijen als voor de bemiddelaar. De overeenkomst hebben we anoniem gemaakt en u kan deze achteraan in de bijlagen lezen! Naar aanleiding hiervan bekijkt de concrete bemiddelaar nu standaard of partijen het zien zitten om hun overeenkomst zelf te schrijven en wat blijkt: het merendeel van de sindsdien bereikte overeenkomsten werd **geschreven door de partijen zelf!** Het lijkt de moeite om dit thema eens met het ganse team methodisch te bekijken en eventueel in meerdere dossiers toe te passen.

Verder zien we dat in de schriftelijke overeenkomsten **het financieel herstel** samen met **excuses** aanbieden de hoofdmoot innemen, gevolgd door **beloftes om de andere met rust te laten of het nooit meer te doen**. De jongeren zelf nemen meestal hun verantwoordelijkheid op in het financiële luik; ouders en verzekeringen doen dit in de tweede plaats.

In 2010 zagen we de **gemiddelde duur** tussen het plegen van een strafbaar feit door een jongere en het **doorverwijzen naar bemiddeling** met 1 maand stijgen. Er zit gemiddeld **5 maanden** tussen.

Tussen deze verwijzing naar bemiddeling en onze eerste actie als bemiddelaar zitten gemiddeld 2 weken. **De gemiddelde termijn om tot een overeenkomst te komen** bedraagt **4 maanden**. De **opvolging** hiervan (als die er dient te zijn) neemt dan weer een gemiddelde termijn van **3 maanden** in beslag.

In de afgesloten dossiers van 2010 deden **14 jongeren een beroep op het Vereffeningsfonds**. 12 jongeren gingen effectief van start en hebben hun vrijwilligerswerk afgerond.

Liesbeth Eggen nam, derde jaar op rij, de verantwoordelijkheid op om naar alle vergaderingen van het Comité V te gaan. Een thema dat dit jaar vaak ter sprake kwam was de 'subsidiariteit' van het fonds. Naar aanleiding hiervan werd een nota geschreven die tevens als bijlage is opgenomen.

CONCLUSIE

We mogen besluiten dat er in vergelijking met vorig jaar geen opvallende verschillen zijn in de cijfers. Ook wat betreft de werkdruk merken we dat het een terugkerend fenomeen is van schommelen tussen periodes met wat ademruimte naar langere periodes waarin men het gevoel krijgt te moeten spartelen om boven te blijven... Dit kan af en toe wel eens druk leggen op een team en dan is het telkens opnieuw zoeken hoe we hiermee kunnen omgaan. Totnogtoe hebben we een wachtlijst (dossiers een maand of langer aan de kant leggen om te starten) kunnen vermijden, maar enkel en alleen door de inzet van alle bemiddelaars en de inzet van onze collega's bemiddelaars in Brussel waar de verwijzingen tijdelijk iets minder vlot liepen en er ruimte vrijkwam om ook dossiers uit het Leuvense op te nemen. Bij deze willen we hen bedanken om ook in de Leuvense dossiers aan de slag te gaan en ons zo te ontlasten!!

Een uitdaging die we meenemen naar 2011 zal de samenwerking met de advocatuur zijn. In 2010 werd een eerste aanzet gegeven tijdens de stuurgroep herstelrecht en bemiddeling. Een boeiende discussie en zoektocht waar verschillende rationaliteiten mekaar zoeken. Het is voor ons alvast een aanzet om advocaten meer te informeren over het bemiddelingsaanbod en samen met de partijen te kijken naar de meerwaarde van de betrokkenheid van de advocaat bij het ondertekenen van de overeenkomst. Of de advocaat meer kan betekenen tijdens een bemiddeling kan de bemiddelaar bekijken met partijen en hen eventueel aanmoedigen om zelf contact op te nemen met hun advocaat.

HERSTELGERICHT GROEPSOVERLEG (HERGO)

Vooraleer we u een blik geven op het aantal nieuwe hergo dossiers dat naar onze dienst werd doorverwezen willen we hier eerst een vrijwilliger aan het woord laten. Jan Huys werkt sinds 2005 bij onze dienst, als vrijwilliger- bemiddelaar. Sinds vorig jaar werkt hij ook mee binnen het project hergo als vrijwilliger-moderator.

IMPRESSIES VAN EEN HERGO, DOOR JAN HUYS, VRIJWILLIGER-MODERATOR.

Het blijft telkens opnieuw heel spannend en dit keer was het zeker zo. Op het ogenblik dat Tom en zijn ouders de kamer binnenkomen, en daar Simonne op een stoel zien zitten, voel ik zelf de adrenaline door de ruimte gieren. Het is precies 3 maanden en vijf dagen geleden dat Tom haar heeft gezien, toen weliswaar in totaal andere omstandigheden. Simonne stond aan de toonbank van haar krantenwinkeltje en Tom en zijn kompanen Marco en Sammy zwaaiden met een neppistool in de hoop een flinke graai in de geldlade te kunnen doen. Marco kende het winkeltje; naar zijn inschatting moest er zeker 800 euro voor het grijpen liggen en duurde het altijd een hele tijd vooraleer de bijna vijftienjarige Simonne vanuit de achterkamer aan de toonbank verscheen. Ze zouden rustig afwachten tot er niemand in de winkel was en voor het geval er intussen toch iemand zou binnenkomen hadden ze een mes bij om die ongewenste bezoeker desnoods op afstand te houden en te kunnen ontsnappen. Ze waren op alles voorbereid. Een neppistool dat er voor een leek als écht uitziet; mutsen die ze aantrokken wanneer het moment van de actie was aangebroken; Sammy had zelfs tape bij; een toebehoren dat overvallers ook wel eens meenemen en nuttig kan zijn om iemand letterlijk de mond te snoeren. Al dat materiaal waren ze eerst gaan stelen in de Carrefour. Het plan was goed uitgedokterd; dit zou de slag van hun – voorlopig nog korte zeventienjarige - leven worden. 's Morgens hadden ze getelefoneerd naar hun school om zich ziek te melden en terwijl de ouders dachten dat zoonlief op de schoolbanken zat, trokken ze er op uit om hun snode plan ten uitvoer te brengen. Toen ze naar de plek waar het allemaal moest gebeuren aan het stappen waren, kwam er toevallig een politiecombi langsgereden. Even sloop de twijfel binnen, vooral bij Sammy, maar ze waren al té ver en hadden het gevoel niet meer terug te kunnen. En dus stonden ze opeens met die muts over het hoofd en het neppistool in de aanslag in de winkel, maar toen gebeurde iets dat niet voorzien was in het scenario. Simonne was al meteen na het belgerinkel ten tonele verschenen en toen ze op drie gewapende overvallers botste, begon ze hysterisch te krijsen en te gillen. De jongens probeerden haar eerst nog tot bedaren te brengen en Tom nam zelfs haar pols vast om haar te kalmeren maar dat lukte niet; Sammy en Marco sloegen in paniek en renden weer de winkel uit; al snel achterna gezeten door Tom. Met z'n drieën vluchtten ze een nabijgelegen bosje in terwijl Simonne intussen de politie alarmeerde die meteen de grote middelen inzette. In een mum van tijd stonden verschillende politiecombi's in het centrum van het dorp en landde een helikopter in een wei naast een plaatselijke voetbalclub. Het hele dorp stond op stelten en even was er paniek en renden verontruste ouders naar de voetbalclub uit vrees dat er met hun kinderen iets aan de hand was. De drie jonge overvallers hadden geen schijn van kans; een getuige had ze het bos zien ingaan. Met de hete politieadem in de nek hadden ze nog vlug wat kleren uitgetrokken en gedaan alsof ze 3 joggers waren, maar het afleidingsmanoeuvre was al té doorzichtig. Binnen het uur waren ze bij de kraag gevat en werden ze voor verhoor meegenomen naar het politiekantoor waar ze al snel tot bekentenissen overgingen en elk apart in een cel de nacht mochten doorbrengen.

De respectieve ouders zagen hun zoon 's avonds niet thuis komen en bleven in vertwijfeling en onrust achter toen er een bijzonder korte telefoon kwam van de politie met de simpele mededeling dat hun zoon voor zware feiten van zijn vrijheid was beroofd en dat ze de volgende ochtend verwacht werden op het kantoor van de jeugdrechter waar ze ook pas voor het eerst hun zoon zouden terugzien.

De onrust en de vertwijfeling werden alleen maar groter. Het was pas na een slapeloze nacht dat de ware toedracht bij de jeugdrechter duidelijk werd. De drie boefjes kregen voorlopig huisarrest; wat betekende dat ze 's avonds voor een bepaald tijdstip thuis moesten zijn en de jeugdrechter stelde een hergo voor, een herstelgericht groepsoverleg, te begeleiden door onze bemiddelingsdienst.

Simonne was meteen bereid mee te doen; deels uit nieuwsgierigheid (wie zijn die jongens eigenlijk en wat denken hun ouders daarvan?); deels uit pedagogische bekommernis (die jonge gasten moeten het signaal krijgen dat het zo niet verder kan of het gaat heel slecht aflopen). Bovendien was ze bereid twee keer in overleg te gaan; een eerste keer met Tom, nadien een tweede keer met Marco. Sammy wenste niet deel te nemen aan de hergo. De huisbezoeken bij de twee jongens om het groepsgesprek voor te bereiden waren soms op het scherp van de emotionele snee. De ouders wisselden van diepe schaamte naar nauwelijks ingehouden woede terwijl zoonlief schuldbewust beseftte een enorme stommiteit te hebben begaan. Wij brachten onze niet zo gemakkelijke boodschap : een hergo is geen kattenpis. Er komt niet alleen een confrontatie met het slachtoffer; er moet ook een herstelplan komen dat bestaat uit drie luiken: een herstel naar het slachtoffer, naar de samenleving én tenslotte naar hemzelf om te voorkomen dat dergelijke feiten zich in de toekomst herhalen. Een hele boterham en het was dan ook even slikken; niet alleen voor Tom zelf maar voor het hele gezin dat ongewild werd meegesleurd in wat eerst een nachtmerrie leek maar gaandeweg misschien de kiemen in zich droeg er samen versterkt uit te komen.

En dan, na veel voorbereidend werk, over en weer getelefoneer, op elkaar afstemmen, afspraken maken en het zoeken van een geschikte ruimte om het overleg te laten plaatsvinden is het dan zover. Simonne heeft al een plaatsje gevonden in de grote kring van stoelen die in het midden van de ruimte staan opgesteld. Ze heeft haar tienerneef meegebracht. We hadden haar gezegd dat ze een steunfiguur mocht meebrengen, maar ze had dit eerst resoluut van de hand gewezen. Maar een neef van haar studeerde in Hasselt en had daar al geleerd over herstelbemiddeling en wou dit wel eens zelf meemaken. Het zou een gouden zet blijken: hij had de leeftijd van Tom en Marco en kon veel gemakkelijker in hun wereld binnen treden en met hen 'op gelijk niveau' in communicatie treden. Wie er ook al zit is een politie-inspecteur. Elke hergo begint met een korte samenvatting van de feiten zodat voor iedereen duidelijk is waarover het precies gaat. Daarnaast komt de inspecteur meestal ook aan het woord als het luik 'herstel naar de samenleving' ter sprake komt.

Wanneer Tom binnenkomt stijgt de spanning en ontstaat even een ongemakkelijke situatie. Simonne blijft rustig maar kijkt scherp toe alsof ze het gezicht van die jonge vader opnieuw voor de geest wil halen en wil vergelijken met de jongen voor haar. Tom wil haar aankijken maar slaagt daar voorlopig maar gedeeltelijk in. De ouders nemen snel een stoel terwijl de schaamte en de pijn op hun gezicht staan af te lezen. Er zijn nog 2 dochters meegekomen, als steunfiguren. De oudste zus van Tom zal op een bepaald moment in tranen uitbarsten wanneer ze uitlegt dat haar broer niet zo is, dat hij in feite een goede inborst heeft, maar dat hij een ongelooflijke stommiteit heeft begaan én dat ze klaar staat om hem met raad en daad bij te staan. Het hele gezelschap werd stil van die doorleefde getuigenis. De consulent van de sociale dienst van de jeugdrechtbank; de advocaat van Tom én Koen van de bemiddelingsdienst als co-moderator vervolledigen het gezelschap.

Herstelbemiddeling minderjarigen

Het wordt een voorbeeldhergo. Tom gaat zijn verantwoordelijkheid niet uit de weg, geeft de feiten ruiterlijk toe en is bereid in de mate van het mogelijke te herstellen wat beschadigd is. Simonne vraagt geen geld of wederdienst maar wil vooral dat jeugdig en beloftevolle leven een signaal geven voor het té laat is. Haar boodschap: je kan alleen vooruit geraken in het leven door op een eerlijke manier aan je toekomst te werken en niet door te stelen. Tom biedt zijn excuses aan en overhandigt Simonne een brief waar hij diezelfde excuses thuis al netjes op papier had gezet. Onder supervisie van zijn ouders is een spaarrekening geopend waar hij een groot deel van de opbrengst van vakantiewerk zal storten. Door dit sparen wil hij beter leren het bevredigen van materiële behoeften uit te stellen. Voor de politie die heel wat manschappen en uren heeft besteed aan 'de gewapende overval in het dorp' wil hij ook zijn excuses aanbieden. Hij krijgt een adres van de politie-inspecteur waar hij ze kan naartoe sturen. Als herstel naar de samenleving wil hij in samenwerking met de lokale scouts als vrijwilliger mee activiteiten begeleiden voor mentaal gehandicapte jongeren. De afspraken zijn reeds gemaakt en kunnen we zo opnemen in het herstelplan. Tenslotte is er de belofte meer over zijn gevoelens te praten met zijn ouders, en zijn oudste zus. Zeker wanneer hij opnieuw de drang zou voelen iets te stelen wil hij daarover kunnen praten met de bedoeling tijdig een rem in te bouwen.

De hergo duurt bijna twee uur; een gedeelte met zijn allen samen in de grote kring, op een ander moment zit Tom met zijn ouders, zussen in een aparte ruimte om het herstelplan verder uit te werken. Dan is de spanning van bij de start al lang helemaal weggeëbd en groeit gaandeweg een zekere toenadering; in die mate zelfs dat na het formele einde van het overleg wanneer de afspraken nog eens kort worden overlopen en de verdere procedure voor de jeugdrechtbank is toegelicht niemand geneigd is meteen naar huis te vertrekken en iedereen samentroeft rond de tafel waar de koffie en de koekjes al de hele avond staan te wachten en er op slag een bijna gezellige sfeer ontstaat met informele babbels en bijna-schouderklopjes tot de zus van Tom op een gegeven moment Simonne in de armen neemt, haar stevig omhelst en ze uitgebreid bedankt voor de kans die ze haar broer én het hele gezin op een moedige manier heeft geboden. Voor de tweede keer wordt het weer even heel stil en ik voel hoe de spontane reactie van de oudste zus in feite de vertolking is van ieders gevoel. Wanneer ik kort daarna de laatste hand druk en de stoelen terug op hun plaats begin te zetten komt een weldaan en vredig gevoel binnenstromen. Het is soms confronterend geweest en er is veel tijd en energie naar toe gegaan, maar het is de moeite waard geweest. Als er geregeld nog zo'n dossiers in het bemiddelingswerk opduiken, wil ik dit nog lang blijven doen.

HERGO: DE CIJFERS IN BEELD

In de nieuwe jeugdwet van 2006 wordt een prominente plaats voorzien voor herstelgerichte en constructieve reacties op delicten. Hergo is hier één van. Tijdens een Herstelgericht Groepsoverleg gaan het slachtoffer met zijn achterban en de jongere met zijn ouders en steunfiguren samen op zoek naar een plan waarin plaats is voor herstel naar het slachtoffer en de gemeenschap. De jongere geeft ook aan wat hij zal doen om herhaling van de feiten te vermijden.

De nieuwe wet wordt operatief in april 2007. De tweede helft van 2007 en 2008 zijn een inlooperperiode met veel overleg tussen BAL, jeugdrechters, parketmagistraten, sociale dienst en politie.

Vanaf begin 2009 lopen de Hergo's vlot binnen, in de juiste dossiers. 60% van die aanmeldingen leiden tot een Hergo.

Om de knelpunten die opduiken het hoofd te bieden, wordt er verder overlegd met parket en jeugdrechters, met de medewerkers van de griffie; er wordt een gezamenlijke procedure uitgeschreven en een uitgebreide checklist opgesteld.

Alles wijst erop dat we voor vele jaren vertrokken zijn, maar in 2010 lopen de aanmeldingen weer sterk terug. Door de overlopende dossiers uit 2009, wordt 2010 toch nog een actief Hergojaar. Tegelijk proberen we de instroom van aanmeldingen te activeren. Met wisselend succes.

NIEUWE DOSSIERS IN 2010 EN LOPENDE DOSSIERS WAARIN GEWERKT WERD

In 2010 krijgen we **12 jongeren aangemeld in 8 dossiers**.

Voor 4 van die jongeren organiseren we in 2010 een Hergo.

De overige dossiers worden terug overgemaakt aan de jeugdrechter:

- in 2 dossiers wenst het slachtoffer niet mee te werken aan een Hergo;
- eenmaal was de problematische opvoedingssituatie van de betrokken jongere zo ernstig dat een Hergo niet haalbaar was;
- in 1 dossier verkozen de 2 benadeelden een vorm van bemiddeling boven een Hergo.

Daarnaast zijn we ook nog actief voor 10 jongeren die in 2009 aangemeld waren. Voor vier van hen organiseren we in 2011 een Hergo, voor de 6 andere volgen we de intentieverklaring verder op.

Samengevat: In 2010 organiseren we voor 8 jongeren een Hergo, 4 van hen waren aangemeld in 2009, de overige 4 in 2010.

Over **welke feiten** gaat het dan in die 8 aangemelde dossiers van 2010?

- 4x diefstal met geweld
- 1x diefstal met geweld met vertoning van wapens
- 1x carjacking
- 1x poging tot diefstal met geweld
- 1x poging tot opzettelijke brandstichting.

Naast een daling van het aantal dossiers, zien we ten opzichte van 2009 ook een verschuiving in de kwalificatie van de gepleegde feiten. In 2010 werden **vrijwel enkel gecombineerde delicten** (diefstal + geweld op personen) doorverwezen voor Hergo. In 2009 waren 2 op 3 van de doorwijzingen óf zuivere geweldsdelicten (opzettelijke slagen en verwondingen) óf zuivere vermogensdelicten (inbraken met diefstal of beschadigingen).

De **bereidheid tot medewerking van de slachtoffers** blijft vrij hoog: in de **helft** van de dossiers (4/8) werken de benadeelden mee aan een Hergo, in een éénvijfde dossier verkiezen de benadeelden een vorm van bemiddeling. Deze cijfers komen overeen met die van 2009, waar ook de helft van de slachtoffers van geweldsdelicten deelnemen aan een Hergo.

In 2010 organiseert BAL **5 Hergobijeenkomsten** voor in totaal **8 minderjarigen in 6 dossiers**.

De aangemelde feiten zijn:

- diefstal met geweld (3x),
- beschadigingen met braak (1x),
- opzettelijke slagen en verwondingen (1x)
- poging tot diefstal met geweld (1x).

De **dadere** zijn allemaal **jongere** en wel van **14 jaar** (3x), **15jaar** (3x) of **16 jaar** (2x).

Opvallend is dat de **slachtoffer** van de geweldsdelicten vooral **jongere tussen 16 en 20 jaar** zijn, waar we de vorige jaren veelal oudere personen (60+) als slachtoffer hadden.

De benadeelden van de beschadigingen met braak zijn vooral rechtspersonen.

De **voorbereiding van een Hergo** duurt in 2010 **tussen 2 en 7 maand** (gemiddeld 4,3 maand). Een erg ingewikkeld dossier leidt tot een zeer lange voorbereiding, wat moeilijk te vermijden is, maar door alle betrokkenen (partijen en moderator) als niet zo aangenaam werd ervaren.

Bij alle Hergo's is minstens één slachtoffer in persoon aanwezig. De slachtoffer brengen meestal één steunfiguur mee.

De **politie** is **altijd aanwezig**, de **consulent van de sociale dienst** is er **voor 3 van de 8 jongere bij**.

Voor de minderjarigen zijn de moeders vrijwel altijd (7/8) aanwezig, vaders minder vaak (4/8). 5 van de 8 jongere hebben nog een bijkomende steunfiguur, even vaak (5/8) is hun advocaat erbij.

Het **aantal aanwezigen** op een Hergo schommelt in 2010 **tussen 9 en 19 personen**, met inbegrip van de 2 moderatoren. Gemiddeld zijn 14 personen aanwezig.

In **alle Hergo's** komen we tot een **intentieverklaring** die in grote mate gedragen is door alle aanwezigen. Voor zover deze dossiers reeds ter zitting van de jeugdrechtbank komen, worden de intentieverklaringen bevestigd door de jeugdrechters en opgenomen in hun vonnis.

De **tijd tussen Hergo en vonnis** schommelt enorm: van **3 weken tot bijna 9 maand**, met een gemiddelde van 4,3 maand.

In de **8 intentieverklaringen**, opgesteld in 2010, worden **zeer uiteenlopende intenties** opgenomen, naargelang de individuele situatie van de minderjarige of de creativiteit van de deelnemers.

Enkele constanten zien we terugkomen, vooral ten aanzien van het slachtoffer:

- altijd worden excuses (ter plekke of via brief) aangeboden (8x);
- financiële schadevergoeding (6x, één slachtoffer vroeg geen schadevergoeding, aan 2 dadere);
- werken via het Vereffeningsfonds (5x), weekend- of vakantiewerk (4x), en rechtstreeks herstel (3x) zijn de manieren voor de jonge dadere (14-16 jaar) om hun slachtoffer te vergoeden.

Herstel naar de samenleving kent een drietal invullingen:

- vrijwilligerswerk (3x);
- spreekbeurten of verslagje in een schoolkrant (samen 3x);
- voor de drie 14-jarigen wordt hun vrijwilligerswerk in het kader van het Vereffeningsfonds ook gezien als een herstel naar de samenleving.

Hoe ze herval willen voorkomen, is zeer divers:

- individuele therapie (2x);
- goede voornemens ivm alcoholgebruik (1x) of geen contact met mededadere (1x);
- betere inzet op school (1x);
- geregeld contact met politie (1x).

Herstelbemiddeling minderjarigen

3 van de 8 intentieverklaringen zijn intussen volledig uitgevoerd, 3 jongeren zijn nog bezig (waarvan 2 bijna voltooid). 2 jongeren slaagden er niet in hun intentieverklaring volledig uit te voeren.

De uitvoering van de 6 intentieverklaringen van 2009 verloopt goed: 4 zijn intussen volledig uitgevoerd, 1 bijna volledig en 1 slechts ten dele.

REGIONAAL OVERLEG ROND HERGO

In de loop van 2007 en 2008 organiseerde BAL uitgebreid officieel overleg met de belangrijkste actoren rond Hergo: jeugdrechters, parketmagistraten, politie en sociale dienst. Dit leidde tot concrete afspraken.

Jeugdrechters en parket overwegen aanmeldingen voor Hergo bij directe voorleidingen en andere vorderingsdossiers. We mikken hierbij op ernstige persoonsdelicten en vermogensdelicten met verzwarende omstandigheden, zoals het gebruik van geweld.

Met de sociale dienst spreken we tijdig af wie wat opneemt bij een Hergo.

De korpschefs zijn (vrijwel) allemaal bereid een inspecteur vrij te maken om aan een Hergo deel te nemen.

In 2009 waren er zowel formele (tijdens HCA-samenwerkingsverbanden) als informele contacten met jeugdrechters en parketmagistraten. Dit leidde tot een door iedereen gedragen Hergoprocedure.

Ook in 2010 is er regelmatig overleg met de jeugdmagistraten, zowel formeel als informeel. We benadrukken hierin onze tevredenheid over de vruchtbare samenwerking en uiten onze bezorgdheid over de vermindering van het aantal Hergoverwijzingen.

KRISTISCHE REFLECTIES

Reeds na enkele maanden merken we dat er **minder Hergo's aangemeld** worden. Opdat Hergo niet vergeten zou worden, geven we de 2 jeugdrechters en de 2 parketmagistraten een ludiek muismatje met de opdruk van een gele badeend en het opschrift '**Hergo: doe er nog eendje**'. Het idee hiertoe kregen we door een studiebezoek in Nederland, waar ze enorm gericht zijn op het uitbouwen van hun samenwerkingsrelaties, het maken van reclame voor herstelrecht en bemiddeling en zelfs zover gaan dat ze er een competitief element aan koppelen. In bijlage kan u hierover meer lezen in ons verslagboek van onze studiereis naar 's Hertogenbosch.

Daarnaast organiseren we op het HCA-samenwerkingsverband van september een denkoefening rond de doorverwijzing naar Hergo. Die wordt door de aanwezigen zeker gesmaakt, maar de afwezigheid van beide parketmagistraten was voor éénieder een gemiste schakel. Blijkbaar is bij hen de werkdruk zo hoog dat ze niet alleen moeilijk de tijd vinden voor overleg, maar dat dit hen ook belet om bij vorderingsdossiers actief de overweging voor Hergo te maken.

We blijven zoeken naar een nieuw middel om Hergo makkelijker onder hun aandacht te houden en spreken af om ons toe te spitsen op de '11'-dossiers (11 is een nummering in het proces-verbaal dat verwijst naar de feiten: diefstal met geweld). Maar ook in de 2 laatste maanden van 2010 krijgen we geen nieuwe Hergo-aanmeldingen. Onze zoektocht zal dus verder lopen in 2011.

Een andere reden die wordt aangehaald -tijdens datzelfde samenwerkingsverband- zowel door de jeugdrechters als door de sociale dienst, dat er een duidelijke daling van het aantal MOF-dossiers is. De jeugdrechters wijten dit aan het lineaire bemiddelingsaanbod dat zijn vruchten afwerpt.

De gemiddelde voorbereidingstijd voor een Hergo steeg naar 4,3 maand in 2010 (in 2009 2,5 maand). Deze stijging is vooral toe te schrijven aan een bijzonder ingewikkeld dossier waar de moderator meer dan een half jaar nodig had om de Hergo op poten te zetten.

Ook de tijd tussen Hergo en vonnis stijgt in 2010 tot gemiddeld 4,3 maand (in 2009 2,5 maand). Ook deze stijging is bijna volledig toe te schrijven aan datzelfde complexe dossier. De drukke praktijk van de parketmagistraten en het systeem van de zittingsrol dragen ook bij tot het feit dat er soms erg veel tijd verloopt tussen Hergo en vonnis.

Gelukkig kan de minderjarige dader na de ondertekening van de intentieverklaring onmiddellijk beginnen met de uitvoering van de meeste intenties, zonder dat hij moet wachten op een vonnis van de jeugdrechter.

In 2009 meldden we dat er een probleem was rond de opname van de intentieverklaring in het vonnis en het bezorgen van een kopie van dit vonnis aan BAL. Na een nieuwe afspraak zien we dat de intenties van de minderjarige systematisch volledig worden opgenomen in het beschikkend gedeelte van het vonnis. Dat schept duidelijkheid voor alle betrokkenen. De vonnissen worden nu ook telkens in kopie bezorgd aan BAL. Hierbij bedanken we de jeugdrechters voor hun inspanningen.

Hergo is op zijn zachtst gesproken **een wisselend succes in Vlaanderen**. In enkele arrondissementen loopt het vrij goed, in andere zijn er slechts enkele aanzetten.

Deze toestand baart ons, om verschillende redenen, zorgen:

- De rechtsgelijkheid van de minderjarigen loopt gevaar. Hoe kun je in een dossier met jongeren uit meerdere arrondissementen uitleggen dat de ene een Hergo krijgt aangeboden en de andere niet, omdat een Hergo-aanbod er niet tot het arsenaal maatregelen van de jeugdrechter is doorgedrongen?
- In alle HCA-diensten is een personeelslid aanwezig en betaald om Hergo's op te zetten. Wij vrezen dat, na het opdoeken van een bloeiende ouderstage (in Leuven), ook Hergo mogelijk zal afgevoerd worden.

BAL heeft zwaar geïnvesteerd in Hergo en plukt daar de vruchten van. De drie Hergo moderatoren binnen BAL en de vrijwilliger-moderator zijn door positieve ervaringen met Hergo ervan overtuigd dat een goed voorbereide en uitgevoerde Hergo een waardevolle reactie is op een strafbaar feit, zowel voor het slachtoffer als voor de minderjarige dader en zijn ouders. Wij willen die inspanningen en ervaring niet verloren laten gaan!

Daarom namen Bemiddelingsburo Brussel en BAL eind 2009 reeds het initiatief om een sensibilisatie rond Hergo in Vlaanderen op te zetten. We kregen toen te horen dat ook de overheid plannen in deze richting had.

De Vlaamse Gemeenschap (Agentschap Jongerenwelzijn) beloofde dat ze begin 2010 werk zouden maken van een heterogeen samengestelde werkgroep om de werking van Hergo in de verschillende arrondissementen te verbeteren. In november 2010 kwam deze werkgroep voor het eerst bijeen.

Vanuit het Agentschap wordt de bal duidelijk teruggespeeld naar de bemiddelingsdiensten die samen 12 voltijdse medewerkers ter beschikking hebben om Hergo uit te bouwen. Initiatieven moeten vanuit deze hoek komen en zullen (vooral moreel) ondersteund worden vanuit het agentschap. 2011 en 2012 zullen bepalend zijn voor de toekomst van Hergo.

HERGO INTERNATIONAAL IN BEELD

Waar de Conferentie in Bilbao (17-19 juni) zowel bemiddeling als conferencing (de internationale benaming voor wat wij als Hergo kennen) behandelt, richt het Expert Seminarie van Leuven (14-16 september) zich uitsluitend op conferencing.

BAL en ALBA waren op beide conferenties aanwezig, als deelnemer en als spreker. We leerden vooral dat er vele vormen van conferencing bestaan, vooral in Engelssprekende landen.

De grootste successen op het vlak van conferencing worden vandaag geboekt in Noord-Ierland. Daar nam de overheid enkele jaren geleden de beslissing om van conferencing de belangrijkste reactie op jeugddelinquentie te maken. De universiteit van Ulster richtte een meerjarige opleiding voor moderatoren in. Dit alles leidt tot een bloeiende praktijk van meer dan 1000 conferenties per jaar in Noord-Ierland, tot grote tevredenheid van alle betrokkenen. Ook de benadeelden nemen in zeer grote getale deel aan deze herstelgerichte aanpak.

VRIJWILLIGERSWERKING HERGO: VRIJWILLIGERS ALS STEUN VOOR DE PARTIJEN.

In het najaar van 2009 reeds dienden we bij de provincie Vlaams-Brabant (oproep naar vernieuwende projecten in de welzijnssector) een project in rond vrijwilligers binnen het project Hergo.

BAL werkt reeds met vrijwilligers in het kader van de bemiddeling. De vrijwilliger neemt in die context de rol van bemiddelaar op.

In de context van Hergo streven we naar een heel ander vrijwilligersprofiel. De vrijwilliger zal hier de rol van **persoonlijke ondersteuner opnemen voor slachtoffer of dader**. Door de inzet van vrijwillige burgers hopen we dat de samenleving een krachtig signaal van vertrouwen en solidariteit uitzendt naar zij die dit vertrouwen geschaad hebben (de jonge daders) en naar zij wiens vertrouwen beschadigd is (de slachtoffers). Wij hopen via deze extra ondersteuning de actieve participatie van de partijen (daders en slachtoffers) te verbeteren en de slaagkansen van Hergo te verhogen.

In de loop van maart 2010 krijgen we het fiat van de provincie³. Vanaf juni 2010 gaan we effectief van start.

Gedurende zeven maanden leggen we ons toe om de vrijwilligerswerking voor Hergo (naar analogie met de vrijwilligerswerking voor bemiddeling) een solide theoretische basis te geven. In samenwerking met de H.U.Brussel, met dank aan Eric Claes en Emilie Van Daele, schrijven we voor beide werkingen aan een concepttekst die begin 2011 zal afgerond worden.

Tegelijkertijd werken we ook aan een meer op de praktijk-gericht gedeelte:

- wat is de rol en de opdracht van de vrijwilliger-ondersteuner?
- wat is het profiel van deze vrijwilliger?
- hoe en wanneer worden deze ondersteuners aangeboden?
- hoe gaan we deze vrijwilligers werven, selecteren, opleiden en coachen?

De bedoeling is om vervolgens tot een concreet draaiboek te komen.

³ Subsidiering van het project door de provincie Vlaams-Brabant, voor één jaar, maximaal verlengbaar met één jaar.

HERGO OP SCHOOL (HOS)

Het schooljaar 2009 – 2010 zou een cruciaal jaar worden voor het project Hergo Op School (HOS) binnen onze bemiddelingsdienst. Zoals reeds in het jaarverslag van 2009 aangegeven werd, koos het team ervoor om niet opnieuw in te tekenen op het projectvoorstel van de overheid. De overheid had immers de keuze gemaakt om de middelen voor Time-Out en HOS niet uit te breiden, maar ze verwachtten wel een spreiding over het Vlaamse landsgedeelte. Dit zou betekenen dat we in concurrentie dienden te gaan met onze samenwerkingspartner Koïnoor, die de time-out projecten organiseert. We kozen hier niet voor en dienden geen nieuwe projectaanvraag in. Hierdoor ging het project in 2010 zijn laatste werkingsjaar in en werd ook de samenwerking met Koïnoor op een positieve manier afgerond.

Tijdens het schooljaar 2009 – 2010 stelden nog acht scholen de vraag om een herstelgericht groepsoverleg te organiseren naar aanleiding van een strafbaar feit dat binnen de school gepleegd werd. Opvallend daarbij was dat bij vijf aanmeldingen de aanmelder (meestal een leerlingbegeleider of medewerker van het CLB) duidelijk aangaf dat er een probleem rond pesten in die klasgroep of tussen de dader en zijn slachtoffer was.

Om deze vaststelling concreet te maken, geef ik graag een voorbeeld van een aanmelding in mei:

Dader en slachtoffer zitten al een tijdje bij elkaar in de klas en sinds een 3-tal maand is deze relatie zeer gespannen geworden. Dader geeft aan dat hij al enige tijd gepest wordt door het slachtoffer. Het conflict is tot zijn hoogtepunt gekomen aan het station van Leuven waarbij de dader het slachtoffer zo hard aangepakt heeft dat hij met de ambulance weggebracht moest worden. Politie maakt pv op en slachtoffer legt nog eens uitdrukkelijk klacht neer. Op school werd niets gedaan met het conflict omdat het buiten de school gebeurd is, maar de sfeer is nog steeds gespannen. De dader stelt daarbij nu zeer moeilijk gedrag naar de leerkrachten toe en de school overweegt hem definitief te schorsen.

De school stelde ons de vraag zo snel mogelijk een Hergo Op School te organiseren voor de situatie uit de hand zou lopen. De dader werd enkele dagen preventief geschorst omwille van zijn gedrag naar een leerkracht toe. Dit zorgde ervoor dat de ouders van de dader verschillende scheldtirades aan het adres van de directrice richtten waardoor de situatie haast onhoudbaar werd.

Als dienst gingen we in op de vraag van de school. Als snel kregen we het mandaat om langs te gaan bij de partijen en te polsen naar hun bereidheid om deel te nemen aan een hergo.

Tijdens die eerste verkennende gesprekken met de ouders van de dader bleek dat de school weinig of niet met de ouders overlegd had rond de ware aard van het conflict. Al verschillende maanden kwam hun zoon immers thuis met verhalen over pesterijen. Zowel de dader als de ouders hadden dit al eerder aan de school gemeld, maar die had het probleem eerder aan de klascultuur geweten of aan het gedrag van de jongere zelf. Voor de ouders en de jongere waren de feiten dan ook geen verrassing en was er een enorme weerstand tegenover de school ontstaan. Zo groot dat de jongere niet meer naar school wilde en een klacht wilde neerleggen voor pesterijen. Pas wanneer de ouders en de jongere een stem kregen binnen het gesprek, was er een bereidheid om deel te nemen aan het herstelgericht groepsoverleg.

In het geval van het slachtoffer liep het net zo. Hij had eveneens al enkele keren aan de school gemeld dat hij niet kon opschieten met de dader en dat hij graag van klas wilde veranderen. Voor de moeder van de jongere kwamen de feiten als een verrassing. Pas wanneer zij het verhaal van de andere kant hoorde en

duidelijk werd wat de oorzaak was van de – voor haar plotselinge – oorzaak van agressie stond ze open voor verder overleg.

Voor alle partijen was het hebben van een stem bijna een voorwaarde geworden om naar het herstelgericht groepsoverleg te komen. Het was voor hen bijzonder belangrijk dat ze betrokken werden in het hele proces zodat de oorzaak van de feiten aangepakt kon worden.

Op zich is herstelgericht groepsoverleg niet het meest geschikte instrument om een situatie als pesten in de kiem te smoren. Maar in dit geval betekende het wel een aanzet om verder te durven kijken dan alleen de feiten en een communicatieproces met alle partijen op gang te brengen. Alleen op die manier kon het conflict bespreekbaar gemaakt worden. Voor de jongeren en de ouders waren concrete afspraken minder van belang, maar wel het open staan voor elkaars mening en manier van kijken naar de gebeurtenissen. Ook voor de school betekende dit een meerwaarde. Het was niet evident voor de vertegenwoordigers van de school om hun beslissingen duidelijk te kunnen maken. Maar ook zij kregen een duidelijk afgebakend moment om te spreken.

De situatie op zich was complexer dan ze hier nu voorgesteld wordt. Dit voorbeeld heeft vooral de bedoeling om aan te tonen hoe communicatie binnen scholen soms verkeerd kan lopen en er verzuring ontstaat naar elkaar toe waardoor alle communicatie lam gelegd wordt. Dit zorgt voor heel wat frustratie bij de verschillende partijen (dader, slachtoffer, school) waarbij al sneller de keuze gemaakt wordt om toch een klacht bij de politie neer te leggen om gehoord te kunnen worden.

Het is net deze frustratie die de bemiddelaars zien terugkomen. Het zijn die dossiers waarbij partijen maar al te vaak aangeven dat de school niets, te weinig of onvoldoende initiatieven heeft genomen om met het conflict aan de slag te gaan. Vaak zien we dat wanneer alle partijen op een evenwaardige manier in het communicatieproces betrokken worden, meer open kunnen staan om na te denken over herstel. Hoewel we merken dat niet alle scholen op deze manier omgaan met leerlingen en hun ouders, zien we ook in een heel aantal scholen dat directies, leerlingbegeleiders en CLB-medewerkers actief inspanningen leveren om op constructieve manier om te gaan met conflicten binnen de school en op zoek gaan naar herstelgerichte (re)acties. Uiteraard is dit iets dat we alleen maar kunnen toejuichen vanuit onze dienst en we hopen dat deze positieve evolutie zich verder doortrekt naar scholen waarbij dit proces minder vlot verloopt.

Het thema herstelgericht werken binnen scholen blijft ons als dienst wel nog steeds nauw aan het hart liggen en wanneer het Centrum Ervaringsgericht Leren in maart 2010 ons de vraag stelde mee te werken aan een vormingsproject binnen basis – en secundaire scholen, hebben we niet lang getwijfeld. Het was vooral onderzoeker Gie Deboutte die hier een trekkersrol in speelde. Om dit project een stevige basis te bieden, verzamelde hij een aantal belangrijke partners binnen het onderwijs en het bemiddelingslandschap, zoals Heidi Defever van Arktos, Suggnomè, het VCLB, Erik Claes van de HUB en Ivo Aertsen van LINC. Helaas besliste de overheid anders en zag het project nooit het levenslicht. De idee om herstelgericht met scholen aan de slag te gaan, werd in de frigo gestopt.

Zoals u ook eerder las over ons onderzoekje naar de pestdossiers die in bemiddeling terecht komen zal dit thema ons blijven bezig houden en zullen we mee blijven zoeken naar een manier om herstelgericht werken in scholen binnen te brengen.

We moeten wel hopen dat ook de overheid hierin zal volgen.

VRIJWILLIGERSWERKING BEMIDDELING MINDERJARIGEN

2010 stond in het teken van **evaluatie en bijsturing**. Met de ondersteuning van Erik Claes⁴(HUBrussel) die een driejarig onderzoek zal voeren rond vrijwilligers en slachtoffer-daderbemiddeling, werd de vrijwilligerswerking van BAL grondig geëvalueerd. De oorspronkelijke visietekst en vijf jaar praktijkervaring gaven ons veel materiaal om over te reflecteren Met het voltallige team en enkele vrijwilligers stonden we stil bij onze visie, de doelstellingen het profiel van de vrijwilliger en hoe dit alles zich dient te vertalen in de organisatorische en praktische uitwerking (werving, selectie, opleiding en ondersteuning).. Deze evaluatie leidde tot een herwerkte concepttekst. De volledige tekst vind je in bijlage. Hieronder vind je de belangrijkste veranderingen.

VISIE EN DOELSTELLINGEN

De evaluatie van de vrijwilligerswerking bracht ons snel tot de kern van de zaak: vanuit welke visie werken wij en welke betekenis heeft een vrijwilligerswerking in deze visie?

We vertrekken vanuit de visie van herstelrecht waarbij communicatie en participatie sleutelbegrippen vormen. Het herstel zelf zien we als een gelaagd begrip. Zowel de geleden schade als het herpositioneren van de partijen als ook het zelfherstel komen aan bod. We noemen het een gematigde visie op herstelrecht aangezien zij zich niet als een alternatief voor het klassiek strafrecht/jeugdrecht opwerpt maar als een heroriëntatie van het bestaande justitieel systeem in de richting van een grotere betrokkenheid en participatie van samenleving en burger.

Binnen deze visie zien we vier redenen om vrijwilligers te betrekken in de praktijk van bemiddeling en herstelgericht groepsoverleg:

1. **Herstelrecht vraagt om een concrete, actieve aanwezigheid van de samenleving in herstelrechtelijke praktijken.**
Delicten zijn meer dan private conflicten; ze raken een gehele samenleving. De samenleving bestaat uit burgers. Vrijwilligers komen uit de gemeenschap van burgers. De samenleving krijgt in de hoedanigheid van vrijwilligers een zichtbaar gelaat en toont zich in een concreet engagement.
2. **De afhandeling van het conflict/delict wordt terug in de samenleving geplaatst.**
Herstelrecht wenst delicten zo veel mogelijk af te handelen in de samenleving waar ze zijn ontstaan. Vrijwilligers komen uit die informele leefomgeving en kunnen er toe bijdragen dat de afhandeling van het conflict meer op samenlevingsniveau plaatsvindt. Beroepskrachten zullen sneller met het staatsapparaat geïdentificeerd worden.

⁴ Projectbegeleider van het PRAGODI-onderzoeksproject “vrijwilligers en herstelbemiddeling” aan de Hogeschool – Universiteit Brussel (HUB)

- 3. De betrokkenheid van vrijwilligers draagt bij tot herstel van vertrouwen in de samenleving.** Misdrijven schenden de vertrouwensband tussen de samenleving en de conflictpartijen. Slachtoffers kunnen, naast hun vertrouwen in de samenleving, ook hun vertrouwen verliezen in concrete personen uit de samenleving die hen gekwetst hebben, namelijk de daders. Ook daders zijn naar aanleiding van het delict soms het vertrouwen kwijt in de maatschappij en/of hun omgeving die hen met negatieve signalen benadert. Zowel dader als slachtoffer kunnen in de persoon van de vrijwilliger iemand uit de samenleving zien die nog wel vertrouwen en interesse in hen heeft.
- 4. Vrijwillige burgers verhogen de kans op participatieve justitie door hun belangeloze inzet.** Vrijwilligers kunnen drempelverlagend werken om het conflict in eigen handen te nemen. Professionelen kunnen het signaal geven dat burgers niet zelf in staat zijn hun conflict op te lossen.

Deze vier bovenstaande redenen vormen ook de inhoud van de **vier doelstellingen** van onze vrijwilligerswerking.

Het verspreiden van de bemiddelingsidee en herstelrecht vinden we niet meer terug als doelstelling. Vrijwilligers kunnen hier zeker toe bijdragen, maar het verantwoordt voor BAL niet waarom we een vrijwilligerswerking opstarten. Het verbreden van het maatschappelijk draagvlak voor herstelrecht en bemiddeling kan even goed of beter op andere wijzen gerealiseerd worden.

De vrijwilligerswerking beoogt ook geen kwantitatieve doelstellingen meer. De praktijk toont dat we met vrijwilligers niet meer dossiers (kunnen) opnemen. Dit is ook nooit echt een streven geweest. De vrijwilligerswerking heeft geen economische affiniteit maar een betekenisverlenende, zoals hierboven aangegeven.

De verantwoordelijkheid om de vier bovenstaande doelstellingen te realiseren ligt bij het BAL-team. De verantwoordelijkheid van de vrijwilliger beperkt zich tot 'zichzelf zijn': als medeburger een vrijwillige inzet tonen tav daders en slachtoffers in de rol van bemiddelaar⁵. We verwachten wel dat zij deze rol zo 'deskundig mogelijk' opnemen. Vandaar ook de uitgebreide opleiding en training.

De vier doelstellingen zoals hierboven beschreven, komen pas tot uiting wanneer de vrijwilliger zijn bemiddelaarsrol opneemt. Om de doelstellingen zo goed mogelijk te realiseren, dienen vrijwilligers zo veel mogelijk dossiers op te nemen. Ook organisatorisch dient de geïnvesteerde tijd door de professionelen in evenwicht te staan met de tijd die vrijkomt doordat vrijwilligers dossiers opnemen. In praktijk vertaalt zich dit in 50 dossiers per jaar door vrijwilligers opgenomen en afgehandeld en in een minimum van 10 actieve vrijwilligers. We wensen deze situatie tegen 2013 te bereiken. Wanneer we naar 2010 kijken werden er 14 dossiers door vrijwilligers opgenomen.

⁵ Uiteraard zijn er nog andere mogelijke rollen of functies die een vrijwilliger kan opnemen naast deze van bemiddelaar. Binnen hergo werd, opnieuw met ondersteuning van de HUB, conceptueel vorm gegeven aan de rol van ondersteuner bij de partijen. Alhoewel de rol van vrijwilliger hier geheel anders is dan de vrijwilliger bemiddelaar, vertrekt zij vanuit dezelfde visie en doelstellingen.

Momenteel wordt er nog geen evenwicht bereikt. Dit had o.a. te maken met de relatief grote uitval van vrijwilligers omdat de tijdsinvestering niet haalbaar was. Tijdens de evaluatie leidde dit tot **volgende bijsturingen in de praktische uitwerking** (zie ook deel II van de concepttekst):

- Kandidaat vrijwilligers dienen bewust voor vrijwilligerswerk te kiezen. We verwachten dat de vrijwilliger 6 tot 8 uur per week kan vrijmaken.
- Aangezien er altijd vrijwilligers zullen afhaken, is een continue instroom nodig. Daarom zullen we jaarlijks een groep opleiden. De opleiding en training worden gecompriemd, o.a. door het organiseren van een opleidingsweekend. Elke nieuwe groep zal uit een zestal vrijwilligers bestaan. Zodoende heeft elke coach slechts één vrijwilliger in opleiding. De training kan op deze wijze intensief en hopelijk korter duren.

Deze veranderingen werden in 2010 onmiddellijk in daden omgezet. In oktober werden 5 nieuwe vrijwilligers geselecteerd. In november werd het startschot gelost voor Niky, Filip, Nele, Lore en Fransje. De opleiding wordt voorafgegaan door een observatieperiode. De vrijwilliger krijgt een coach toegewezen waarmee hij bemiddelingsgesprekken volgt gedurende twee maanden. Op deze wijze geraakt hij/zij enigszins vertrouwd met de bemiddelingspraktijk. Tijdens deze observatieperiode vinden er al enkele, meer informatieve, opleidingsavonden plaats. Het inoefenen van de methodiek gebeurt tijdens een weekend. Hoe de vrijwilligers deze observatieperiode en het opleidingsweekend ervaren, kan je hieronder van hen zelf lezen.

Tijdens al deze veranderingen en bijsturingen konden we gelukkig rekenen op een vaste groep van 6 vrijwilligers die prachtig werk leverden. Zij namen in **2010 14 dossiers** op. Hierbij moet gezegd dat één vrijwilligster een pauze inlast van een half jaar. Een andere is dan weer zeer actief in hergo en bemiddeling.

We blijven vaststellen dat vrijwilligers meer bemiddelingen opstarten waarbij ze ook vaker tot overeenkomsten komen dan professionele bemiddelaars. Van de 15 afgesloten dossiers werden 12 bemiddelingen opgestart. In 10 dossiers werd een overeenkomst bereikt. Reeds voorgaande jaren schreven we dat dit een dubbele reden kan hebben:

- Vrijwilligers nemen vooral dossiers op waar er aanvankelijk geen aanwijzingen zijn dat er geen bemiddeling kan gestart worden.
- We zien de vrijwilligers intensief werken in hun bemiddelingen. Zij zullen bijvoorbeeld nog eens op huisbezoek gaan om terug te koppelen; inspanningen die niet steeds haalbaar zijn voor een professionele bemiddelaar.

Tussendoor trokken we met de middelen van de Prijs Jeugdzorg, naar het Europees Congres voor herstelrecht in Bilbao om daar onze vrijwilligerswerking te presenteren en met andere vrijwilligersprojecten van gedachten te wisselen. De getuigenis van Marie (vrijwilligster) en de wetenschappelijke inbreng van een perfect Engelstalige Erik (onderzoek) maakten er een driedimensionale toelichting van.

Volgend jaar hopen we te rapporteren over de eerste resultaten van onze bijsturingen. Daarnaast zullen we met ondersteuning van de HUBrussel onze visie verder concretiseren in de dagelijkse praktijk. Dit moet uiteindelijk leiden tot een volwaardig draaiboek. Om onze vooropgestelde streefcijfers tegen 2013 effectief te bereiken, zullen we in 2011 al weer een nieuwe groep inwerken. Een groep studenten maarschappelijk werk heeft ons in de vorm van een projectwerk concreet materiaal geleverd om de werving van de volgende groep te optimaliseren.

ERVARINGEN VRIJWILLIGERS

‘Zitten, zwijgen en luisteren!’

22 november 2010. Vorige week kennismaking gehad met BAL, de andere vrijwilligers en mijn coach. Vandaag eerste gesprek waarbij ik mag observeren. Op mijn fietsje naar BAL; ik bedenk dat ik niet goed weet wat te verwachten maar er wel zin in heb. Even babbeltje op de bureau met de coach, korte voorstelling van het dossier. Onderweg naar buiten check ik even voor de zekerheid of ik “tijdens het gesprek toch vragen mag stellen als ik die heb?”. Het voorzichtige maar toch duidelijke antwoord is dat dit niet de bedoeling is, dat er is afgesproken dat de vrijwilligers tijdens de observatieperiode echt wel gewoon observeren (what’s in a name?).

Zitten, zwijgen en luisteren dus.... Ik probeer bij mezelf terug te gaan naar de laatste keer dat ik deze voorwaarden opgelegd kreeg voor een gesprek...en kan me deze niet herinneren.(Mama, papa, bij deze dank je voor de vrije opvoeding.)

Na een korte autorit komen we aan bij het gezin. Ik stel me voor als vrijwilliger, vraag of het ok is dat ik het gesprek mee volg en ga zitten. En pas daarna begint het: ik zwijg, ik luister naar wat er gezegd wordt, kijk naar wat er gebeurt, luister naar wat er in mijn ‘innerlijke dialoog’ gebeurt en blijf zwijgen, ook wanneer er zich in die innerlijke dialoog allerlei reacties aandienen op wat er in het gesprek gezegd wordt.

25 februari 2011. Terugkijkend op de observatieperiode (ik heb inmiddels zelf de eerste stappen gezet in een ‘eigen dossier’), kan ik alleen maar dankbaar zijn voor de voorwaarden van de observatieperiode. Ik heb ondertussen ontzettend veel bijgeleerd. Enerzijds over het technische stuk van bemiddeling (het jargon, de weg van feit naar bemiddeling, de rol van het parket etc.) Maar anderzijds, en hier hecht ik nog veel meer belang aan: over de kracht van het zwijgen. Hoe je door op bepaalde dingen niet of later te reageren je de mensen meer ruimte geeft om hun eigen verhaal te vertellen, je zelf de focus van het gesprek beter kunt bewaken en je je neutraliteit meer kunt waarborgen.

En alles wat er in mijn innerlijke dialoog gebeurde? Dit kon ik uitgebreid aan bod laten komen in de autoritjes terug naar Bal, waar zich telkens opnieuw een interessante dialoog ontspoon.

Lore

‘Een positieve ervaring’

Het was met spanning uitkijken (al van in oktober, jawel) naar het opleidingsweekend (21-22-23 januari) voor de nieuwe lichte BAL- vrijwilligers. Hoewel ons min of meer op voorhand gezegd was wat er juist op het programma stond, werden het vooral heel (aangenaam) verrassende dagen! Op een heel creatieve manier hebben Liesbeth en Miriam theorie, opwarmingsoefeningen en rollenspellen elkaar laten afwisselen. Alles was heel goed in elkaar gestoken en de casussen waren perfect op de theorie afgestemd!

Vrijdagavond vlogen we er al meteen in, wat een goeie manier was om de dag erna direct in de stemming van het bemiddelen wakker te worden. De aangename, rustige omgeving rond onze verblijfplaats en de nooit eerder vertoonde verwennen op culinair gebied (waarin we dus werkelijk NIETS tekort gekomen zijn!), droegen natuurlijk bij tot een optimaal resultaat van de 'werkmomenten'. Op een heel gestructureerde manier kregen we telkens een stuk theorie over bemiddeling uitgelegd, en die mochten we dan naar hartelust op elkaar uitproberen in de rollenspellen! Niet altijd even gemakkelijk. In het begin zeker wat onwennig, maar op den duur kregen we de smaak volledig te pakken!

Zaterdagavond was dan ook nog "The Big Night", want die avond hadden we het geluk dat de hele dienst tot bij ons kwam (i.p.v. wij tot bij hen, hihi) voor het traditionele nieuwjaarsfeestje. Kwinten en Koen hadden op voorhand de sfeer al volledig verzekerd door een lekkere barbecue en een gezelschapsspel met "scherpe kantjes" te plannen. Zelden zo hard en lang gebulderd van het lachen. Voor mijzelf persoonlijk, had ik het gevoel dat ik "thuiskwam" tussen al die heel uiteenlopende maar vooral heel warme persoonlijkheden.

Zondag was het voor de meesten van ons dan toch al wat moeilijker om de bedstee achter zich te laten, maar we hebben toch vlot het schema kunnen afwerken. Lekkere taart achteraf was de beloning voor ons "harde" werk, hoewel we op dat moment al lang niet meer om een zoete verwennen verlegen zaten!!!

Voor mij waren de werk- en de ontspanningsmomenten helemaal in balans, en ik denk dat iedereen uit dit weekend gekomen is met HEEL wat meer kennis van zaken dan ervoor! Ik toch zeker!

Als ik het moet samenvatten : een positieve ervaring over heel de lijn!

Nele

HERSTELBEMIDDELING MEERDERJARIGEN

INLEIDING

Ons team telt nog steeds drie bemiddelaars: twee halftime en één fulltime. Ondertussen zijn we goed op elkaar afgestemd. We vullen elkaar aan en vormen een vrij evenwichtig goed draaiend team.

In wat volgt kan u lezen waar we dit jaar onze schouders hebben ondergezet. We zijn tevreden van de resultaten maar de boodschap is er vooral één van “voortdoen”.

Bemiddelen staat nog steeds te weinig op de agenda bij alle (potentieel) betrokkenen. In die zin mogen we niet op onze lauweren rusten.

DE CIJFERS IN BEELD

AANVRAGEN

In 2010 werden er bij de Bemiddelingsdienst Leuven 242 strafbundels aangemeld waarbij partijen werden geïnformeerd over bemiddeling. Dit resulteerde in 163 aanvragen of met andere woorden: er waren 163 aanmeldingen waarvan minstens één partij contact opnam met onze dienst. Dit is een derde meer dan in 2009 waar we slechts 121 aanvragen telden. Deze stijging is exclusief te danken aan het parket. Er werden meer informatiebrieven vanuit het parket verstuurd en dit leverde meer reacties van partijen op.

Deze 163 aanvragen bestonden uit 100 opsporingsonderzoeken, 33 gerechtelijke onderzoeken (dit is meer dan het dubbel van 2009), één zaak in beroep en 20 aanvragen in de fase van de strafuitvoering. Dat het aantal gerechtelijke onderzoeken verdubbelden (33 tegenover 15 in 2009) is waarschijnlijk het gevolg van een zekere routine in onze systematische maandelijkse afspraak met de drie onderzoeksrechters waarin we de dossiers overlopen.

Het aantal aanvragen in de fase van de strafuitvoering daarentegen is bijna gehalveerd (20 tegenover 37 in 2009). Deze evolutie was zowel merkbaar in Leuven Centraal als in de Hulpgevangenis. Het verdwijnen van de functie van herstelconsulenten speelt hierin misschien een rol. We stellen in ieder geval een verminderde aandacht voor de herstelgerichte thema's vast. Daarnaast is Leuven Centraal een gevangenis voor langgestraften. Velen zitten er een levenslange straf uit, waardoor er minder uitstroom en dus ook minder instroom van nieuwe gedetineerden is. De trajectbegeleiders van Leuven Centraal lieten ons weten dat wanneer zij 'bemiddeling' ter sprake brengen, de gedetineerden dikwijls al contact hebben of hadden met de bemiddelingsdienst.

Aangezien de bakermat van bemiddeling in de fase van de strafuitvoering o.a. in Leuven ligt, wordt dit dus zeker een aandachtspunt voor 2011.

Slechts 9 aanvragen werden niet opgenomen. Het ging om oneigenlijke vragen, ontkennende daders of de zitting die te dichtbij was.

Herstelbemiddeling meerderjarigen

Wanneer we onze focus richten op de één dader - één slachtoffer relatie, tellen we in de 163 aanvragen 395 potentiële bemiddelingsdossiers. Dit resulteerde in 116 effectieve bemiddelingen, 15 meer dan vorig jaar. Maar de verhouding van het aantal effectieve bemiddelingen ten opzichte van het aantal potentiële bemiddelingen ligt lager, namelijk 29% ten opzichte van 34% in 2009.

Als we het totaalbeeld van alle arrondissementen bekijken, mogen we zeker tevreden zijn.

REACTIES VAN SLACHTOFFERS EN DADERS

Van de 163 aanvragen waren er potentieel 318 slachtoffers. Slechts 170 daarvan reageerden. Dit is 10% minder dan vorig jaar. Uiteindelijk bleken enkel 136 slachtoffers effectief geïnteresseerd in een bemiddeling. Dit is 42% tegenover 50% in 2009.

Van de 163 aanvragen waren er potentieel 189 daders die op het aanbod hadden kunnen ingaan. Hiervan reageerden er 148. Dit is 78% en dus één procent meer dan vorig jaar, maar vooral ligt dit percentage aanzienlijk hoger dan het percentage bij de slachtoffers. Uiteindelijk bleken er 133 daders effectief geïnteresseerd in een bemiddeling. Dit is 70%.

Slachtoffers reageren minder dan daders op het aanbod van bemiddeling, ook als hen meer informatie wordt bezorgd.⁶ Dus we kunnen stellen dat uitgebreider informeren niet per definitie leidt tot meer reactie.

Ook de interesse ligt veel hoger aan dader- dan aan slachtofferkant (70% versus 42%).

Komend werkingsjaar zal een stagiaire stilstaan bij deze thematiek. Daarnaast zullen wij ook nagaan of een meer persoonlijke brief tot meer reactie én meer interesse leidt.

AARD VAN DE FEITEN

Wat betreft de aard van de feiten blijft het moeilijk om daar conclusies uit te trekken.

We stellen vast dat 'slagen en verwondingen' het hoogst scoren bij de aanmeldingen. Er werden 83 strafbundels 'slagen en verwondingen' aangemeld. Hier vloeiden 27 effectieve bemiddelingsprocessen uit voort.

Volgende in de rangorde zijn de 'diefstallen'. Daarvan werden er 67 strafbundels aangemeld. Dit leidde in verhouding tot de 'slagen en verwondingen' wel tot meer effectieve bemiddelingsprocessen met name 43.

Dan volgen de 'zedenzaken' met 21 aanmeldingen. Ondanks het experiment met aangekondigde huisbezoeken leverde dit slechts 6 effectieve bemiddelingsprocessen op.

Qua levensdelicten telden we 14 aanmeldingen en dit bracht 15 effectieve bemiddelingsprocessen met zich mee. Dat we hier meer processen dan aanmeldingen hebben, heeft te maken met het feit dat er in ieder levensdelict bijna altijd meerdere nabestaanden worden aangeschreven waardoor er ook verhoudingsgewijs meer processen zijn dan in andere feiten.

⁶ We spreken van een aanvraag als één van beide partijen reageert. Als de dader reageert gaan wij het slachtoffer een tweede brief sturen met meer informatie over bemiddeling.

Herstelbemiddeling meerderjarigen

Verder op het lijstje komen we aan de verkeersdelicten waar we dezelfde werkwijze hanteerden als bij de zedenzaken maar met een even mager resultaat: op 12 meldingen zijn er slechts 3 effectieve bemiddelingsprocessen. Is er hier geen nood aan bemiddeling; is bemiddeling onvoldoende gekend, volgt het aanbod te snel op de feiten... Het blijft gissen.

We eindigen tenslotte met een aantal delicten die slechts sporadisch een melding opleveren: racisme, niet naleven bezoekrecht, ontvoering, brandstichting, ...

DOORVERWIJZINGEN

Zoals eerder al vermeld staat het Parket in voor het leeuwenaandeel van de meldingen. De overige partners verwijzen net als vorig jaar maar zeer sporadisch door. Dit maakt deel uit van onze conceptuele denkoefening waarover u hieronder meer kan lezen.

AFGESLOTEN BEMIDDELINGSDOSSIEREN

In 2010 werden er 140 bemiddelingsdossiers afgesloten, waarvan enkelen nog opgestart in het jaar 2007 en 2008. In 125 zaken werd effectief bemiddeld. In 41 van deze dossiers vond er een gezamenlijk gesprek plaats. Dit is goed voor 32%. Hier stellen we een lichte daling tegenover 2009 vast (38%).

Er werden 35 overeenkomsten afgesloten. Dit is slechts in 28% van de effectieve bemiddelingen. Dit is een stuk lager dan vorig jaar waar we nog 42% haalden. We vonden daar niet direct een verklaring voor.

STRUCTURELE ACTIVITEITEN EN VERDERE IMPLEMENTATIE VAN DE WET VAN 22 JUNI 2005

BEMIDDELING SPEELT ZICH NIET AF OP EEN EILAND : STUURGROEP HERSTELRECHT EN BEMIDDELING

In 2010 kwam de stuurgroep van Leuven vijf maal samen. Verschillende thema's kwamen aan bod o.a. Hergo, de balie en bemiddeling, de vrijwilligerswerking van Bal, het rapport van Eric Claes met onderzoeksthema's rond herstelbemiddeling, ... Eén van de thema's die het parket naar voren bracht was hun nood aan 'meer zichtbaarheid' van bemiddeling in de strafdossiers. We hebben daarom een aantal acties ondernomen vanuit de dienst om hieraan tegemoet te komen en om tevens de parketmagistraat 'dossieroverstijgende' feedback te geven. Overeenkomsten werden in 2010 door de bemiddelaar persoonlijk overhandigd aan de titularis van de strafbundel. Op die manier was er telkens persoonlijk contact en kwamen we bij meerdere magistraten over de vloer. Tijdens een vanuit ons initiatief ingerichte lunch - die we in november mochten houden in het CAW-huis van Leuven- lichtten we de uitgenodigde parketmagistraten de cijfers toe van de eerste helft van het werkingsjaar. Deze werden gestoffeerd met casuïstiek. Vicky De Mesmaecker (onderzoekster KUL) ondersteunde dit met een aantal eerste bevindingen uit haar onderzoek naar de rechtsbeleving van de rechtzoekende voor de rechtbank.⁷ Dit leverde een interessante discussie op.

Met de voorzitter van de rechtbank en een aantal zetelende magistraten hadden we een gesprek over hun ervaringen met bemiddeling. De zetel ging akkoord om een vaste vertegenwoordiger te sturen naar de stuurgroep. Dit wordt door ons toegejuicht want op die manier wordt de betrokkenheid van rechters op bemiddeling vergroot.

Een ander onderwerp dat in 2010 fel 'in the picture' stond, was de brief die het parket verstuurt met informatie over bemiddeling. De vaststelling blijft dat de uitval, door geen reactie, groot blijft. De discussie ging er vooral over of de brief wel aansluit bij wat er leeft bij dader en slachtoffer. Zou 'een niet aansluiten' de reden kunnen zijn waarom mensen niet reageren? Om hierop een antwoord trachten te krijgen, werd er een stageopdracht uitgewerkt. Een studente van de KUL zal begin 2011 alle partijen die in 2010 een brief ontvingen (en hierop niet gereageerd hebben) opnieuw aanschrijven met de vraag of ze een enquête willen invullen waarom ze niet gereageerd hebben. We hopen op die manier te pakken te krijgen wat er speelt bij mensen om al dan niet contact op te nemen met onze dienst. Er werden ondertussen ook al stappen gezet in het herschrijven van de parketbrief. Het zou wel eens kunnen dat we terug een aparte brief sturen naar dader en slachtoffer. Wordt vervolgd in 2011!

⁷ Vicky De Mesmaecker : doctoraatsonderzoek 2008-2011 "De straftoemeting en het rechtspreken vanuit herstelrechtelijk perspectief: de rechtsbeleving van rechtzoekende voor de rechtbank."

BEMIDDELING BLIJVEN PROMOTEN BIJ PARTNERS

Wij ervaren met onze partners een openheid in aanspreek- en bespreekbaarheid. Niettemin leidt dit niet altijd tot doorverwijzing en concrete samenwerking. We beseffen dat elke partner een specifiek werkveld heeft dat dikwijls samengaat met een eigen finaliteit en eigen werkprincipes. Niettemin bleven we in 2010 wat op onze honger zitten en botsten we op eigen grenzen: “Hoe ver dienen wij als bemiddelaar te gaan om vergaderingen of overlegmomenten te plannen en voor te zitten? Welke inzet mogen we verwachten van onze partners? Wat is een realistisch en haalbaar engagement? ... “ We bleven meermaals op onze honger zitten. Om die reden startten we zelf een conceptueel denkproces “wat hebben wij nodig om terug in een nieuwe dynamiek te geraken met onze partners?” Dit geldt zowel voor het begeleidingsteam als voor het werken rond herstel in de gevangenis. Gelukkig genoeg ervaren we voldoende wederzijds vertrouwen bij onze partners. We durven dan ook te hopen dat er in 2011 iets vernieuwend en constructiefs uit de bus zal komen.

METHODOLOGISCHE VERDIEPING

We proberen in ons werk bewust stil te staan bij ons methodisch werken. Wat werkt er? Wat werkt er niet? We toetsen dit zowel bij collega's op regionaal niveau als binnen ons eigen subteam of de eigen bemiddelingsdienst en zelfs regelmatig bij de betrokken partijen in onze bemiddelingen.

Het co-bemiddelen met onze collega's minderjarigen in gemengde dossiers is tevens zo'n nieuwe methodische ervaring binnen onze werking. In 2010 hebben we in een 30-tal gemengde strafbundels samen stappen gezet. Hiervoor waren al eerste krijtlijnen uitgetekend. In 2011 gaan we ervan uit dat de samenwerking in stijgende lijn blijft gaan. Het spanningsveld waarin we ons bewegen door met minderjarigen en meerderjarigen gelijktijdig in één bemiddeling te werken, wordt door dit samenwerken scherper in beeld gebracht.

In het voorbije jaar hebben we in alle zeden- en verkeersdossiers een meer persoonlijke brief gestuurd aan het slachtoffer/nabestaande met het voorstel om op huisbezoek te gaan. Op die manier wilden we meer ruimte geven aan het verhaal van de betrokkene en tevens de mogelijkheid krijgen om in een rechtstreeks contact meer gerichte uitleg te geven over de werking van de dienst. In de zedendossiers waarin we zo gewerkt hebben, leidde dit (tot nu toe) in twee dossiers tot een bemiddeling. In de verkeersdossiers leidde dit tot één bemiddeling. Een aantal slachtoffers/nabestaanden reageren met de boodschap dat ze geen interesse hebben, maar een aantal slachtoffers/nabestaanden reageren ook helemaal niet. We stellen dan ook (opnieuw) vast dat wat wij aanbieden toch niet vanzelfsprekend is.

BEMIDDELEN BLIJVEN PROMOTEN BIJ DE BURGER⁸

Ons aantal effectieve bemiddelingen blijft een marginaal kwantitatief gegeven wanneer we dit bekijken in verhouding met het totaal aantal strafdossiers uit ons arrondissement. Wij blijven niettemin overtuigd dat bemiddeling zinvol kan zijn voor betrokkenen, dat bemiddeling kan gepromoot worden als een instrument om de communicatie te vergemakkelijken tussen dader en slachtoffer. We willen hen helpen om zelf tot een (deel)akkoord te komen rond pacificatie en herstel. Een meer herstelgerichte justitie en een hogere participatie van de burger aan de strafrechtsprocedure zijn hierbij onze hogere achterliggende streefdoelen.

⁸ De implementatie van dader-slachtofferbemiddeling in België: zoektocht naar functionele en structurele randvoorwaarden. Hans Dominicus, Tijdschrift voor herstelrecht 2010 (10) 90-104

Herstelbemiddeling meerderjarigen

Dit alles betekent dat wij onze partijen maximaal proberen aan te spreken op de bij hen aanwezige capaciteit tot conflicthantering. Dit vergt wel een ommekeer naar een bemiddelingscultuur en dit is geen sinecure. We willen daarom alle burgers veel meer inlichten over de mogelijkheden die bestaan op dit vlak. Enkel op die manier kan het maatschappelijk draagvlak voor bemiddeling vergroten en kan dit leiden tot een verdere maatschappelijke verankering van bemiddeling.

Het toneel dat Suggnomè mee op poten heeft gezet, de getuigenissen in de media van mensen die bemiddeld hebben, onze eerste stappen die we zelf aan het zetten zijn om videomateriaal aan te leggen met gesprekken met daders en slachtoffers en om hiermee naar buiten te komen zijn alvast stappen in die richting.

GETUIGENIS VAN EEN BEMIDDELING IN EEN LEVENSDELICT

INLEIDING

Wat hieronder is neergeschreven, is het verhaal van een bemiddeling in een levensdelict tussen Mark en Jan. Deze getuigenis is oorspronkelijk geschreven om te presenteren op een internationale conferentie in Parijs betreffende de mogelijkheden van bemiddeling tijdens de strafuitvoering. Ik zal afsluiten met enkele reflecties betreffende de reacties uit de zaal op de getuigenis tijdens de conferentie zelf.

GETUIGENIS

November 2009 geven mijn collega en ikzelf een tweejaarlijkse infosessie omtrent het aanbod van herstelbemiddeling in een gevangenis uit ons arrondissement. Een groep van een zestal gevangenen neemt deel aan deze infoavond. Een aantal onder hen heeft reeds de cursus slachtoffer in beeld gevolgd. Tijdens de infosessie, en meer bepaald naar aanleiding van het zien van een video-opname van een bemiddeling in een levensdelict, stelde Mark heel wat vragen en was hij geëmotioneerd. Na de infosessie spreekt Mark ons aan met de vraag voor een individueel gesprek.

Drie dagen later heb ik met Mark een gesprek in de gevangenis. Mark is geïnteresseerd om mee te werken aan een bemiddelingsproces. Hij is bereid om geconfronteerd te worden met de vragen en de belevingen van de familieleden en nabestaanden van Roos. Roos is zijn vermoorde vrouw. Hij denkt ook aan de toekomst. Hij wilt proberen om reeds contact te hebben met de familie van zijn vrouw vooraleer hij mogelijks terug vrij komt, zodat dit contact voorbereid en begeleid is. Dit uit schrik en bezorgdheid om ze toevallig op straat tegen te komen. Hij heeft reeds geruime tijd gedacht om dit te proberen, maar hij wist niet hoe hij dit kon aanpakken.

10 jaar geleden heeft Mark zijn vrouw Roos vermoord na een huwelijk van 24 jaar. Mark heeft een zoon die nu 25 jaar oud is. Mark was goed gekend in de familie. Hij heeft in de familie veel geholpen door allerlei klusjes te verrichten. Langs de andere kant stond Mark in de familie ook bekend als iemand die zeer veel belang hechtte aan materiële welvaart. Altijd met de mooiste auto rondrijden, nieuwe tv, Mark was een buschauffeur voor 'school en vakantie-uitstappen'. Mark had een geheim liefdesleven met een jonge vrouw uit een Oost-Europees land waar hij regelmatig kwam met zijn bus. Op het moment van de moord leefde zijn Oost-Europese vriendin reeds een aantal weken in Brussel op zijn kosten. Hij had dringend geld nodig voor zijn levensstijl.

Zijn vrouw Roos werkte in een grote schoenwinkel en was verantwoordelijk voor het openen van de winkel 's morgens en voor het cashgeld in de kluis. Op de dag van de moord ging Mark samen met Roos de winkel binnen en vroeg hij aan haar om de kluis te openen en het geld te geven. Zij weigerde dit. Er ontstond een gevecht tussen hen en hij vermoordde haar op een brutale manier. Eerst verwondde hij haar ernstig met een luchtkarabijn. Zij wilde de kluis nog steeds niet openen. Vervolgens heeft hij haar gewurgd omdat hij panikeerde en schrik had dat zij de politie ging bellen. Toen zij dood was, heeft hij geprobeerd om haar dood te laten lijken op een gewapende overval.

Hij is naar huis gegaan en twee dagen later richtte het gerechtelijk onderzoek zich op hem. Nadat hij eerst de moord ontkende, heeft hij toch bekend omwille van de confrontatie met het gevonden bewijsmateriaal. Mark is momenteel een straf van 30 jaar aan het uitzitten en heeft momenteel een aanvraag lopen voor een voorwaardelijke invrijheidsstelling.

Onze bemiddelingdienst stuurt een voorzichtige brief naar de verschillende familieleden/nabestaanden van Roos. Ik heb mijn eerste gesprek met Mark vlak voor de kerstvakantie dus wacht ik met het versturen van mijn brieven tot een paar weken na Nieuwjaar. Dit omdat we uit ervaring weten dat Kerst en Nieuwjaar een moeilijke periode is voor zowel slachtoffers als daders.

Drie weken later word ik gecontacteerd door Sabine. Zij is een slachtofferhulpverleenster uit de regio waar de nabestaanden leven. Sabine vertelt mij dat ze de familie van Roos reeds meer dan 10 jaar begeleidt. Vanaf de dag van de moord, tijdens het assisenproces tot nu tijdens de strafuitvoering. De familie, meer bepaald Jan, de jongste broer, heeft met Sabine een lang gesprek gehad. Hij heeft aan Sabine gevraagd om onze dienst te bellen voor een afspraak. Sabine kent onze dienst reeds verscheidene jaren en heeft reeds een aantal slachtoffers door een bemiddelingsproces begeleid.

Een paar dagen later rijd ik op een avond naar het huis van Jan en zijn vrouw Lisa. Bij de aanvang van zo'n gesprekken willen de slachtoffers weten vanwaar je komt, wie je bent, wat je eigenlijk komt aanbieden, of ze jou kunnen vertrouwen, Ze zitten met zeer veel vragen en ze hebben bezorgdheden en wantrouwen. Dergelijke gesprekken nemen dikwijls verschillende uren in beslag.. Jan wilde graag vertellen over zijn zus, haar huwelijk met Mark, Jan heeft ook een periode ingewoond in hun gezin.

Jan is nog steeds zeer kwaad op Mark. Hij vertelt mij dat wat hem betreft Mark een zeer egoïstisch en manipulerend persoon is. Jan had gehoopt dat Mark levenslang zou krijgen omdat het dat is wat hij aan Roos heeft gegeven. Jan wenst niet deel te nemen aan een programma waar Mark zou kunnen van profiteren en wat een vroegere vrijlating zou kunnen ondersteunen. Aan de andere kant wil Jan, en dit toch reeds verscheidene jaren, de mogelijkheid hebben om te kunnen spreken met Mark. Hij wil Mark confronteren met de kwaadheid, het verlies, het verdriet, de pijn en de vele vragen die niet zijn beantwoord tijdens het assisenproces.

Jan draagt ook het verdriet en de vragen van zijn moeder en zijn jongste zus op zijn schouders. Zijn jongste zus wil niet met de bemiddelaar spreken. Ze heeft nog te veel pijn, maar ze geeft haar vragen mee met Jan. Eén van haar vragen is: "Waarom is Mark niet gescheiden van Roos? Dan zou ze nu nog leven".

De moeder van Roos, Louise heeft ook te veel verdriet en pijn. Tevens is haar man Roger gestorven tijdens de kerstdagen. Mijn brief was er te veel aan, maar ze geeft haar boodschappen mee aan Jan. De oudste broer, Ben, is ook geïnteresseerd om met mij te praten, maar woont aan de andere kant van het land. Ik maak met hem een afspraak enkele dagen later.

Jan beslist die avond niet of hij wil meewerken aan een bemiddeling. Hij heeft meer tijd en informatie nodig. Hij vraagt mij om de motivatie van Mark uitgebreider te gaan verkennen. Jan vraagt mij om Mark te confronteren met het ongelooft dat hij nu veranderd zou zijn en dat hij nu de waarheid zou spreken.

De familie van Roos gelooft dat de moord gepland was. Zo was het Jan bijvoorbeeld die in het huis van Mark en Roos, samen met de gerechtelijke politie, het bewijsmateriaal heeft gevonden, waarmee Roos is gewurgd. Mark zegt dat dit zelfde materiaal ook gebruikt wordt in de schoenwinkel. Maar Jan gelooft dit niet. Mark heeft ook altijd beweerd dat Roos het luchtkarabijn in haar handtas had als verdedigingswapen. Jan zegt echter dat zijn zus wapens verafschuwde.

Hij gelooft dat Mark de bemiddeling vooral wil gebruiken om een goede beurt te maken bij de strafuitvoeringsrechtbank. Aan de andere kant overweegt Jan om de bemiddeling te gebruiken voor zijn eigen doeleinden en die van zijn familie.

Ik heb terug een gesprek met Mark in de gevangenis. Mark heeft nog steeds zijn eigen beleving en waarheid over hoe en waarom de moord is gebeurd. Jan mag hem hierop aanspreken en bevragen. Hij is bereid de confrontatie aan te gaan met het ongeloof, de kwaadheid en de vragen van Jan. Mark vindt dat hij dit moet doen. Wanneer ik hem confronteer met de vraag of hij voordeel zal halen uit deze bemiddeling wat hemzelf betreft en zijn verschijning voor de strafuitvoeringsrechtbank, erkent hij het feit dat dit een positief effect kan hebben, maar dat is volgens hem helemaal niet zeker. Als de familie omwille hiervan niet wenst mee te werken aan een bemiddeling, kan hij dit begrijpen en heeft hij daar respect voor. Hij vertelt mij opnieuw dat zijn grootste motivatie is reeds naar de familie te luisteren of te ontmoeten vooraleer zijn tijd in de gevangenis voorbij is. Ik verken de vraag van Jan of Mark als mens veranderd is in de gevangenis. Mark vertelt mij over zijn leven in de gevangenis de voorbije 10 jaar, wat er gebeurd is, welke activiteiten en cursussen hij gevolgd heeft. Ik krijg zijn toestemming om informatie door te geven aan Jan en zijn familie.

Vervolgens heb ik een gesprek met Ben, de oudste broer van Roos, en zijn vrouw Anja. Ben heeft rugproblemen en wordt één van de volgende weken geopereerd. We beslissen samen dat ik eerst de bemiddeling met Jan verder zal uitklaren en Ben zal informeren over de stappen die ik al dan niet onderneem. Op een later tijdstip kunnen we dan een mogelijke bemiddeling tussen Ben en Mark verder opnemen.

Een paar dag later heb ik mijn volgende gesprek met Jan, Lisa en Sabine. Jan is onlangs van werk veranderd en heeft nu meer verantwoordelijkheid en heeft het hierdoor zeer druk. Hij wil graag de bemiddeling voortzetten. De Mark waar ik over spreek is volgens hem niet veranderd.

Aan de andere kant is er in hem een groeiende nood om Mark te spreken en te confronteren. Jan zegt: "Ik moet dit doen voor Roos. Met haar in gedachten moeten we de waarheid kennen, moeten we Mark confronteren met de pijn. Mark zou Roos niet mogen vergeten. Er zijn zoveel vragen en boodschappen". Hij zegt ook: "Misschien zal ik er achteraf spijt van hebben als ik dit niet doe. Ik wil dit proberen."

Hij beslist die avond dat hij, samen met Lisa, zijn vrouw, en Sabine, de slachtofferhulpverlener, een vragenlijst zal samenstellen voor Mark. Dit zal hem tevens de tijd geven om nog meer na te denken over of hij hier mee door wil gaan.

Ik informeer Mark over het feit dat Jan meer tijd vraagt om na te denken.

Eén maand later mailt Jan mij zijn vragenlijst. We plannen een nieuw huisbezoek om deze vragenlijst te bespreken.

Jan start de avond met mij te vertellen dat zijn moeder Louise mij ook graag wil ontmoeten. Wat dan ook een paar dagen later gebeurt.

De vragenlijst is een acht bladzijden lang document. Ik geef enkele voorbeelden van vragen en boodschappen:

Herstelbemiddeling meerderjarigen

- *(Van Louise) Zal Mark onder geen enkele voorwaarde de familie in de toekomst contacteren of benaderen?! Vooral omdat Louise echt schrik heeft van Mark.*
- *(Van Louise) Waarom heeft Mark haar getroost op de dag dat Roos was vermoord?! Mark heeft zijn armen en handen om Louise heengeslagen om haar te troosten. De armen en handen van de moordenaar van haar dochter. Hoe kon hij dit doen?*
- *(Van de zus en Louise) We willen onder geen enkele voorwaarde dat Mark ooit het graf van Roos bezoekt..*
- *(Van de familie) Waarom moest Roos sterven? Waren er geen alternatieven om hun en zijn problemen op te lossen?*
- *(Van de familie) We geloven niet dat Mark veranderd is. Kan hij dit bewijzen?*
- *(Van de familie) Waarom heeft Mark vlak na zijn arrestatie een postkaart gestuurd met de vraag of Roos een mooie begrafenis had gekregen?*
- *(Van de familie) Zal Mark de financiële verliezen, los van de schadevergoedingen toegekend door de strafrechtbank, vergoeden die de ouders van Roos voor vele jaren hebben moeten betalen aan de schuldeisers. Zij hebben verscheidende jaren met de reële schrik geleefd dat hun eigen huisje moest verkocht worden.*

Naast deze voorbeelden van vragen en boodschappen, heeft Jan nog heel wat uitgewerkte vragen over de feitelijkheid omtrent de moord zelf.

Op het einde van de avond beslist Jan om Mark te ontmoeten in een gezamenlijk gesprek in de gevangenis. We prikken een datum twee weken later. Jan zal Lisa en Sabine meebrengen als steunfiguren. We maken nog de oefening of het van betekenis en/of gewenst kan zijn om het gezamenlijk gesprek op te nemen op camera om nadien, onder strikte voorwaarden, te gebruiken voor nabespreking, therapeutische doeleinden of voor andere familieleden. Dit is voor Jan geen nood. Vervolgens bereid ik Jan en Lisa concreet voor op de ontmoeting, de structuur, de regels ervan en de context van de gevangenis.

Ik ga terug naar Mark om ook hem voor te bereiden op de ontmoeting. Hij kiest voor een steunfiguur vanuit de gevangenis.

De vrijdagmorgen van het gezamenlijk gesprek ontmoet ik Jan, Lisa en Sabine om 10.00 uur voor de poort van de gevangenis. Dit is zes maanden na mijn allereerste gesprek met Mark. Een gevangenisbeambte, die onze dienst reeds jaren kent en de eerste opvang verzorgt, begeleidt ons in de gevangenis naar het gesprekslokaal. We nemen de tijd om de tafel en stoelen te zetten zoals Jan het wenst. Iedereen is nerveus. Naast Jan zit Lisa. Sabine zit tegenover mij. Mark wordt binnengebracht met zijn steunfiguur en zet zich neer tegenover Jan.

Jan spreekt als eerste. Hij heeft zijn vragenlijst voor hem liggen. Hij vraagt wat de laatste woorden van Roos waren. Mark probeert te antwoorden. Ze overlopen de moordscène stap voor stap, woord voor woord. Er is kwaadheid en verdriet.

Herstelbemiddeling meerderjarigen

Jan vraagt waarom, waarom? Mark vertelt het verhaal, de moord vanuit zijn beleving. Jan confronteert hem met zijn beleving, het ongeloof en de vragen van de familie.

Ze spreken over de gevolgen voor hun levens en het dagelijkse gemis van Roos. Ze spreken meer dan twee uur en half zonder onderbreking.

Op dat moment nemen we een pauze. Ik spreek eerst met Jan en Lisa apart. Jan wil graag een middaglunch gaan eten buiten de gevangenis en wil dan terug komen in de namiddag. Mark gaat hiermee akkoord. We nemen een pauze van een uur en half. Mark gaat terug naar zijn cel samen met zijn steunfiguur. De ochtendsessie was vooral een emotioneel ontmoeten, aftasten en ontladen.

Wanneer Jan de gevangenis buiten stapt, zegt hij mij dat hij zich opgelucht voelt.. Er valt een grote last van zijn schouders. Hij voelt zich sterk en heeft controle over het gesprek. Hij is gelukkig dat hij Mark een moeilijke tijd kan bezorgen. Wanneer we naar een brasserie aan het stappen zijn, belt Jan zijn moeder Louise om te zeggen hoe het gesprek verloopt.

Tijdens de middaglunch vertelt Jan dat Mark veel ouder is geworden en er ongezond uitziet. Jan wil in de namiddag terug gaan om Mark te bevragen omtrent zijn zogenaamde veranderingen als mens.

In het gesprek in de namiddag, dat nog eens twee uur en half duurt, spreekt Mark over zijn leven in de gevangenis. Hij vertelt dat hij nu minder gefixeerd is op materiële welvaart en dat hij veel geleerd heeft over zichzelf doorheen de verschillende cursussen die hij heeft gevolgd. Hij spreekt over de eenzaamheid in de gevangenis en dat hij regelmatig aan Roos denkt. Hij heeft nu opnieuw contact met zijn zoon en oudste broer. Zijn oudste broer heeft zijn eigen zoon een jaar geleden verloren. Mark heeft hem een brief geschreven en zijn broer is hem nadien komen bezoeken in de gevangenis. Mark vertelt Jan dat hij zich er ten volle van bewust is dat hij Roos van haar leven heeft beroofd als een egoïstische en bewuste daad. En dat dit een groot verschil is met het verlies van een geliefde door een ziekte.

Op dit punt spreken ze meer over het verlies van Roos als mens, moeder, echtgenote, zus, dochter. Hierbij heeft Jan het emotioneel moeilijk. We nemen een pauze. Lisa en Sabine zijn een grote steun voor Jan.

Na deze tweede pauze wil Jan spreken over het financiële verlies en bezorgdheden van zijn ouders. Mark is bereid om dit thema verder te bespreken op een later moment samen met de advocaten. Hij vertelt dat hij de intentie heeft om dit verlies te vergoeden. We ronden de bemiddeling op dat punt af.

Mark gaat terug naar zijn cel met zijn steunfiguur en we spreken af dat ik hem maandag zal komen bezoeken.

We verlaten de gevangenis en gaan terug naar de brasserie om even in de zon te zitten en iets te drinken. Jan is volledig uitgeput, maar tevreden. De namiddagsessie was voor hem moeilijker omdat hij bereid was om zijn gevoelens omtrent het verlies van Roos te delen met Mark. Hij voelt zich minder krachtig dan na de ochtendsessie. Hij respecteert de inspanningen die Mark heeft gedaan in de namiddag, maar blijft vinden dat Mark nog steeds niet ten volle verantwoordelijkheid opneemt voor wat hij heeft gedaan en de gevolgen hiervan. In de ochtend voelde Jan zich een winnaar omdat hij Mark het vuur aan de schenen kon leggen. In de namiddag voelt hij zich meer als een verliezer omdat Roos niet terugkomt met kwaadheid of verdriet, er zijn geen winnaars.

Jan en Lisa beslissen om naar de sauna te gaan en zich proberen te ontspannen. Ik ga naar huis. Wanneer ik later stil thuis in mijn tuin zit, met mijn kinderen die aan het spelen zijn, begrijpt mijn vrouw mijn gemoedstoestand. Ik stuur Jan en Lisa een sms'je om hen te zeggen dat ik diep respect heb voor wat zij vandaag hebben gedaan.

Ik heb met hen een gesprek gepland op de donderdag volgend op het weekend.

Op maandag zie ik Mark terug in de gevangenis. Hij voelt zich niet goed en ziet er bleek uit. Hij heeft de ontmoeting onderschat en is nog steeds uitgeput. De ontmoeting is het moeilijkste wat hij ooit heeft gedaan. Mark heeft geen spijt van zijn deelname. Hij hoopt dat de ontmoeting van enige betekenis kan zijn voor Jan en zijn familie. Hij was verrast door Jan zijn respectvolle houding tijdens het gesprek. Wel heeft Jan het hem niet gemakkelijk gemaakt. Wat hij ook had verwacht. Het is voor hem ook moeilijk om te bewijzen dat hij als mens veranderd is. Mark aanvaardt dat hij voor de rest van zijn leven dit zal moeten bewijzen. Hij is bereid om verder te spreken over de financiële vragen van de familie in samenspraak met zijn advocaat.

Ik spreek terug met Jan, Lisa en Sabine op donderdagavond. Jan en Lisa starten met mij te bedanken voor de sms die ik stuurde. Jan kijkt met gemengde gevoelens en gedachten terug op het gezamenlijk gesprek. Hij voelt zich opgelucht dat hij het gedaan heeft en dat het nu voorbij is. De impact van het gezamenlijk gesprek was hevig, maar had ook een kalmerend effect. Hij kan terug goed slapen en het iets meer laten rusten. Hij wenst Mark niet meer te ontmoeten. Hij wil, in samenspraak met zijn advocaat, onderhandelen met Mark omtrent de financiële vragen van de familie. Jan wenst ook dat ik samen met hem en Sabine op bezoek ga bij zijn moeder Louise.. Jan zal dan Louise vertellen over het gezamenlijk gesprek. We maken een afspraak met Louise een week later.

Er is een geschreven document, opgemaakt door onze dienst, met het akkoord van Jan en Mark, waarin vermeld wordt dat zij hebben deelgenomen aan een bemiddeling. Jan zal, samen met Sabine als slachtofferhulpverlener, gaan spreken op de zitting van de strafuitvoeringsrechtbank. Hij wil de bezorgdheden van hemzelf en zijn familie vertellen aan de strafuitvoeringsrechtbank. Deze zitting zal een half jaar later plaatsvinden.

Twee maanden later was er een tweede gezamenlijk gesprek, maar nu tussen Mark en Ben, de oudere broer van Jan en zijn vrouw Anja.

Ik heb in dit verhaal gedurende 10 maanden bemiddeld en had verschillende ontmoetingen met de nabestaanden en de dader. Ik voel mij zeer nederig en dankbaar dat ik dit werk mag doen.

ENKELE REFLECTIES NAAR AANLEIDING VAN HET BRENGEN VAN HET VERHAAL OP DE CONFERENTIE IN PARIJS.

De conferentie was georganiseerd door een Franse organisatie "Citoyens et Justice" die een soort 'praktijk-bemiddelingsondersteunende functie' en 'forumfunctie' hebben in Frankrijk. Zij hebben naar aanleiding van een samenwerkingsverband met Italië en Spanje de conferentie georganiseerd met als thema: "Herstelrecht: van ideaal naar realiteit" met een specifieke focus op bemiddeling tijdens de strafuitvoering.

Voor het aanwezige publiek leek het absoluut geen evidentie dat er een aanbod van bemiddeling kan gebeuren tijdens de strafuitvoering. Dit wil ook zeggen dat tijdens het brengen van mijn verhaal, dat als concrete afsluiter van de conferentie diende, er heel wat geschuif en gemompel merkbaar en hoorbaar was in de zaal.

Een verklaring hiervoor kan zijn omdat er in de drie vermelde landen Frankrijk, Italië en Spanje geen echte ervaring of bemiddelingspraktijk bestaat in het kader van de strafuitvoering. En in tweede instantie omdat men in de twee voorgaande dagen van de conferentie niet echt was ingegaan op de strafuitvoeringscontext. Hoewel de strafuitvoeringcontext juist de focus van de conferentie was. Vooral de bestaande en sterk aanwezige Franse praktijk van bemiddeling in strafzaken (mediation pénale), waarbij de aandacht vooral ligt op het regelen van de schade en de schadevergoeding, was aan bod gekomen.

De gebrachte invulling van bemiddeling doorheen de getuigenis in fase van de strafuitvoeringscontext was dan ook nieuw en riep heel wat reacties en vragen op. Eén reactie kwam uit Italiaanse hoek, waar men ook een dergelijk project in Toscane kent. De bemiddelaars gaan daar op ook een voorzichtige, gelijkaardige manier te werk en toonden veel respect voor de getuigenis, maar het thema schadevergoeding, in de getuigenis door Jan en de familie op de agenda geplaatst, is voor hen onbespreekbaar in een bemiddeling. Waarbij mijn reflectie vooral ligt op het feit dat wij in onze praktijk juist proberen geen beslissingen te nemen in naam van het slachtoffer of de dader.

Een aanwezige deelnemer stelde dat de gevangenis toch dient te weten of de dader verantwoordelijkheid opneemt in de bemiddeling ten aanzien van het slachtoffer. Hierbij was mijn reflectie dat men geen verschillende doelstellingen door elkaar mag halen. Langs de ene kant hebben, wat mij betreft, zowel dader als slachtoffer recht op hun uiterst individuele en vertrouwelijke bemiddeling., langs de andere kant is de gevangenis zelf verantwoordelijk om hun gevangeniscontext herstelgerichter te oriënteren en mogen zij hierbij niet uitsluitend de verantwoordelijkheid leggen bij de dader, maar ook bij hun eigen systeem, cultuur, aanbod,

Tot slot kwam er de vraag van een hulpverleenster wiens dochter was vermoord. Ze had zelf overwogen om deel te nemen aan een bemiddeling met de dader. Ze was hier uiteindelijk niet op ingegaan omdat ze schrik had om zich, door via de bemiddeling in relatie te staan met de dader, achteraf mee betrokken te voelen op de toekomst van de dader. Zij vreesde dat, mocht zij bemiddeld hebben en hij zou vrijkomen en hervallen, zij zich medeverantwoordelijk zou voelen voor dit hervall. Zij had dit niet besproken met de bemiddelaar. Ik kon alleen maar antwoorden dat ik het als taak zie van de bemiddelaar om deze schrik en bezorgdheid uitgebreid te bespreken in de verkennende gesprekken met het slachtoffer en dat het slachtoffer dit dient mee te nemen in haar totale overweging of afweging om al dan niet te bemiddelen met de dader. We kunnen alleen maar respect hebben voor de beslissing die het slachtoffer neemt.

De Italiaanse collega's vulden hierop aan dat zij in hun project aanbieden om daders en slachtoffers van levensdelicten - die niet elkaars dader of slachtoffer zijn - met elkaar in contact brengen. Een soort surrogaat bemiddeling.

Herstelbemiddeling meerderjarigen

Eén van de aanhoorders stelde tot slot nog dat het herstelrecht en bemiddeling, zoals gebracht in de getuigenis, in gaan tegen de vereisten van het 'moderne managementdenken' die de huidige hervormingen van justitie beïnvloeden. In de getuigenis is het duidelijk dat er veel tijd genomen wordt voor alle betrokken partijen en het respect voor dit ritme en hoe dit voor de partijen ervaren wordt. Dit in contrast met de vooruitgang van de klassieke strafprocedure.

De voorzitter van de organisatie Citoyens et Justice sloot de conferentie af met de bedenking dat bemiddelen in de fase van de strafuitvoering zeer arbeidsintensief en dus kostelijk is. Hiervoor de nodige subsidiering vinden, lijkt in de huidige Franse context niet echt realistisch.

BIJLAGEN

GAS-BEMIDDELING: CIJFERS 2010

Tabel 1: Globaal overzicht tot 31 december 2010

Aantal dossiers op 31 dec	Totaal
Afgesloten in 2010	119
Lopende dossiers	45
Totaal aantal dossiers	164

Het aantal nieuwe dossiers in 2010 bedraagt 145
In totaal werkten we in 2010 in 164 GAS dossiers.

Tabel 2: Selectie van nieuwe dossiers in 2010:

Selectie van nieuwe dossiers	
Ambtenaar Leuven	110
Provinciaal ambtenaar	35
Totaal	

Aandeel minderjarigen- meerderjarigen (nieuwe dossiers)

- 80 dossiers minderjarigen
- 65 dossiers meerderjarigen

Tabel 3: Aard van de feiten (nieuwe dossiers)

Aard van de nieuwe feiten	
Opzettelijke beschadiging voertuig	27
Opzettelijke beschadiging roerende goederen	18
Nachtlawaai	7
Beklimming standbeeld	1
Vuilnisvoetbal	2
Braken	4
Hinder op openbare weg	3
Loslopende bijtende honden	7
Bezit geopende fles alcohol tussen 00 u en 08 u	34
Wildplassen	7

Bijlagen: Cijfers GAS-bemiddeling

Gooien van stenen	1
Spuwen	2
Lastig vallen personen	2
Stuk gooien van glas op openbare weg	1
Stoken vuur	2
Betreden openbaar domein	3
Bevuilen	1
Totaal	145

Tabel 4: Afgesloten dossiers

Bemiddelingen afgesloten in de periode november – december 2010	
1. volledig doorlopen bemiddeling	76
- (uitgevoerde) overeenkomst / akkoord	67
- gedeeltelijke overeenkomst	1
- geen overeenkomst / geen akkoord	8
2. bemiddeling voortijdig beëindigd	2
- verdachte haakt af (niet meer bereikbaar / reageert niet meer)	
- so haakt af (niet meer bereikbaar/reageert niet meer);	2
- verdachte opgenomen, verzekeringsmaatschappijen nemen zaak over	
- bemiddelaar sluit af	
3. louter contact	41
- ontbrekende partijen: 1 so en 1 (hoofd)dader werden niet geïdentificeerd	
- dader ontkent schade te hebben aangebracht	6
- schade was reeds geregeld / so geen vraag meer/ geen schade	5
- dader is onbereikbaar / reageert niet	15
- slachtoffer is onbereikbaar / reageert niet	
- verzekeringen nemen zaak op	
- voorlopig bewindvoerder neemt over	
- dader wenst geen bemiddeling	8
- so wenst geen bemiddeling	
- beide partijen wensen geen GAS bemiddeling	
- beide partijen zijn onbereikbaar / reageren niet	7
Totaal	119

POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING: CIJFERS 2010

Tabel 1: Globaal overzicht tot en met 31 dec 2010

Aantal dossiers op 31 dec	Totaal
Afgesloten in 2010	72
Lopende dossiers	17
Totaal aantal dossiers	89

Het totaal aantal nieuwe dossiers PSB bedraagt 73.
 16 dossiers werden overgenomen uit 2009.
 Daarnaast werden 17 dossiers overgedragen naar 2011.
 In totaal werkten we in 2010 in **89** PSB-dossiers.

Tabel 2: Selectie van nieuwe dossiers

Selectie van nieuwe dossiers	
Politie	28
Parquet	45
Totaal	73

Tabel 3: Aard van de feiten (nieuwe dossiers)

Aard van de nieuwe feiten	
Diefstal	9
- Gewone diefstal (18)	5
- Winkeldiefstal (12)	1
- Diefstal d.m.v. geweld of bedreiging (11)	
- Diefstal d.m.v. braak, inklimming of valse sleutel (17)	2
- Huisdiefstal (14)	
- Bedrieglijke verberging (28)	1
Misbruik van vertrouwen (20)	2
Flessentrekkerij (26)	1
Vernieling / Beschadiging (50 en 92)	27
Opzettelijke slagen en verwondingen (43)	20
Ongewapende weerspanning (41)	3
Familiale twist, onenigheid (42)	3
Onopzettelijke slagen en verwondingen (46)	3
Bedreiging (met beschadiging) (45)	2
Woonstschennis (53)	2
Dierenwelzijn (63)	1
Totaal	73

Tabel 4: Afgesloten dossiers

Bemiddelingen afgesloten in 2010	
1. volledig doorlopen bemiddeling	29
- (uitgevoerde) overeenkomst / akkoord	26
- gedeeltelijke overeenkomst	
- geen overeenkomst / geen akkoord	3
2. bemiddeling voortijdig beëindigd	3
- verdachte haakt af (niet meer bereikbaar / reageert niet meer)	
- so haakt af (niet meer bereikbaar/reageert niet meer);	1
- verdachte opgenomen, verzekeringsmaatschappijen nemen zaak over	
- A.P.O.-termijn overschreden (rappel parket)	
- bemiddelaar sluit af	2
3. louter contact	40
- ontbrekende partijen: 1 so en 1 (hoofd)dader werden niet geïdentificeerd	1
- dader ontkent schade te hebben aangebracht	
- schade was reeds geregeld / so geen vraag meer/ geen schade	8
- schade wordt intern, door FTD, opgenomen	1
- dader is onbereikbaar / reageert niet	15
- slachtoffer is onbereikbaar / reageert niet	7
- verzekeringen nemen zaak op	
- voorlopig bewindvoerder neemt over	
- dader wenst geen bemiddeling	1
- so wenst geen bemiddeling	3
- beide partijen wensen geen PSB	2
- beide partijen zijn onbereikbaar / reageren niet	2
Totaal	72

Tabel 5: Aantal daders en slachtoffers in afgesloten dossiers

Aantal daders en slachtoffers	
Aantal daders	92
Aantal slachtoffers	90
Aantal 'enkelvoudige' dossiers	46

Tabel 6: Afbetalingen

6 afbetalingen afgesloten in 2010.

5 afbetalingen uit vorige jaren mee op te volgen: 4 uit 2009, 1 uit 2008.

7 afbetalingen afgerond in 2010: 4 uit 2010, 2 uit 2009 en 1 uit 2008.

HERSTELBEMIDDELING MINDERJARIGEN: CIJFERS 2010

Tabel 1: Globaal overzicht 2010 van dossiers waarin we gewerkt hebben

Aantal dossiers in 2010	Dossiers	Interacties
Afgesloten in 2010	280	591
Lopende dossiers einde 2010	104	241
Totaal	384	832

Het totaal aantal dossiers waarin **gewerkt** werd in 2010 bedraagt **384** (= 832 interacties).

De onderstaande tabellen gaan over de nieuw doorverwezen dossiers in 2010

Tabel 2: Nieuwe aanmeldingen in 2010

Nieuwe aanmeldingen	Dossiers	Daders	Slachtoffers	Interacties
1/01/10-31/12/10	297	438	455	636

Er werden **297** nieuwe dossiers doorverwezen in 2010.

1 dossier kan betrekking hebben op meerdere daders en slachtoffers. Zo krijg je ook meerdere mogelijke interacties in één bemiddelingsdossier.

Een interactie ontstaat wanneer er door het gepleegde misdrijf een link ontstaat tussen een dader en een slachtoffer. Het aantal interacties in één dossier geeft de complexiteit aan van het dossier.

Tabel 3: Aard van de feiten van de nieuwe aanmeldingen in 2010

Aard van de feiten	Aantal daders
Vermogensdelicten	250 (56%)
Beschadigingen	70 (28%)
Diefstallen	170 (68%)
- Poging tot gewone diefstal	9
- Gewone diefstal	61
-Huisdiefstal	4
- Winkeldiefstal	22
-Zakkenrollerij	2
- Fiets- of motordiefstal	15
- Diefstal wagen	2
- Diefstal met verzw.omstandigheden	23
- Diefstal dmv geweld of bedreiging	22

Bijlagen: Cijfers minderjarigen

- Diefstal waarbij wapens getoond/gebruikt worden	0
Opzettelijke brandstichting	10(4%)
Persoonsdelicten	168 (38%)
Opzettelijke slagen en verwondingen	130 (77%)
Onopzettelijke slagen en verwondingen	7
Bedreigingen	9
Belaging / Stalking	2
Afpersing	9
Misbruik van vertrouwen	1
Aanranding van de eerbaarheid	2
Verkrachting	8
Andere	29 (6%)
Totaal	447 (100%)

Er werden in 2010 **438 nieuwe daders** aangemeld, het totaal aantal in bovenstaande tabel is 447 aangezien **één jongere aangemeld kan worden voor meerdere feiten**. Ook dit heeft zijn invloed op de complexiteit van een dossier.

Tabel 4: Relatie tussen dader en slachtoffer van de nieuwe aanmeldingen in 2010

Relatie tussen dader en slachtoffer	Aantal interacties
Wel een relatie	219 (35%)
buren	20
school	105 (%)
vaag van ziens/horen zeggen	34
vrienden/kennissen	50
andere	10
Geen relatie	327 (51%)
Onbekend of niet ingevuld	90 (14%)
Totaal	636 (100%)

De onderstaande tabellen hebben betrekking op het bemiddelingsproces. Het gaat dus steeds om dossiers die afgesloten werden tijdens 2010.

Tabel 5: Hoe verliep het bemiddelingsproces?

Bemiddelingsproces afgesloten in 2010	Aantal interacties
Opgestarte interactieprocessen	274 (46%)
Volledig doorlopen bemiddeling	248 (90%)
volledige overeenkomst	211
gedeeltelijke overeenkomst	3
geen overeenkomst	34
Bemiddeling voortijdig beëindigd	26 (10%)
dader haakt af	10
slachtoffer haakt af	16
Niet opgestarte interactieprocessen	294 (50%)
partijen hebben onderling al alles geregeld	42
het slachtoffer heeft geen vragen/verwachtingen meer	123
slachtoffer wenst niet in te gaan op aanbod	33
dader wenst niet in te gaan op aanbod	13
één van de partijen is niet bereikbaar	49
ontkennende dader	11
andere	23
Niet ingevuld	23 (4%)
Totaal	591 (100%)

Tabel 6: Vond er een gezamenlijk gesprek plaats tijdens het bemiddelingsproces tussen dader en slachtoffer?

Aard communicatieproces	Aantal interacties
Directe bemiddeling	76 (23%)
Indirecte of pendelbemiddeling	243 (73%)
Ontmoeting	14 (4%)
Totaal	333 (100 %)

Tabel 7: Aard van het herstel

Aard van het herstel	Aantal afspraken
Financieel herstel	107
Klussen in natura	23
Teruggave of herstel in oorspronkelijke toestand	5
Excuses	97
Beloofte met rust te laten	41
Beloofte nooit meer te doen	38
Brief schrijven naar slachtoffer	6
Werkprestatie	4
Zuiver info overdracht	46

Tabel 8: Indien er sprake is van een financiële vergoeding, wie staat hiervoor in en hoeveel jongeren maken er gebruik van het provinciaal vereffeningfonds?

Wie staat in voor financiële vergoeding?	Aantal interacties?
Ouders	48
ouders betalen de vergoeding	35
terugbetaling door jongere aan ouders	13
Jongere	67
zakgeld	24
spaargeld	9
betaald werk	14
leercontract	3
vrijwilligerswerk via vereffeningfonds	17
Verzekering	6

Tabel 9: Hoe lang duurt een bemiddelingsproces gemiddeld?

Tijdsverloop tussen datum:	Gemiddelde duur
feiten en verwijzing gerechtelijke instanties	5 maanden
verwijzing en eerste actie bemiddelaar	15 dagen
eerste actie bemiddelaar en eindverslag (overeenkomst)	4 maanden
overeenkomst en eindverslag	3 maanden

Tabel 10: Hoeveel jongeren deden een beroep op het vereffeningfonds in dossiers die werden afgesloten in 2010

Leeftijd bij de feiten	Aantal uren gewerkt	Bedrag uitbetaald
13 jaar	8	47
14 jaar	21	127
14 jaar	8	50
14 jaar	0	0
14 jaar	7	128
14 jaar	6	0
15 jaar	36	219
15 jaar	144	873
15 jaar	101	617
15 jaar	0	0
15 jaar	65	393
16 jaar	66	400
16 jaar	72	437
17 jaar	642	3900
Totaal	1176	7191

14 jongeren deden in 2010 beroep op het vereffeningfonds en hebben hun vrijwilligerswerk afgerond.

HERGO: CIJFERS 2010

Tabel 1: Overzicht activiteiten in Hergodossiers tijdens 2010

Jaar/ volgnr	Kwalificatie feiten	Dader	Slacht- offers	Hergo?	Ts meld. en hergo	inten- verkl.?	Ts Hergo En vonnis	Uit- voering	Ts hergo en eindversl.
2009/01	Diefstal met braak	Man 17 j	Rechts- persoon	Ja	1m+19 d	Ja	3m+12 d	volledig	17m
2009/02	Opzettelijke slagen & verw.	Man 16 j	Man 17 j	Ja	3m+18 d	Deels	?	deels	12m + 21d
2009/03	Beschadiging en met braak	Man 14 j	2 x rechts- persoon+ v+m 30 j	ja	7m	ja	8m + 17d	volledig	6m +12d
2009/04	Beschadiging en met braak	Man 14 j	2 x rechts- persoon+ V+m 30 j	ja	7m	ja	8m + 24d	volledig	6m +20d
2009/05	Beschadiging en met braak	Man 14 j	2 x rechts- persoon+ V+m 30 j	ja	2m	ja	?	bezig	
2009/06	Diefstal met geweld	Man 17 j	Vrouw 79 j + vrouw 88j	Ja	2 maand	Ja	6m + 8d	volledig	14m + 8d
2009/07	Diefstal met geweld	Man 15 j	Vrouw 79 j +vrouw 88 j	Ja	2 maand	Ja	6m +8d	bezig	
2009/08	Diefstal met geweld	Man 16 j	Vrouw 58 j	Ja	1m+22 d	Ja	3m	volledig	11m + 15d
2009/09	Diefstal met geweld	Man 16 j	Vrouw 58 j	Ja	1m+28 d	Ja	2m + 25d	volledig	11m + 10d
2009/10	Opzettelijke slagen & verw.	Man 16 j	Man 19 j + man 19 j	ja	2m + 14d	ja	1m +20d	deels	4m + 5d
2010/01	Poging opzett. brandstichtin g	Vrouw 15j	M+V 49j v 9j	Nee da niet, zware POS	-	-	-	-	-
2010/02	carjacking	Man 16j	Man 50j vrouw 22j	Nee so niet	-	-	-	-	-
2010/03	Diefstal met geweld	Man 16j	Man 16j + 17j + 21j	Nee so niet	-	-	-	-	-
2010/04	Diefstal met geweld	Man 16j	Man 16j + 17j + 21j	Nee so niet	-	-	-	-	-
2010/05	Diefstal met geweld	Man 16j	Man 16j + 17j + 21j	Nee so niet	-	-	-	-	-
2010/06	Opzett. slagen en verwond + poging diefstal met geweld	Man 16j	Man 19j + man 16j	ja	3m + 19d	ja	3m + 6d	deels	1m + 23d
2010/07	poging diefstal met geweld	Man 16j	Man 16j	ja	3m + 19d	ja	3 maand	volledig	5m + 8d
2010/08	Diefstal met geweld	Man 15 j	Man 25j	ja	3m +15d	ja	21 dagen	bezig	
2010/09	Diefstal met geweld	Man 15j	Man 16+17+17j vouw 16j	ja	3m	ja		bezig	

Bijlagen: Cijfers minderjarigen Hergo

2010/10	Diefstal met geweld	Man 15j	Man 17+17j	ja		ja		bezig	
2010/11	Diefstal met geweld met vertoon wapen	Man 17j	Man 16+16j	Nee so niet, wel HB	-	-	-	-	-
2010/12	Diefstal met geweld met vertoon wapen	Man 16j	Man 16+16j	Nee so geen vraag, wel boodschap	-	-	-	-	-

In 2010 wordt in 8 dossiers aan 12 minderjarigen (aan 1 jongere in 2 verschillende dossiers) van het arrondissement Leuven een Hergo voorgesteld. In 4 van die dossiers organiseert BAL voor 4 jongeren in totaal 3 Hergo's (voor die ene jongere wordt in 2 dossiers 1 Hergo georganiseerd). Daarnaast organiseren we in 2010 2 Hergo's voor 4 jongeren die in 2009 aangemeld werden en volgen we 6 andere jongeren op waarvoor we in 2009 een Hergo organiseerden.

De onderstaande tabellen gaan over de 5 Hergobijeenkomsten die plaatsvonden in 2010 in 6 dossiers. Deze Hergo's leiden tot 8 intentieverklaringen.

Tabel 2: Aanwezigen tijdens de 5 Hergobijeenkomsten in 2010

Jaar/volnummer	slachtoffer	Steunfiguur van slachtoffer	Vertegenwoordiger van slachtoffer	politieagent	Consulent van sociale dienst	dader	Moeder van dader	Vader van dader	Familie dader	Steunfiguur dader	Advocaat van dader
2010/01	3	2	-	1	1	3	3	0	0	2	2
2010/02	1	1	-	1	1	1	0	1	0	1	0
2010/03	1	3	-	1	0	2	1	1	0	0	1
2010/04	1	0	-	1	1	1	1	1	2	0	1
2010/05	4	3	-	1	0	1	1	1	2	0	1

Tabel 3: inhoud van de 8 intentieverklaringen, resultaat van de 5 hergobijeenkomsten van 2010

Jaar/volnummer	Excuses/ brief aan slachtoffer	financiële schadevergoeding	weekendwerk vakantiewerk	vereffeningsfonds	vrijwilligerswerk	Indiv. therapie	Rechtstreeks herstel	Spreekbeurt op school of verslag schoolkrant	Inzet op school	Minder alcohol	Contact mededaders vermijden	andere
2010/01	x	x	x	x			x	x				
2010/02	x	x	x	x			x					
2010/03	x	x	x	x			x					
2010/04	x	x						x				
2010/05	x					x						
2010/06	x				x				x			
2010/07	x	x		x	x	x						
2010/08	x	x	x	x	x			x		x	x	Extra gesprek met slachtoffers/ contact met politie

HERGO OP SCHOOL: CIJFERS 2010

Tabel 1: Aantal (niet-)opgenomen aanvragen 2010

Aanmeldingen	6
aantal daders	12
- jongens	9
- meisjes	3
aantal slachtoffers	13
- medeleerling	4
- leerkracht	8
- school/instelling	1
Opgenomen dossiers	3
aantal daders	9
aantal slachtoffers	10
Niet-opgenomen dossiers	3
redenen van niet-opname:	
- school vond andere oplossing	2
- niet voldaan aan de voorwaarden (soort feiten - erkenning)	1

Tabel 2: Overzicht aanmeldingen 2010

Nr	Datum	Aanmelder	School	Feiten	Aantal D	Aantal So	Opname?
1	6/01/'10	MPI (pedagoge)	Buso Aarschot	Slagen en verwondingen	1 (m)	1 (ll)	nee ⁹
2	22/02/'10	School (llnbegeleider)	BSO Leuven	Ongepast gedrag	1 (m)	school	nee ¹⁰
3	2/03/'10	School (llnbegeleider)	TSO Leuven	Slagen en verwondingen	1 (m)	1 (ll)	ja
4	6/05/'10	VCLB Leuven	TSO Leuven	Slagen en verwondingen	1 (m)	1 (ll)	ja
5	6/05/'10	VCLB Leuven	TSO Leuven	Diefstal	1 (v)	1 (ll)	nee ¹¹
6	10/05/'10	School (directie)	TSO Leuven	Misbruik van vertrouwen (?)	5 (m) 2 (v)	8 (lkr)	ja

⁹ Aanvraag voldeed niet aan de voorwaarden – jongere en slachtoffer wensten niet deel te nemen

¹⁰ Aanvraag voldeed niet aan de voorwaarden – geen incident

¹¹ De school vond reeds een andere oplossing

HERSTELBEMIDDELING MEERDERJARIGEN CIJFERS 2010

SYNTHESETABEL: CIJFERS voor de periode 01/01/2010 - 31/12/2010

	LEUVEN
Aanmeldingen	242
Aanvragen	163
Opgenomen	154
<i>Opsporingsonderzoek</i>	100
<i>Gerechtigd onderzoek</i>	33
<i>Eerste aanleg</i>	-
<i>Hof van Beroep</i>	1
<i>Strafuitvoering</i>	20
Totaal aantal geïnformeerde slachtoffers*	318
Aantal slachtoffers die contact opnamen met de bemiddelingsdienst	170
Aantal slachtoffers die interesse hadden in het bemiddelingsaanbod	136
Totaal aantal geïnformeerde daders*	189
Aantal daders die contact opnamen met de bemiddelingsdienst	148
Aantal daders die interesse hadden in het bemiddelingsaanbod	133
Potentiële bemiddelingsdossiers*	395
Bemiddelingsdossiers (definitie Justitie, 2 partijen hebben interesse)	128
Effectieve bemiddelingsdossiers (info-uitwisseling tussen partijen)	116
Aantal afgesloten bemiddelingsdossiers	140
Face-to-face-bemiddeling (minstens 1 gezamenlijk gesprek)	41
Aantal afgesloten bemiddelingsdossiers met overeenkomst	35
Aantal bemiddelingsdossiers hangende op 31/12/2010	34

* In de opgenomen aanvragen.

AANMELDINGEN - (OPGENOMEN) AANVRAGEN – (EFF) BEMIDDELINGSDOSSIEERS

Tabel 1: Overzicht aanmelders voor de periode 01/01/2010 - 31/12/2010

Aanmeldingen	242
Advocaat	5
Attaché	-
bemiddelaar minderjarige	14
Dader	18
Daderhulpverlener	8
Justitieassistent	1
Médiate	-
NIET VAN TOEPASSING	-
Onderzoeksrechter	34
Parket	142
Politie	-
Psd	11
Slachtoffer	6
Slachtofferhulpverlener	3

Tabel 2: Overzicht aanmeldingen-aanvragen-effectieve bemiddelingsdossiers per feit voor de periode 01/01/2010 - 31/12/2010

Aanmeldingen		242
Aanvragen**		162
Aantal effectieve bemiddelingsdossiers		116
Eigendom	Aanmeldingen*	90
	Aanvragen**	44
	Effectieve bemiddelingsdossiers	59
Persoon	Aanmeldingen*	111
	Aanvragen**	38
	Effectieve bemiddelingsdossiers	49
zeden	Aanmeldingen*	21
	Aanvragen**	13
	Effectieve bemiddelingsdossiers	6
familie	Aanmeldingen*	7
	Aanvragen**	3
	Effectieve bemiddelingsdossiers	3
racisme	Aanmeldingen*	1
	Aanvragen**	1
	Effectieve bemiddelingsdossiers	-
Verkeer	Aanmeldingen*	12
	Aanvragen**	8
	Effectieve bemiddelingsdossiers	3

* Het aantal aanmeldingen kan gelezen worden als het aantal strafrechterlijke bundels. Binnen één aanmelding (en ook binnen één aanvraag) kunnen meerdere bemiddelingsdossiers aanwezig zijn.

** Het gaat hier enkel over de opgenomen aanvragen.

Tabel 3: Aard van de relatie in de bemiddelingsdossiers voor de aanvragen van de periode 01/01/2010 - 31/12/2010

Aantal effectieve bemiddelingsdossiers	116
buren	-
eigenaar-huurder	1
ex-partner	8
partner	5
klant-uitbater	2
niet gekend	13
school-leerling	3
vaag/van ziens	10
vrienden	5
werkgever/werknemer	-
onbekenden	48
andere	1
familie	5
kind/ouder	2
broer/zus	-
ex-werknemer	2
cliënt/hulpverlener	10
kennissen	15
burger-politie	-

P = de potentiële bemiddelingsdossiers binnen de strafbundels

B = de bemiddelingsdossiers (dwz beide partijen hebben interesse in het aanbod)

E = de effectieve bemiddelingsdossiers (dwz de bemiddeling loopt tussen een slachtoffer en een dader)

AFGESLOTEN BEMIDDELINGSDOSSIEERS**Tabel 1: Aantal bemiddelingsdossiers, afgesloten in de periode 01/01/2010 - 31/12/2010**

Aantal afgesloten bemiddelingsdossiers	140
Geopend in het jaar 2007	1
Geopend in het jaar 2008	3
Geopend in het jaar 2009	39
Geopend in het jaar 2010	97
Waarvan: Aantal niet effectief opgestart	15
Geopend in het jaar 2007	-
Geopend in het jaar 2008	-
Geopend in het jaar 2009	3
Geopend in het jaar 2010	12
Waarvan: Aantal indirecte bemiddelingsdossiers	84
Opsporingsonderzoek	35
Gerechtelijk onderzoek	18
Eerste aanleg	-
Hof van Beroep	-
Strafuitvoering	31
Waarvan: Aantal directe bemiddelingsdossiers (minstens één gezamenlijk gesprek)	41
Opsporingsonderzoek	15
Gerechtelijk onderzoek	6
Eerste aanleg	-
Hof van Beroep	-
Strafuitvoering	20
Totaal aantal gezamenlijke gesprekken in de directe bemiddelingsdossiers	44
Opsporingsonderzoek	17
Gerechtelijk onderzoek	7
Eerste aanleg	-
Hof van Beroep	-
Strafuitvoering	20

Wijze van afsluiten van de effectieve bemiddelingsdossiers en wijze van terugkoppeling door de partijen in de bemiddelingsdossiers, afgesloten in de periode 01/01/2010 - 31/12/2010

Aantal afgesloten bemiddelingsdossiers	125
OPSPORINGSONDERZOEK	50
bemiddeling afgerond	30
Overeenkomst	21
Geen terugkoppeling	9
dader haakt af	10
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	10
slachtoffer haakt af	2
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	2
beiden haken af	2
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	2
zitting te kortbij	1
Overeenkomst	1
Geen terugkoppeling	-
andere	5
Overeenkomst	4
Geen terugkoppeling	1
GERECHTELIJK ONDERZOEK	24
partijen willen na info over Hb wachten	-
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	-
bemiddeling afgerond	10
Overeenkomst	4
Geen terugkoppeling	6
dader haakt af	6
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	6
slachtoffer haakt af	5
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	5

Bijlagen: Cijfers meerderjarigen

beiden haken af	2
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	2
zitting te kortbij	-
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	-
andere	1
Overeenkomst	1
Geen terugkoppeling	-
STRAFUITVOERING	51
partijen willen na info over Hb wachten	-
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	-
bemiddeling afgerond	42
<i>Overeenkomst</i>	4
<i>Geen terugkoppeling</i>	38
dader haakt af	3
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	3
slachtoffer haakt af	3
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	3
beiden haken af	-
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	-
andere	3
Overeenkomst	-
Geen terugkoppeling	3

GEVANGENIS

Gegevens i.v.m. bemiddeling in de gevangenissen.

	Aan- vragen	Dader s	Eff. Bemiddelings- dossiers	Eff. Bemiddelings- dossiers met gezamenlijk gesprek	Herstel- fonds
Leuven Centraal	22	22	21	8	-
Leuven Hulp	20	22	16	6	-

STUDIEBEZOEK 'S HERTOGENBOSCH 28 JANUARI 2010

STUURGROEP HERSTELRECHT EN BEMIDDELING LEUVEN

Het programma zag er als volgt uit:

1. HALT (Toos Binneveld en Paul Glorius) <http://www.halt.nl/> 10.30 u – 12u
Pauze van 12u – 13u met lunch
2. Bureau schadebemiddeling (Henry Jansen) <http://www.politie.nl/Brabant-Zuid-Oost/Afdelingen/ExecutieveOndersteuning/bureauschadebemiddeling.asp> 13u – 14.30u
Pauze van 14.30u – 15u
3. Slachtoffer in beeld (organiseert slachtoffer – dader gesprekken) (Anette Pleysier en Yolanda Gooris) <http://www.slachtofferinbeeld.nl/> 15u - 16.30u

18 deelnemers vanuit de stuurgroep en de bemiddelingsdienst trokken mee naar Nederland

HALT VOORSTELLING DOOR TOOS BINNEVELD EN PAUL GLORIUS.

HALT staat voor **Het AL**ternatief en is opgericht in 1982.

HALT levert een bijdrage aan de preventie en bestrijding van jeugdcriminaliteit. Van de circa 60.000 jongeren die de politie jaarlijks aanhoudt, gaan er ongeveer 22.000 naar HALT. Daarnaast is HALT actief op het gebied van advisering, voorlichting en ontwikkeling en uitvoering van preventieprojecten.

Er zijn dus twee luiken: één in samenwerking met Justitie en gericht op repressie, het andere gericht op preventie waarbij men vooral lessen geeft in het basisonderwijs.

Er is een landelijk netwerk van 18 HALT-organisaties, aansluitend op de politieregio's. Alle HALT-bureaus voeren HALT-afdoeningen (=werkstraffen) en preventieactiviteiten uit. Het landelijke bureau HALT Nederland ondersteunt de HALT-bureaus en probeert de werking van de verschillende bureaus op elkaar af te stemmen. Jongeren moeten overal dezelfde rechten hebben.

HALT Oost-Brabant bestaat uit 35 medewerkers, inclusief staf en administratie.

HALT past in het 'Lik op Stuk'-beleid. Men wil een onmiddellijke reactie. De jongere wordt liefst nog dezelfde week opgeroepen. Het gaat om een alternatief voor vervolging door Justitie maar men gaat ook na of er hulp nodig is.

HALT is vrijwillig.

Sinds 1 januari 2010 mag een jongere nog slechts 1x naar HALT worden doorverwezen voor een misdrijf en 2x voor een overtreding (dus maximaal 3x).

Er mag geen eerder justitieel contact zijn geweest (iets wat vroeger wel kon). Men is strenger geworden, want een effectiviteitsonderzoek zou aantonen dat HALT in die gevallen niet effectief zou zijn. HALT blijkt dus geschikt voor en is bijgevolg gericht op first offenders. Daarnaast werden door het resultaat van onderzoek een aantal zwakke punten aangepakt en sterke punten verder uitgebouwd. Zo heeft men nu ook bv. meer contact met de ouders (nl. 3 gesprekken) en wordt er meer aandacht besteed aan de excuusgesprekken (dader-slachtoffer-gesprek).

Vraag: Is er ook een effectiviteitonderzoek naar justitie gevoerd? Is Justitie dan zoveel effectiever dan HALT? Het doel van HALT is recidive voorkomen. Als jongeren blijven hervallen is een strengere aanpak nodig. Het nadeel van een justitieel contact is vooral de justitiële documentatie (cfr. Strafblad).

Een dossier komt binnen via politie. Men belt eerst met de ouders (korte uitleg). Dan volgt er een **eerste gesprek met de jongere en zijn ouders**. Met de ouders bekijkt men hoe zij gereageerd hebben op de feiten.

In dit gesprek wil men via **signaleringsinstrumenten** nagaan of er achter het gedrag van de jongere een **probleem** zit. Indien met dit vaststelt, gaat men **doorverwijzen naar de hulpverlening**.

Hier worden **afspraken** gemaakt die in een **overeenkomst** worden vastgelegd die de jongere ondertekent. Men krijgt een **leeropdracht** (1 à 3u) en moet een **excuusbrief** schrijven.

Vraag: Een voorbeeld van een concrete leeropdracht: Men stelt veelal vast dat veel delicten te maken hebben met groepsgedrag en –druk. De jongere krijgt dan een vragenlijst mee om op dit thema door te denken en dit wordt dan in een volgend gesprek besproken.

In een **tweede gesprek**, één week later, wordt het **excuusgesprek geoefend**, vooral via rollenspelen.

Vraag: Wat als ouders niet meewerken? Een jongere ouder dan 16 jaar kan zelf tekenen. Maar men blijft wel moeite doen om de ouders te betrekken. Als dat niet lukt is dit een indicatie om door te verwijzen naar de hulpverlening met als doel de band ouder - jongere te herstellen. Ouders worden wel altijd mee uitgenodigd, ook boven de 16 jaar. De gesprekken gaan steeds door na de schooluren.

Het volgend gesprek is het **excuusgesprek**.

Men neemt meestal telefonisch contact met het slachtoffer. De meesten willen wel deelnemen aan een excuusgesprek. Zoniet gaat men op zoek naar een vervanger of werkt men rond de excuusbrief.

De **schadevergoeding is prioriteit en dient in 3 maand te zijn afbetaald**. Desnoods dient men daaromtrent iets met de ouders te regelen. Er is wel **onderbouwing van de claim** nodig. Het **excuusgesprek** is nu ook een **voorwaarde** geworden.

Vraag: Wat met de vrijwilligheid? Vroeger had men evenmin weigeringen. Ouders oefenden wel eens druk uit of door het proces dat HALT met de jongere aanging, ging de jongere hier stilaan voor openstaan.

Het aantal uren bedraagt maximaal 20u en minimaal 6u, individuele gesprekken, excuusgesprek en leeropdracht inbegrepen. Het aantal uren wordt via een lijst bepaald rekening houdend met leeftijd, schadebedrag en al eerdere aanraking met HALT (kan je 4 à 8u extra kosten). (zie bijlage hieronder)

De **werkstraf** probeert men meestal te laten doorgaan op de plaats waar het fout is gegaan. Anders zou het niet effectief zijn. Meestal lukt dit wel. Het kan niet bij particulieren maar wel in bedrijven, winkels, ...

Tot slot volgt er nog een **evaluatiegesprek**. Na Halt is het afgelopen, **er volgt een politiesept**. De procedure stopt en er zijn geen verdere gevolgen meer. Er wordt wel **schriftelijk teruggekoppeld naar de politie**. In geval van een mislukking wordt dit toegelicht in een standaardformulier.

Wat betreft het **preventieluik**.

De activiteiten die HALT ontwikkelt op het gebied van preventie zijn veelzijdig. De meest bekende zijn: de **vuurwerkvoorlichtingscampagne, projecten schoolveiligheid, voorlichting op het basis- en voortgezet onderwijs en schoonmaakacties rond graffiti**. Maar HALT houdt zich in brede zin bezig met preventie en voert ook bijvoorbeeld projecten uit samen met bedrijven in het openbaar vervoer en wijkgebonden projecten als alternatief voor rondhangen en verveling.

Het **accent** ligt in deze activiteiten op **informatie, bewustwording, meningsvorming en het aanreiken van gedragsalternatieven**.

HALT gaat vooral ook naar scholen. HALT verzorgt hier voorlichting aan kinderen van ongeveer 10 tot 14 jaar. De voorlichtingen duren één of meerdere uren en worden zelfstandig door HALT verzorgd of in samenwerking met politie en/of andere partners. Met de leerlingen wordt onder andere gesproken over strafbaar gedrag, waarden en normen, groepsgedrag, 'nee' leren zeggen en natuurlijk over HALT.

Naast de uitvoering van preventieactiviteiten, geeft HALT gerichte adviezen aan gemeenten, scholen en ketenpartners.

De gemeenten zijn de belangrijkste opdrachtgever en financier van de preventieactiviteiten van de HALT-bureaus. Daarnaast worden er fondsen geworven en wordt er samengewerkt met de provincies.

Vraag: Heeft het onderzoek iets aangetoond rond recidive? Men heeft vastgesteld dat bepaalde onderdelen van HALT niet werkten, anderen wel. Bvb. **Een werkstraf niet gelinkt aan het misdrijf, werkt NIET! Men heeft geen zicht op de recidivecijfers.**

Vraag: First Offenders, moet je hier wel interveniëren; kan de reactie van de informele omgeving niet genoeg zijn? HALT vindt dat er steeds een reactie moet zijn op delicten, ook al is dit voor een aantal jongeren misschien niet strikt nodig. Anderzijds: er is nu ook misschien minder informele sociale controle. Meer ouders zijn gescheiden, ze werken beiden. Er is minder toezicht.

Vraag: Werkt HALT ook met vrijwilligers? Daar is al wel over nagedacht, maar voorlopig werkt men niet met vrijwilligers omwille van de concurrentiebestrijding.

Vraag: Welke opleiding hebben de medewerkers? De meeste mensen hebben een pedagogische opleiding (A-1 niveau).

Vraag: Werkt men ook samen met de advocatuur? De voorwaarde is dat men bekend, men heeft dus geen advocaat nodig. Men werkt liefst ook niet met verzekeringen. In het werken met allochtonen, is de bekentenis niet vereist, omwille van de cultuur.

Vraag: Werkt men verder nog anders met allochtone jongeren? Men zal daar steeds eerst de vader aanspreken, dan pas de jongere.

Meer info vindt men ook nog op de website: www.haltoostbrabant.nl

BIJLAGE: STRAFMAAT HALT-AFDOENINGEN

Strafmaat halt

		Uren	Verzwarende omstandigheden	Uren
Leeftijd	12-13 jaar	+0		
	14-15 jaar	+2	Recidive: binnen 2 jaar	+8
	16-17 jaar	+4	na 2 jaar	+4
Vermogen	310. (Winkel)diefstal	+4		
	311. (Winkel)diefstal in vereniging	+5		
			Meerdere diefstallen in ten hoogste 2 winkels	+4
	321. Verduistering	+4		
	326. Oplichting	+5		
	416. Opzetheling	+4		
	417. Schuldheling	+3		
Vandalisme	141. Openlijk geweld	+6		
	350. Vernieling	+4		
	424. Straatschenderij	+2		
	461. Verboden toegang	+2		
	Gemeentelijke verordeningen voor zover betrekking hebbend op brandstichting, baldadigheid, overlast	+2		
	142. Misbruik maken van alarmnummers	+4		
			Risico voor de omgeving	+2
Alcohol	453. Openbare dronkenschap	+4		
	Drugs- en alcoholgerelateerde feiten in gemeentelijke verordeningen	+4		
<u>Wpv</u>	72. Verstoren	+2		
	73. Niet opvolgen	+2		
<u>LpW</u>	2, lid 3 en 4c schoolverzuim: tot een dagdeel verzuim	+2		
	Meerdere keren te laat komen	+2		
<u>Vuurwerk</u>	1.2.2 Illegaal/ondeugdelijk vuurwerk voorhanden	+4		
	1.2.4 >10 kg voorhanden tijdens of buiten de verkoopperiode	+4		
	2.3.6 Afsteken buiten de toegestane periode en 1.2.4 < 10 kg. vuurwerk voorhanden buiten de verkoopperiode	+2		

BUREAU SCHADEBEMIDDELING (BSB) DOOR HENRI JANSEN

Henri Jansen is werkzaam als politieagent. Hij is de verantwoordelijke voor het project Bureau Schadebemiddeling (BSB), regio Brabant Noord.

Alvorens hij zijn uiteenzetting goed en wel begint, benadrukt hij de belangrijkste voorwaarde om een bemiddeling toe doen slagen. Het sleutelwoord is voor hem BETROKKENHEID, en dit in verschillende richtingen:

- Betrokkenheid van hem op de partijen;
- Betrokkenheid van hem op zijn werknemers;
- Betrokkenheid van de bemiddelaar/werknemer op de partijen;
- Betrokkenheid van de partijen op de bemiddeling.

Dit betekent dat iedereen goed moet weten wat schadebemiddeling is, vandaar het belang van sensibiliseren. Zij gebruiken allerlei gadgets, flyers, vormingsdagen, voordrachten,... om schadebemiddeling als het ware te promoten.

Hoe ziet Henri Jansen zijn takenpakket?

- Mensen Informeren
- Organiseren van schadebemiddeling

WAAROM BEMIDDELEN?

Het Bureau Schadebemiddeling (BSB) is een samenwerkingsverband tussen politie en justitie. BSB brengt schadebemiddelingen tussen de verdachte van een strafbaar feit en de benadeelde tot stand, waarbij de leuze is: zoveel mogelijk schade regelen in een zo vroeg mogelijk stadium!

De schadebemiddelaar treedt op bij feiten op het niveau van de politie én in feiten op het niveau van het Openbaar Ministerie (OM). Ongeveer de helft van de dossiers wordt doorverwezen vanuit de politie, de andere helft vanuit justitie.

WAAROM BEMIDDELEN OP NIVEAU VAN DE POLITIE?

Bemiddelen op dit niveau levert een winst op in twee richtingen: Het slachtoffer voelt zich au serieux genomen door het aanbod van schadebemiddeling dat hij of zij ontvangt. De tevredenheid stijgt, waardoor ook de aangiftebereidheid stijgt, wat uiteindelijk ook ten goede komt aan het gevoel van veiligheid (er wordt iets mee gedaan).

Criteria

Het gaat hier om eenvoudige schade: dit betekent eenvoudig van aard én eenvoudig/klein in omvang. Bijkomende vereisten zijn: de dader moet de feiten bekennen én bereid zijn de schade te vergoeden.

BEMIDDELEN OP HET NIVEAU VAN OM

Ook bij zwaardere feiten is het belangrijk dat de dader en het slachtoffer de mogelijkheid tot schadebemiddeling krijgen.

Criteria

Hier kan de schade eenvoudig of complex zijn. Het criterium van bekennen is hier relatief: Henri Jansen spreekt over eventueel bekennen.

VISIE: HOE WORDT SCHADEBEMIDDELING IN NEDERLAND GEORGANISEERD?

In Nederland spreken ze over bemiddeling vanuit het hart en bemiddeling vanuit het hoofd:

- *Bemiddeling vanuit het hart*
De politie hanteert hier een “boter bij de vis”-beleid: snel optreden is de boodschap. De politieagent op de straat is hierbij de persoon bij uitstek. Bemiddelen is hier een soort van buurtwerk en leidt tot relatieverbetering.
- *Bemiddeling vanuit het hoofd*
De bemiddeling gebeurt hier meer van op een afstand, vanuit het bestuur.

In Brabant Noord gebruiken ze beide visies, afhankelijk van de complexiteit van het dossier. Bij feiten met 1 dader en 1 slachtoffer gebeurt de bemiddeling door de politie op de straat (~vanuit het hart). Indien er meerdere partijen betrokken zijn bij 1 feit, gebeurt de bemiddeling vanuit het bestuur (~vanuit het hoofd).

Noot: het slachtoffer kan nooit een politieagent zijn. Voor zulke situaties hebben zij een interne regeling.

HOE GAAN ZIJ TE WERK?

Voor 300 dossiers wordt 1,5FTE vrijgemaakt + 1 secretaresse.

BSB stuurt de slachtoffers een brief waarin ze vragen om een reactie binnen de 14 dagen. Indien ze niet reageren wordt er geen bemiddeling opgestart. Ongeveer 10 à 15 % reageert niet, veelal is dit omdat deze slachtoffers denken dat bemiddelen een confrontatie met de dader impliceert. Daarom vermeldt de brief het volgende: *“Tijdens de bemiddelingsactie zal er **geen confrontatie** tussen u en de verdachte(n) plaatsvinden.”*

De slachtoffers die reageren dienen de nodige facturen voor te leggen om hun financiële kosten te bewijzen.

Indien de aangetoonde schade minder dan 250 € bedraagt stuurt de schadebemiddelaar een brief naar de dader met de mededeling het bedrag te betalen voor een bepaalde datum.

Indien het schadebedrag hoger is dan 250 € neemt de schadebemiddelaar telefonisch contact op met de dader of plant hij een huisbezoek. Indien de dader minderjarig is, zal de schadebemiddelaar steeds op huisbezoek gaan.

Indien de dader niet betaalt, ontvangt de dader 1 aanmaning. Indien de dader dan nog steeds niet betaalt, gaat het dossier onmiddellijk door naar het parket.

Indien de partijen toch een confrontatie wensen, verwijzen zij door naar de collega's dader-slachtofferbemiddeling. Het financiële luik zal BSB blijven opvolgen.

De schadebemiddelaar bemiddelt niet rond morele schade. Als er morele schade is, geeft het slachtoffer dit aan in een formulier. Dit gaat sowieso naar de officier van Justitie. De advocaat van het slachtoffer neemt dit op.

In overtredingen wordt het aanbod van schadebemiddeling niet gedaan. Het gaat steeds om feiten die in principe naar de rechtbank kunnen gaan. In zeer complexe dossiers kan de schadebemiddelaar zelf beslissen dat het dossier te complex is en dus niet in aanmerking komt voor BSB, bv moord, aanrijding, serieuze drugsdelicten,...

Een schadebemiddelaar kan zelf ook knopen doorhakken rond bedragen. Indien een slachtoffer onredelijke schadebedragen vraagt, zal de bemiddelaar aangeven wat het slachtoffer wel en niet kan vragen. Een onredelijke schadevraag wordt nooit voorgelegd aan de andere partij.

RESULTATEN

BSB levert goede resultaten, slechts 10% van de opgestarte dossiers slaagt niet. Henri Jansen koppelt dit aan een goede sensibilisatie. Mensen moeten je dienst kennen, zowel partijen als politiemensen. Voorlichting is hierbij het sleutelwoord. Je moet zorgen voor naamsbekendheid, bijvoorbeeld via gadgets zoals: petten, handlampjes, pennen, latjes,...

Ook met de feedback die je krijgt, moet je wat mee doen.

Hun insteek is ook: Het slachtoffer heeft recht op een schadevergoeding! Ze proberen dan ook van alles te doen om te slagen in dit doel. Henri Jansen illustreert dit met enkele voorbeelden:

Naast het betalen van een schadevergoeding aan het slachtoffer, is het mogelijk dat de dader ook een boete moet betalen. Indien een dader niet solvabel is, hoort de schadebemiddelaar bij de officier van Justitie of het niet mogelijk is om 10% van de boete af te doen indien de dader de schadevergoeding betaalt.

Jaarlijks wordt er een prijs uitgereikt aan het team dat het hoogst aantal dossiers afhandelt. Op deze wijze wordt de competitieve geest aangewakkerd. Deze trofee noemt de 'boter bij de vis-prijs' (visueel voor te stellen als een pakje boter in een ijzeren vis).

Er wordt jaarlijks ook iets gedaan naar de officieren van Justitie toe. Indien het aantal doorverwijzingen bij een bepaalde officier stil ligt, komt de schadebemiddelaar langs met een eendje (visueel voor te stellen als een badeend), met de mededeling 'Doe er eens eendje'.

Henri Jansen stelt dat hoe vroeger de schade geregeld kan worden, hoe groter het succes is. Indien mogelijk zou de schade het best geregeld worden al bij het eerste contact met de politie.

TRENDS IN DE TOEKOMST

Er is een evolutie op gang. Binnen justitie is er een trend naar meer verzakelijking waardoor het niet altijd duidelijk is wat de toekomst van het project schadebemiddeling zal zijn. Zo stelt justitie dat het niet meer mogelijk is om op termijn af te betalen. Als de dader niet onmiddellijk kan betalen, gaat het dossier naar justitie. Het ziet er ook naar uit dat justitie minder en minder ruimte laat voor bemiddeling, maar enkel nog voor pure schaderegeling.

Er doen zich natuurlijk ook positieve evoluties voor. Zo is er onder meer een nieuwe wet die stelt dat jongeren tussen 12 jaar en 14 jaar ook strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.

VOORBEELD BRIEF GERICHT AAN SLACHTOFFER VANUIT BUREAU SCHADEBEMIDDELING

naam Leeghwaterlaan 14
adres 5223 BA 's-Hertogenbosch
woonplaats T 073-6207755
F 073-6207730
E BSB@om.nl
Rekeningnummer 125957

's-Hertogenbosch, DATUM

Betreft: Schadebemiddeling
Ons kenmerk: BSB NUMMER
Uw kenmerk:

Geachte heer/mevrouw,

Op DATUM bent u slachtoffer geworden van een strafbaar feit (FEIT) waarbij voor u schade is ontstaan en waarvan aangifte is gedaan.

Het Bureau Schadebemiddeling zal trachten deze schade voor u bij de verdachte(n) te verhalen. Dit is echter geen garantie dat er ook daadwerkelijk een vergoeding tot stand zal komen. Aan de bemiddelingsactie zijn voor u geen kosten verbonden.

Om tot een bemiddelingsactie te komen, verzoek ik u aan te geven hoe groot de door u geleden schade is middels een gespecificeerde schadeopgave vergezeld van de originele rekeningen/ correspondentie van uw verzekeringsmaatschappij. Ik verzoek u om bij de schadeopgave, ook uw bank- of girorekeningnummer te vermelden.

De schadeopgave dient **binnen 14 dagen** na dagtekening van deze brief, in mijn bezit te zijn onder vermelding van het hierboven genoemd kenmerk.

Indien ik binnen deze termijn van u geen bericht ontvang, neem ik aan dat u geen prijs stelt op een bemiddelingsactie.

Ik attendeer u op het volgende:

U kunt alleen die materiële schade opgeven, die **niet** door derden, zoals b.v. een verzekering wordt vergoed. Uw eigen risico kunt u wel opgeven.

Tijdens de bemiddelingsactie zal er **geen confrontatie** tussen u en de verdachte(n) plaatsvinden.

Met vriendelijke groeten,

H.J.W. Jansen
Schadebemiddelaar

SLACHTOFFER IN BEELD. SLACHTOFFER-DADER GESPREKKEN DOOR ANETTE PLEYSIER EN YOLANDA GOORIS

Slachtoffer in beeld die slachtoffer-dadergesprekken organiseert.

Bron: voorstelling slachtoffer in beeld door Anette Pleysier en Annemoon Seghers op de studiedag en website <http://www.slachtofferinbeeld.nl/> .

1. Geschiedenis

Begin jaren negentig was veel van de begeleiding van (jonge) daders gericht op de gevolgen voor de dader zelf. Bij de Raad voor de Kinderbescherming ontstond toen het idee om de jonge daders ook te confronteren met de gevolgen voor de slachtoffers. De Raad voor de Kinderbescherming ging met dit plan naar Slachtofferhulp Nederland.

Samen besloten ze om hiervoor een aparte organisatie in het leven te roepen: Slachtoffer in Beeld (SiB). SiB werd in 1990 opgericht met als taak het uitvoeren van de leerstraf voor jonge daders. In de loop van de tijd werden er meerdere cursussen ontwikkeld en uitgevoerd om het empathisch vermogen van daders te vergroten.

Voor 2007 waren er zeven verschillende projecten die zich bezighielden met bemiddeling tussen slachtoffer en dader. SiB nam deel aan een aantal van deze projecten. Evaluatie van deze verschillende projecten leerde dat de betrokkenen tevreden waren over de bemiddeling, maar ook dat de verscheidenheid in uitvoerders leidde tot verschillen in werkwijze en selectiecriteria. Daarom wilde het ministerie één organisatie verantwoordelijk maken voor de landelijke ontwikkeling, implementatie en uitvoering om te komen tot een vaste en eenduidige werkwijze. Tevens moest dit een neutrale organisatie zijn. Vanaf 2007 was het onderdeel slachtoffer-dadergesprekken bij Slachtoffer in Beeld een feit.

2. Missie & Visie van Slachtoffer in Beeld

Slachtoffer in Beeld vormt een brug tussen slachtoffers en daders. Dit doen ze door enerzijds slachtoffers de mogelijkheid te bieden in contact te komen met hun dader en anderzijds (jonge) daders bewust te maken van de gevolgen van delicten voor slachtoffers. Dit kan door middel van een slachtoffer-dadergesprek of door een cursus.

Uitgangspunt voor Slachtoffer in Beeld hierbij is dat inzicht in de ander, het nemen van eigen verantwoordelijkheid stimuleert. Dit betekent voor de dader bijvoorbeeld het aanbieden van excuses aan het slachtoffer of bewustwording van wat hij of zij heeft aangericht. Daarnaast kan een slachtoffer-dadergesprek het slachtoffer verder helpen in het verwerkingsproces.

3. Slachtoffer-dadergesprekken

3.1. Definitie

Een slachtoffer-dadergesprek is een contact tussen slachtoffer en dader, dat beiden de kans geeft **de andere kant van het misdrijf te zien**. Door samen naar de gevolgen, motieven en vragen rondom het misdrijf te kijken, kunnen slachtoffer en dader zich anders tot elkaar gaan verhouden. Een slachtoffer-dadergesprek is in principe bedoeld voor iedereen die een misdrijf heeft gepleegd en voor iedereen die slachtoffer is geworden van een misdrijf.

In het geval van een verkeersongeluk kunnen slachtoffer en veroorzaker van het verkeersongeluk ook met elkaar in contact treden in een zogenaamd slachtoffer-veroorzakergesprek.

3.2. Slachtofferzijde

Slachtoffers kunnen op vijf verschillende terreinen gevolgen ondervinden van het misdrijf dat hen is overkomen. Naast emotionele en fysieke gevolgen, zijn dat gevolgen op praktisch, financieel en sociaal terrein.

Contact met de dader kan het slachtoffer helpen bij de emotionele verwerking van dat wat er is gebeurd. Een slachtoffer-dadergesprek is overigens niet bedoeld om financiële gevolgen te verhalen op de dader.

MOTIEVEN

Slachtoffers kunnen verschillende motieven hebben voor het contact met de dader. **De meest voorkomende motieven van slachtoffers** worden hieronder beschreven.

VRAGEN STELLEN

Het slachtoffer kan met vragen worstelen, waarop alleen de dader de antwoorden weet. Bijvoorbeeld: "Hield je voor de inbraak mijn huis al langer in de gaten, zodat je wist dat ik op donderdagavond nooit thuis ben?" Of: "Wist je dat ik veel geld bij me had, of was ik toevallig op de verkeerde plek op het verkeerde moment?" Maar ook: "Hoe kan het dat je tot zoiets gekomen bent?"

GEVOLGEN VERTELLEN

Daarnaast heeft een slachtoffer vaak de behoefte om aan de dader te vertellen welke gevolgen het misdrijf voor hem heeft gehad. Het slachtoffer wil meestal dat het leed als gevolg van het misdrijf wordt erkend door de dader. "Het is niet alleen de digitale camera die je van me hebt gestolen, maar ik voel me ook niet meer veilig in mijn eigen huis." Of: "Doordat ik zo ben geschrokken door de overval, slaap ik nog steeds slecht. Ik kan me daardoor minder goed concentreren en ik maak veel fouten op mijn werk. Mijn baas heeft me al een keer gewaarschuwd."

BEELD BIJSTELLEN OF CREËREN

Vaak weet een slachtoffer niet (goed) hoe de dader er uitziet. Dat kan er toe leiden dat het slachtoffer niet in staat is om een realistisch beeld te vormen van de dader. Die dader wordt in het hoofd van het slachtoffer steeds groter, enger of gevaarlijker. Door de dader te ontmoeten, kan het slachtoffer als het ware de persoon achter de dader zien. Het slachtoffer kan dan zien dat de dader geen 'monster' is, maar een mens. Soms weet het slachtoffer helemaal niet hoe de dader eruit ziet. Dan kan het slachtoffer bang zijn voor iedereen op straat, omdat iedereen de dader zou kunnen zijn. "Omdat ik niet wist wie de dader was, zou hij mij op elk moment uitgebreid kunnen bekijken. Ik voelde me daar erg naar onder, ook omdat ik niet wist van wie die dreiging zou kunnen komen." Daarom kan het voor een slachtoffer heel goed zijn om te zien wie de dader is en hem letterlijk recht in de ogen te kijken.

UIT DE SLACHTOFFERROL STAPPEN

Een ander belangrijk motief voor slachtoffers is het terugnemen van de regie over hun eigen leven. Slachtoffers kunnen zich na het gebeurde weerloos en kwetsbaar voelen. Door zelf actie te ondernemen en de confrontatie aan te gaan met de dader, kan een slachtoffer het heft weer in eigen handen nemen.

EXCUSES VRAGEN

Tot slot kan een slachtoffer natuurlijk excuses vragen aan de dader. Het slachtoffer 'dwingt' hiermee de dader om verantwoordelijkheid te nemen voor wat er is gebeurd. Dat wat het slachtoffer is aangedaan, is immers onterecht en zeker niet de schuld van het slachtoffer. Een dader is overigens niet verplicht om zijn excuses aan te bieden in een slachtoffer-dadergesprek.

3.3. Daderzijde

Daders kunnen ook verschillende motieven hebben om na het misdrijf opnieuw contact te zoeken met het slachtoffer. De meest voorkomende motieven zijn:

EXCUSES AANBIEDEN

Een dader kan zich schuldig voelen, zich schamen en/of spijt hebben van zijn gedrag. Om deze reden kan een dader zijn excuses aan willen bieden aan het slachtoffer.

VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN

De confrontatie met het slachtoffer kan de dader leren om verantwoordelijkheid te nemen voor zijn gedrag. Ook krijgt een slachtoffer een gezicht, waardoor de gevolgen voor het slachtoffer duidelijker worden voor de dader. Door die verantwoordelijkheid te nemen kan de dader zich van een andere kant laten zien en iets goed maken in de richting van het slachtoffer.

UITLEGGEN

Een dader kan behoefte hebben om aan het slachtoffer uit te leggen hoe hij tot het misdrijf is gekomen. Hierdoor kan een dader laten zien dat hij ook een gewoon mens is en geen monster. De dader kan ook willen vertellen aan het slachtoffer dat hij besloten heeft zijn leven te beteren en hoe hij dit wil gaan doen. Door dit te vertellen en uit te leggen, kan de dader de bij het slachtoffer aanwezige angst (voor een deel) wegnemen.

ANGST VOOR EEN TOEVALLIGE ONTMOETING (DEELS) WEGNEMEN

Soms wonen slachtoffer en dader in hetzelfde dorp. Of ze voetballen bij dezelfde club. Dan is de kans dat ze elkaar weer tegenkomen redelijk groot. Daders kunnen hier behoorlijk mee in hun maag zitten, omdat ze niet weten hoe het slachtoffer dan reageert. Door een gesprek aan te gaan met het slachtoffer kan de lucht (gedeeltelijk) geklaard worden. Daardoor hoeft de dader minder op te zien tegen een latere ontmoeting.

3.4. Randvoorwaarden

Slachtoffer-dadergesprekken kennen een aantal belangrijke randvoorwaarden.

VRIJWILLIGHEID

Slachtoffer en dader participeren vrijwillig in het contact. Het staat zowel slachtoffer als dader vrij een verzoek tot deelname van de andere partij te weigeren.

VERTROUWELIJKHEID

Hetgeen besproken wordt tijdens het slachtoffer-dadergesprek en in de voorbereidende gesprekken blijft tussen de betrokkenen. Als het slachtoffer-dadergesprek plaatsvindt voor de rechtzitting, gaat er wel altijd een feitelijk verslag over het contact naar Justitie. Hierin staat alleen of er daadwerkelijk contact heeft plaatsgevonden tussen slachtoffer en dader en zo ja, op welke manier (bijvoorbeeld een gesprek of een pendelbemiddeling). Slachtoffer en dader hebben de mogelijkheid om -in samenspraak met de bemiddelaar- Justitie te informeren over het contact door middel van een gezamenlijk verslag. Dit gebeurt echter alleen als beide partijen instemmen met alle aanvullingen.

ONPARTIJDIGHEID

Een slachtoffer-dadergesprek vindt plaats onder leiding van een professionele bemiddelaar die werkt voor Slachtoffer in Beeld. Deze bemiddelaar is onpartijdig en behartigt de belangen van alle deelnemende partijen.

STRAFRECHT

Een slachtoffer-dadergesprek staat helemaal los van het strafrecht. Dat betekent dat een ontmoeting tussen slachtoffer en dader niet als straf kan worden opgelegd. Ook is deelname van een dader aan een slachtoffer-dadergesprek voor de rechter officieel gezien geen meewegende factor in het strafproces.

VERSLAG

Een slachtoffer-dadergesprek kan zowel voor als na het strafproces plaatsvinden. Als een slachtoffer-dadergesprek plaatsvindt voor het strafproces, dan wordt Justitie geïnformeerd over het verloop door middel van een kort, feitelijk verslag. Hierin staat alleen of de bemiddeling daadwerkelijk tot contact heeft geleid, en op welke manier het contact heeft plaatsgevonden (bijvoorbeeld een gesprek of een briefwisseling). Slachtoffer en dader hebben de mogelijkheid om, als zij dit willen, gezamenlijk het feitelijke verslag aan te vullen. Dit kan alleen als beide partijen alle aanvullingen goedkeuren

3.5. Werkwijze

Een slachtoffer-dadergesprek verloopt vanaf aanmelding tot uitvoering in principe volgens een vaste procedure.

ROL BEMIDDELAAR

Een slachtoffer-dadergesprek vindt altijd plaats onder begeleiding van een professionele bemiddelaar die werkt voor Slachtoffer in Beeld. Deze bemiddelaar kiest geen partij, maar overlegt met zowel slachtoffer als dader over de wensen en vormen waarin beiden het beste met elkaar in contact kunnen komen. Als een aanmelding voor een slachtoffer-dadergesprek door Slachtoffer in Beeld is ontvangen, zal de bemiddelaar waar mogelijk in eerste instantie contact opnemen met de begeleidende hulpverlener van slachtoffer en dader.

VORMEN

Er zijn verschillende vormen waarin een contact tussen slachtoffer en dader tot stand kan komen. Het daadwerkelijke slachtoffer-dadergesprek is een éénmalig één-op-één gesprek tussen het slachtoffer en de dader onder begeleiding van een bemiddelaar. Er dient sprake te zijn van een eenmalig misdrijf. Zaken waarbij sprake is van herhaaldelijk misbruik, zoals huiselijk geweld, incest en stalking komen niet in aanmerking. Dit heeft o.a. te maken met de onderlinge afhankelijkheid tussen de betrokkenen en complexiteit van de zaak. Het eenmalige slachtoffer-dadergesprek is hiervoor niet toereikend. In deze casussen wordt een meer structurele benadering aangeraden en wordt doorverwezen.

Een andere vorm is een Echt-rechtconferentie. In dat geval is ook het sociale netwerk (bijvoorbeeld familie, vrienden of hulpverlener) van zowel slachtoffer als dader bij het gesprek aanwezig.

Daarnaast behoren ook een pendelbemiddeling - waarbij de bemiddelaar tussen slachtoffer en dader heen en weer pendelt om mondelinge boodschappen over te brengen - of een briefwisseling tot de mogelijkheden. De bemiddelaar van Slachtoffer in Beeld zal met de betrokkenen de gewenste contactvorm bespreken en kiezen.

Aanmelden gebeurt via een aanmeldingsformulier Slachtoffer-dadergesprekken. Uitgangspunt is wel dat de dader verantwoordelijkheid neemt voor zijn daad en dat het slachtoffer openstaat voor contact. Zowel een slachtoffer als een dader kan het initiatief nemen om zich aan te melden voor een slachtoffer-dadergesprek. Na ontvangst van het formulier zal een bemiddelaar van Slachtoffer in Beeld binnen twee weken contact opnemen met de aanmelder.

4. Voortrajecten

Vanaf 1 juni 2009 voert Slachtoffer in Beeld voortrajecten uit voor minderjarige daders.

4.1 Wat zijn voortrajecten

Het voortraject is een middel om jeugdige daders zorgvuldig en uitvoeriger te begeleiden naar en voor te bereiden op een slachtoffer-dadergesprek. Doel hierbij is om minderjarige daders meer bewust te maken van de gevolgen van hun daden voor het slachtoffer, de situatie te bezien vanuit het perspectief van het slachtoffer en te oefenen met vaardigheden gericht op herstel. Het voortraject bestaat uit twee tot drie individuele bijeenkomsten van 1,5 tot 2 uur die worden uitgevoerd door trainers van Slachtoffer in Beeld. De geselecteerde jongeren nemen deel op vrijwillige basis.

4.2. Voor wie

Een voortraject is bedoeld voor jongeren die 'ja' hebben gezegd tegen een slachtoffer-dadergesprek maar die nog over onvoldoende kennis en/of vaardigheden beschikken om het bemiddelingstraject in te gaan. Hierbij valt te denken aan jeugdige daders die:

- Onvoldoende (empathische of communicatieve/sociale) vaardigheden bezitten;
- Nog niet voldoende intrinsiek gemotiveerd zijn;
- Onvoldoende weten wat een bemiddelingstraject inhoudt;
- Moeite hebben om de consequenties van een bemiddelingstraject te overzien.

Het voortraject is **niet** geschikt voor daders die geen verantwoordelijkheid kunnen of willen nemen. Daarnaast dient er sprake te zijn van enig probleembesef bij de jongere. Wanneer de bemiddelaar inschat dat het verantwoordelijkheids-gevoel en het probleembesef onvoldoende aanwezig zijn en er onvoldoende mogelijkheden zijn om dit verder te ontwikkelen, komt de jongere niet in aanmerking voor een voortraject.

4.3. Hoe verloopt een voortraject

De procedure voor organisaties die verwijzen naar en aanmelden bij SiB blijft onveranderd. Het enige verschil is dat de SiB bemiddelaar nu tijdens het intakegesprek meer mogelijkheden heeft. Naast de keuze van de bemiddelaar om het bemiddelingstraject wel of niet te starten, is er nu ook de mogelijkheid om de jongere een voortraject aan te bieden. Als de jongere wil deelnemen, wordt hij of zij door de bemiddelaar aangemeld bij SiB voor een voortraject. Voor alle duidelijkheid: de taken rondom het organiseren en uitvoeren van de voortrajecten liggen volledig bij SiB en niet bij de organisatie die de jongere heeft aangemeld bij SiB.

5. Samenwerking met partners

Slachtoffer in Beeld werkt samen met verschillende partners:

- Raad voor de Kinderbescherming: www.kinderbescherming.nl
- Bureau Jeugdzorg: www.bureaujeugdzorg.info
- Slachtofferhulp Nederland: www.slachtofferhulp.nl
- Justitie: www.justitie.nl
- Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie: www.justitie.nl/onderwerpen/criminaliteit/erkenningscommissie/
- Dienst Justitiële Inrichtingen: www.dji.nl
- MO-groep: www.mogroep.nl
- Halt: www.halt.nl

Sinds 2009 is er overleg met penitentiaire inrichtingen, reclasseringsinstellingen en TBS-klinieken om ook van daaruit doorverwijzingen te krijgen. Wat dit betreft is er een pilootproject in de regio Utrecht-Arnhem.

6. Een aantal cijfers

In 2009 waren er 1003 meldingen: 862 van daders (86%), 114 van slachtoffers (11%) en 27 diverse (3%)

Wat de resultaten betreft: van de 1050 afgeronde zaken bestond 46% uit een bemiddeling (hetzij een gesprek, een brief of pendelbemiddeling) In 54% werd niet bemiddeld.

7. Interessante lopende onderzoeken

Er is momenteel een onderzoek lopend dat handelt over de **invloed van gezamenlijke gesprekken**. Er zijn voor- en nametingen bij slachtoffers en daders. Tevens is er een controlegroep. De vragen hebben betrekking op attributies, percepties en emoties. In mei 2010 zou dit onderzoek afgerond zijn.

Een tweede onderzoek staat stil bij de vraag **“wat is een goed moment voor Sib Nederland om slachtoffers te attenderen op de mogelijkheid van bemiddeling**. Dit onderzoek kwam er nav de vaststelling dat weinig slachtoffers zich aanmelden. Dit onderzoek wordt afgerond in juni 2010.

BEMIDDELING: HOE KOM JE ERBIJ?

Enkele jaren geleden heb ik de stap gezet om terug te gaan studeren met het oog op een heroriëntatie van mijn werkcarrière. Een carrière als kok/restaurantuitbater/ café-uitbater, waarin ik wou vermijden uitgeblust te geraken. Ook fysiek werd het me wat zwaar. Bovendien wou ik voor mezelf verandering omdat het commerciële karakter niet meer strookte met de uitdaging die ik zocht. En hoewel de horecasector er zich ook toe leent om sociaal met mensen bezig te zijn, schoot dit voor mij te kort.

Om mezelf op weg te zetten naar het sociale werkveld viel ik op de studie gezinswetenschappen. Na mijn grondige en brede (maar theoretisch verworven) kennis bleef ik een beetje in de kou staan om in de praktijk aan de slag te gaan. Ik ben dan op zoek gegaan naar iets wat mij meer gespreksvaardigheden zou bijbrengen en iets dat me (weliswaar met theoretische ondersteuning) praktisch zou kunnen verder helpen. Daarom startte ik in september 2009 de cursus 'Bemiddeling in familiale zaken'. Het bleek de goede keuze. De vele oefeningen en rollenspellen gaven me een duidelijk beeld van hoe ik actief kon luisteren en hoe ik verhalen kon exploreren. Het leerde me dat er bij mensen bepaalde verwachtingen zitten. Het gaf me duidelijkheid dat achter standpunten van mensen een beleving schuilt. Kris wist met zijn enorme ervaring en theoretische duiding mij en de rest van de groep te inspireren en te motiveren. Op deze manier, dacht ik, zal ik wel ergens in het ruime werkveld van de sociale sector kunnen starten.

DE BAL LAG NIET VER VAN HET KAMP

Eind december wist ik van Kwinten (toen medestudent en ondertussen collega) dat hij voor een dik half jaar naar Guatemala zou gaan en dat er bij BAL tijdelijk een vacature openstond. Ik wist zowat direct dat ik zou solliciteren.

Op de sollicitatie gooiden Natalie en Miriam mij, na wat aftoetsen over hoe ik zou omgaan met vertrouwelijke informatie bij het jeugdparquet, zowat direct voor de leeuwen door een rollenspel op mijn bord te gooien. Mij goed, slik, Ok dan?... , nu moest ik er voor gaan... en het ging goed. Dichter dan ik ooit had kunnen vermoeden lag mijn bal bij BAL (het kamp).

Op 23 februari van 2010 kon ik aan de slag. Een eerste teamvergadering, veel informatie over de werking, computer systemen en programma's, waar alles stond, administratie, dossiers, registratie, ... allemaal nieuw voor mij. Maar Miriam, mijn coach, loodste mij er vol enthousiasme door.

In wat volgt wil ik met enkele voorbeelden jullie laten 'meeproeven' van mijn eerste ervaringen als bemiddelaar. Graag wil ik laten weten hoe ik het beleefde en ermee omging of gewoon wat mij is bijgebleven. Soms beschrijf ik ook hoe het voor mij al geëvolueerd is.

DE TELEFOON

Al gauw beseftte ik dat ik een gestandaardiseerde procedure voor telefonische gesprekken enkel kan gebruiken als leidraad. De eerste telefoongesprekken liepen wat stroef omdat ik de neiging had alles te willen zeggen wat moest, een beetje nerveus, vooral omdat ik onzeker was. Onzekerheid over dat er toch vragen zouden komen die ik niet kon beantwoorden of onzekerheid over wat ik al dan niet mocht overbrengen. Ik merkte op dat ik dikwijls tijdens zo'n gesprek die vaste voorgeprogrammeerde structuur moest los laten, want mensen wilden hun verhaal kwijt, hun beleving, wilden hun hoop uitspreken, hun verwachtingen kenbaar maken. Soms wilden ze ook hun frustraties kwijt door te ventileren.

Het kwam er bij mij niet altijd even vlotjes uit, maar dat gaat nu al een pak beter.

Gauw begreep ik dat mijn agendaatje niet te ver weg moest liggen zodat ik onmiddellijk notities kon maken, om te vermijden dat ik dingen vergat of om te vermijden dat ik iets dubbel zou boeken.

DE EERSTE GESPREKKEN, HET EERSTE GESPREK

Het verhaal, actief luisteren, exploreren, herkaderen, empathie, benoemen, gevolgen, verwachtingen, al die woorden en begrippen: ik had ze geleerd bij Kris en nog veel tips meegekregen van Miriam. Toch vroeg ik mij af hoe kan ik dit alles in een gesprek moest bewerkstelligen. Even gewoon mezelf zijn, dacht ik voor ik aanbelde, en dat werkte. Ik had de theorie mee, maar de spontaniteit van het gesprek leek mij op dit moment belangrijker. Pas nadien als ik er over reflecteerde (door verslag te maken van het gesprek) kon ik pas thuisbrengen wat ik allemaal in het gesprek te weten was gekomen, en wat niet.

OP HUISBEZOEK

Telkens kan je jezelf afvragen waar je terecht komt? Hoe is deze situatie? Wat is de context? Deze is soms aangenaam, soms vuil, soms té proper, soms warm, soms kil, soms sfeerloos, soms bizar, soms met veel in een klein huisje, soms alleen in een villa, soms voel je de geborgenheid, de bezorgdheid van de ouders nog voor dat er eigenlijk iets gezegd wordt. Dit in contrast met andere ouders waarbij je afgunst en gemis aan ondersteuning opmerkt. Misschien wel onverschilligheid over hoe zij het als jongeren maar moeten oplossen. Maar op één of andere manier blijven de verschillende situaties altijd wel verrassend. Ik werd geconfronteerd met mijn eigen leefsituatie en een oordeel over iemand anders is soms snel geveld. Dit was een valkuil waarvoor ik moest opletten.

Snel begreep ik dat partijen meer nodig hadden dan enkel het geven van een korte omschrijving van de feiten. Wanneer de mensen vertelden wat het voor hen betekend heeft, kwam er veel meer aan de oppervlakte. Dit is de kern waarrond bemiddeling draait. Hoe was het voor hen? Wat voelden ze toen? Wat voelen ze nu? Overkwam het hen plots of toevallig? Was dit al bezig, speelden er andere factoren? Zijn er dingen, gevoelens, gedachten die verborgen zitten? Bewust onbewust? Wat van de context speelt een rol? Hoe is de relatie met de betrokkenen? Hoe verliep/verloopt de communicatie? ...

HET BESEF

Zo ervaaarde ik in een gesprek dat een dader wel kan bekennen iets verkeerd gedaan te hebben, maar dat hij daarom nog niet beseft wat hij gedaan heeft.

Een jongen, nog heel jong, vertelde mij het verhaal dat hij een andere jongen zijn geld had willen afnemen en zei me: "Ik heb er op geklopt ja, en dan!" (Het begrip normvervaging kwam spontaan in mij op). Deze uitspraak kwam toch even als een steen binnen. Ik probeerde nog eens met: "vind je dat dat kan, iemand slaan om zijn geld af te nemen." Zijn antwoord was kort, alsof hij wist wat ik ging vragen: "Ja, voor mij kan dat". Daar stond ik dan, niet meer wetende wat gezegd.

WAARHEIDSBEVINDING

Een ander ding waar dat ik het wel wat moeilijk mee had was dat 2 partijen verschillende verhalen over de feiten vertelden. Zo waren er in een dossier 3 jongeren die een leeftijdsgenoot van dezelfde school zouden hebben aangevallen, geslagen en gestampt. Het slachtoffer was even buiten bewustzijn en wist niet meer wie wat gedaan had. De daders bekenden wel dat ze er "iets" mee te maken hadden, maar het waren vooral 'die anderen' die hadden geslagen en gestampt. Het probleem voor mij was dat ze alle drie de schuld naar elkaar doorschoven. Wat nu gedaan, moest ik politieagent spelen en dit uitklaren? Moest ik het loslaten en het aan de partijen over laten?

Wat betekende dit voor het slachtoffer - een jongen die autistisch bleek te zijn-? Wat betekende dit voor zijn ouders? En hoe moest ik omgaan met de verschillende houdingen van de ouders van de daders? Sommige ouders komen sterk voor hun zijn zoon op, de anderen waren onverschillig? Ik moest (en moet) nog veel leren om om te gaan met deze ambivalente gevoelens.

HET GEZAMENLIJK GESPREK

Spannend, zeker de eerste keer! Zenuwachtigheid kroop in mij. Niet zozeer omwille van de ontmoeting, maar vooral om de introductie ervan: ga ik niets vergeten te zeggen? Afwachtend en onzeker over hoe de partijen tegenover elkaar zouden staan. Of hoe ze naar mij toe zouden reageren, wat ze van mij zouden verwachten?

Toch kon ik van in het begin de kalmte bewaren. In mijn achterhoofd begreep ik dat het de bedoeling blijft om het conflict bij hen te laten. In de eerste gezamenlijke gesprekken had ik het nog moeilijk om (naar het einde toe) de afspraken concreet te maken. Het was voor mij nodig om vooral de focus te leggen op het volgen van het gesprek 'an sich'. Miriam heeft mij dan ook nog enkele keren kunnen bijtreden.

Wanneer er tussen de partijen een evenwaardige communicatie ontstaat, vind ik het niet zo moeilijk om een gezamenlijk gesprek te begeleiden. Maar onlangs had ik een gesprek waarin één van de partijen verbaal beduidend sterker was en zo de andere partij intimiderend wist te overtreffen. Dan is het werken geblazen. Dan moet ik alert zijn en zorgen dat de andere partij ondersteund kan worden zonder echter afbreuk te doen aan de verwoordingen van de beleving van de andere. Niet makkelijk, maar het is me toch gelukt om niet in een impasse te geraken. Uiteindelijk hadden we een overeenkomst. Een win-win situatie waarmee beide partijen verder konden. Dan voel je, ervaar je, de voldoening van je werk.

Ondertussen ben ik al een heel eind op weg, maar het fascineert mij nog steeds hoe elk (al dan niet gezamenlijk) gesprek anders is.

TEAMSPIRIT

U hebt waarschijnlijk wel opgemerkt dat er heel wat vraagtekens in mijn relaas staan. Sommige zijn niet meer van tel, maar veel van de vraagtekens blijven. Ik neem aan dat ik in deze job nog dikwijls vragen ga hebben. Om niet te moeten blijven zitten met die vragen kan ik terecht bij mijn coach, collega's of coördinator. Tot eenieder van hen kan ik mij richten om feedback te krijgen, dossiers te bespreken, gedetailleerde informatie te krijgen of gewoon om te ventileren over hoe een gesprek is verlopen.

Tot slot nog een aardig woordje van dank aan mijn collega's van gans BAL, dat ik deel kan uitmaken van dit fantastische team. Een team dat doordrongen is van inzet, gedrevenheid, positiviteit, dat zorgzaam en respectvol is, maar ook een team dat kan reflecteren of kritisch durft te zijn. Kort en krachtig gezegd een team vol teamspirit, dat "goe bezig!" is.

Dirk De Ryck
Herstelbemiddelaar

VOORBEELD VAN EEN OVEREENKOMST

Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven

Waversebaan 66 – 3001 HEVERLEE

Tel. 016/211.981 – Fax. 016/211.928

bal@leuven.be

PV nummer parket Leuven:

Dossiernummer bemiddelingsdienst:

Datum en kwalificatie feiten: Diefstal

OVEREENKOMST

Partijen:

1. *Bart*, op wie de klacht betrekking heeft en zijn ouders als burgerlijk verantwoordelijken voor hun zoon;
2. *Ann*, op wie de klacht betrekking heeft en haar ouders als burgerlijk verantwoordelijken voor hun dochter;
3. *Simon*, op wie de klacht betrekking heeft en zijn ouders als burgerlijk verantwoordelijken voor hun zoon;
4. *Jan*, op wie de klacht betrekking heeft en zijn ouders als burgerlijk verantwoordelijken voor hun zoon;
5. *Bouwbedrijf*, door de feiten benadeeld en vertegenwoordigd door Jef;

Deze overeenkomst is het resultaat van individuele gesprekken met de partijen en een **gezamenlijk gesprek** tussen de betrokken partijen. Tijdens dit gesprek hebben de partijen informatie uitgewisseld omtrent de feiten, de aanleiding en de gevolgen ervan.

In deze overeenkomst wordt de beleving van de partijen weergegeven ten aanzien van de feiten. De partijen beslisten in het gezamenlijk gesprek dat elk van de betrokken partijen zijn beleving zelf zou schrijven. De overeenkomst aangaande de schadevergoeding werd eveneens opgenomen.

1. Bouwbedrijf , vertegenwoordigd door Jef:

Respect voor alles en iedereen. Zo was ik vroeger groot gebracht door mijn ouders, en wat eigenlijk maar normaal is. Ik begreep bijgevolg niet waarom deze daden gepleegd waren, waarom er geen respect was voor andermans goederen. Daarmee wou ik een samenkomst met de jongeren om a) hen te begrijpen waarom ze dit gedaan hadden, b) excuses voor het gebeurde en c) om hen te laten inzien dat zoiets niet kan.

Wat me opviel tijdens dit gesprek was de moeilijkheid van de jongeren om een uitleg te geven. Nieuwsgierigheid werd naar voor gebracht, wat ik een redelijke uitleg vond voor het binnendringen op het domein. De beschadigingen, zagen ze zelf ook in dat dit moeilijk te verklaren valt. 'Het gezellig maken' door graffiti te spuiten is een povere uitleg. En mijns inziens werd dit ook door hen begrepen. Toen misschien niet, maar nu zagen ze wel in dat ze fouten gemaakt hadden.

Wat me ook opviel was hoe moeilijk het was "sorry" te zeggen. Het duurde eigenlijk tot midden in het gesprek, en tot er een voorzet gegeven werd, dat het woordje "sorry" of "excuses" viel. Als ouder zou ik mijn dochter/zoon erop gewezen hebben : het eerste wat je zegt of doet is excuses maken. "Sorry voor de last die we veroorzaakt hebben, we hebben spijt ervan" zou de logische opener geweest zijn van het gesprek of van een antwoord op mijn eerste vragen. Nu, beter laat dan nooit, en ze hebben zich dan ook geëxcuseerd.

Na de uitleg en de excuses gingen we over tot de 'straf'. De jongeren beseften : potje breek, potje betalen. Ze beseften : we hebben iets gedaan wat niet kon, dus moeten we de straf dragen. Ik denk dat de straf niet al te zwaar uitvalt, wat ze dan ook allemaal aanvaard hebben.

Wat de ouders betreft heb ik het grootste respect voor hen. Ze proberen, ieder op hun eigen manier, hun kinderen goed op te voeden, goede waarden mee te geven. Ze staan klaar voor hen, helpen hen en worden dan plots geconfronteerd met iets wat zij ook niet begrijpen. Hierdoor geraken is een moeilijke opdracht geweest, zowel voor de jongeren als voor de ouderen. Het positieve aan het ganse verhaal is dat allen dichter naar elkaar toe gegroeid zijn.

Wat ik eruit geleerd heb voor de opvoeding van mijn eigen kind is dat er een openheid moet zijn tussen beide kanten, er moet over alles gepraat worden. Iedereen kan fouten maken : kinderen, jongeren maken ook fouten. Maar als jongeren beseffen dat - zelfs indien ze een stomiteit begaan hebben - toch terecht kunnen bij hun ouders, kunnen beide tot een oplossing komen. Hierdoor gaan ze elkaar ook beter begrijpen en elkaar respecteren.

2. Bart, Ann, Simon en Jan:

De periode dat we in en aan de lokalen hebben gezeten en er gekaart en gepraat hebben, hebben we ons eigenlijk wel geamuseerd. We stonden er toen niet bij stil dat wat we deden echt wel erg fout was.

Waarom we het deden kwam eigenlijk door de nieuwsgierigheid. Het was een plaats waar we nog nooit geweest waren en het leek ons wel leuk om daar eens te gaan rondkijken. Op het moment dat we in de lokalen aanwezig waren, dachten we niet echt na over wat de gevolgen konden zijn en dat we hiermee mensen veel problemen zouden kunnen bezorgen. We wisten al snel dat we er een soort van clubhuis konden van maken. Ook kregen we het idee om het er gezellig te maken door en bijvoorbeeld stoeltjes en een tafeltje bij te zetten. Kwestie van het wat gezelliger in te richten.

Zo ongeveer een maand later kreeg Bart een telefoontje van de politie om op verhoor te gaan. Toen begonnen we eigenlijk te beseffen dat we eigenlijk wel iets fout hadden gedaan. We hadden er tot dan nog niet bij stilgestaan omdat we niks stuk gemaakt hadden.

Nadat iedereen, enfin tenminste wij 4, ons verhaal hadden gedaan en uiteindelijk van iedereen foto's en zelfs vingerafdrukken genomen hadden toen ging er zo ongeveer een 4 à 5 maanden voorbij zonder dat we er nog iets van hoorden. Toen kwam er ineens een brief van het gerecht waarin ons gevraagd werd om de bemiddelingsdienst te contacteren.

Tijdens het eerste gesprek dat we met hen hadden, werd ons uitgelegd wat het zo allemaal inhield en moesten we ook één voor één ons verhaal doen. Onze ouders waren er toen ook bij.

Op het einde van het gesprek werd er ons verteld dat "het slachtoffer" met ons een gesprek wilde en ons ook zijn gevoel wilde laten weten. We maakten onmiddellijk een afspraak.

Tijdens dit tweede gesprek schaamde ik me echt. Deze man leek echt een gewone en sympathieke mens te zijn. We waren ons allemaal heel erg bewust van het feit dat we echt iets verkeerd gedaan hadden, iets dat echt niet kon en dat we onze straf echt verdienen. We zullen dan ook proberen dit zo goed mogelijk te doen.

Langs deze weg willen we ook nog eens onze excuses aanbieden aan iedereen, de eigenaars en ook aan onze ouders, voor alle schade die we hebben toegebracht. We hebben hieruit de betekenis van 2X nadenken geleerd en zullen dit dan ook in het vervolg zekers doen.

3. Ouders van Bart, Ann, Simon en Jan:

Als ouders willen wij vooreerst onze verontschuldiging aanbieden voor de schade die door onze zoon/dochter werd aangebracht.

Naar aanleiding van de bemiddelingsgesprekken hebben wij kunnen ervaren hoe de andere partij zich gevoeld heeft bij het vaststellen van beschadigingen aan hun eigendom.

Wij stellen de wijze waarop we tot een minnelijke schikking konden komen én de voorgestelde minnelijke schikking dan ook bijzonder op prijs.

Wij zijn er allen van overtuigd dat op deze manier, onze kinderen nog meer met de neus op de feiten gedrukt werden van “hoe het voelt als benadeelde”.

Wij hopen dan ook dat onze kinderen geleerd hebben dat dergelijk gedrag niet kan en stellen het ten zeerste op prijs dat we tot een minnelijke schikking zijn gekomen.

Toen we te horen kregen wat er gebeurt was waren we ontsteld, kwaad, verontwaardigd en ook ontgoocheld.

Wij trachten immers steeds in onze opvoeding waarden als respect voor de medemens, voor elkaar maar ook voor materiële goederen mee te geven aan onze kinderen. Onmiddellijk voel je een soort “schuldgevoel” opduiken; voelden we ons een stuk “tekort schieten” in onze rol van ouders/opvoeders. Ondanks de opvolging die wij aan onze kinderen geven, het beschikbaar zijn voor hen, liepen ze toch ergens het verkeerde pad op.

Door de gebeurtenissen trachten we deze waarden nog concreter te laten worden. Er werd en wordt nog steeds regelmatig over gesproken en stuk voor stuk beseffen zij dat ze te ver gegaan zijn.

Wij stelden als volwassenen allen vast, dat het voor hen heel moeilijk bleek om hun “gemeende excuses” aan te bieden. Onbeholpen kwam het er tenslotte toch uit en durven we tevreden zijn dat zij dit uiteindelijk uit eigen initiatief hebben gedaan.

Voor wat de strafmaat betreft kunnen wij ons volledig akkoord verklaren met de vooropgestelde werkstraf. Wij dringen er bij onze kinderen op aan om bij de uitvoering ervan de zaak ernstig te nemen en er geen “lolletje” van te maken.

Hierbij wensen wij het bemiddelingsteam en zeer zeker de bouwfirma, vertegenwoordigt door Jef, dan ook van harte danken voor de aanpak en de afhandeling van deze spijtige zaak.

4. Overeenkomst tussen de partijen:

De betrokken partijen beslisten tijdens het gezamenlijk gesprek om hun beleving zelf neer te schrijven. Daarnaast komen de partijen overeen dat de jongeren op **volgende dagen (data) van 8.30u. tot 16u.** werkzaamheden zullen uitvoeren op het terrein van de bouwfirma. Deze werkzaamheden omvatten het herschilderen van de lokalen en het verwijderen van onkruid. Bij de aanvang van de werken zal Jef aanwezig zijn en tijdens de dag zal er een werknemer de jongeren begeleiden. Het materiaal wordt door de firma ter beschikking gesteld. De jongeren dienen zich te voorzien van aangepaste werkkledij. Tevens moeten ze eten en drinken meebrengen voor de ganse dag.

5. Algemene bepalingen:

Indien deze overeenkomst wordt uitgevoerd, ziet de benadeelde partij af van verdere eis tot schadevergoeding tav de betrokken jongere en zijn ouders aangaande bovenvermelde feiten.

Indien deze overeenkomst niet of slechts gedeeltelijk wordt nageleefd, behoudt de benadeelde al zijn oorspronkelijke rechten in deze zaak.

Alle partijen zijn op de hoogte van het feit dat deze tekst aan het gerechtelijk dossier zal worden toegevoegd.

Opgesteld te Heverlee op (datum)in evenveel exemplaren als er partijen zijn, ieder erkennend één exemplaar te hebben ontvangen.

Er worden bijkomende originelen overgemaakt aan het parket van de Procureur des Konings te Leuven.

Voor akkoord,

(datum + handtekening)

Bart en ouders,

Simon en ouders,

.....
.....

.....
.....

Ann en ouders

Jan en ouders,

.....
.....

.....
.....

**Bouwfirma,
vertegenwoordigd door Jef**

.....

PROVINCIAAL VEREFFENINGSFONDS

DE SUBSIDIARITEIT VAN HET FONDS IN HET KADER VAN DE BEMIDDELING

Op 14 juni 2010 werd de volgende aanvraag voorgelegd aan de leden van het comité V:

De jongere (een meisje) heeft in een winkel een diefstal gepleegd voor een totaalbedrag van 47,40 euro. Ze heeft er spijt van en is extra gemotiveerd om vrijwilligerswerk te doen via het Vereffeningfonds. Ze heeft geen zakgeld en is nog te jong voor een vakantiejob. De winkelverantwoordelijke vindt het belangrijk dat de jongere er zelf iets voor doet, als signaal dat diefstal niet kan. Ze is bereid te wachten op de schadevergoeding. De ouders vinden het erg wat er gebeurd is en kiezen er bewust voor om de goederen niet te vergoeden. Ze willen dat hun dochter zelf de schade vergoedt zodat ze eruit leert.

Deze concrete vraag vormde stof tot discussie onder de comitéleden. Moet de gemeenschap in een situatie als deze financieel tussenkomen wanneer de ouders dit evenzeer kunnen? Kan het Vereffeningfonds ook een rol opnemen wanneer een aanvraag enkel een pedagogische invalshoek heeft?

Er werd de vraag gesteld hoe de bemiddelaars het Vereffeningfonds ter sprake brengen. Wanneer doen ze dit best? Zijn er andere opties en hoe worden die afgetoetst? Kortom, hoe gaan bemiddelaars om met de subsidiariteit van het fonds?

JONGEREN KANSEN GEVEN

Het Provinciaal Vereffeningfonds is in eerste instantie bedoeld om jongeren, die een strafbaar feit hebben gepleegd en daardoor schade hebben berokkend aan een persoon of organisatie, de mogelijkheid te bieden hun schade te vergoeden. Beroep doen op het Vereffeningfonds n.a.v. een conflict tussen dader en slachtoffer is dan een mogelijkheid om de financiële gevolgen van een conflict op te lossen. Subsidiariteit betekent dan dat het vereffeningfonds niet het laatste instrument is voor de jongere om zijn verantwoordelijkheid op te nemen. Het schept de ruimte en mogelijkheden voor partijen om gezamenlijk naar een oplossing te zoeken. Werken via het Vereffeningfonds is een aanvulling op de verschillende mogelijkheden waarover jongeren beschikken, het is een instrument binnen de bemiddeling. Het enige uitsluitingcriterium zou een tussenkomst van de verzekering zijn wanneer het gaat over financiële schade.

Wanneer we dit begrip breder bekijken en plaatsen binnen het kader van de bemiddeling, kunnen we zien dat niet alleen het economische aspect speelt. Binnen het begrip subsidiariteit is er evenzeer ruimte voor een pedagogisch luik. Het Vereffeningfonds biedt de jongeren namelijk de kans om hun verantwoordelijkheid op te nemen. Die pedagogische invalshoek doet de financiële situatie van het gezin minder belangrijk lijken en focust zich vooral op de jongere die een stem krijgt in het zoeken naar herstel om verschillende redenen. De motivatie van de jongere kan hier een krachtige drijfveer vormen in het 'vereffenen' van zijn schuld naar de verschillende betrokken partijen.

Dit pedagogische uitgangspunt betekent echter niet dat hierbij de subsidiariteit van het fonds vanuit financieel oogpunt in het gedrang mag komen. Deze evenwichtsoefening is niet evident.

Het is de taak van de bemiddelaar om de vraagstelling van de partijen breder te maken en samen te verkennen. Wat zou het fonds meer bieden dan vrijwilligerswerk? Uit de praktijk blijkt dat jongeren er

vaak erg bewust voor kiezen om hun fout recht te zetten en hun schuld dus te 'vereffenen'. Jongeren krijgen de kans om hun mening te uiten en het conflict zelf opnieuw in handen te nemen. Ook het slachtoffer krijgt de kans om zijn stem te laten horen door zijn verwachtingen mee te geven over mogelijke vormen van herstel of wat herstel voor hem kan betekenen. Het gaat dus verder dan puur 'een les leren uit wat je gedaan hebt'.

Om voor wat meer duidelijkheid te zorgen, wil ik graag even teruggaan naar het voorbeeld aan het begin van deze tekst. Het meisje koos er voor om zelf de schade te vergoeden, alleen was de manier waarop ze dit zou doen een vraagteken. Gezien haar leeftijd had ze geen andere mogelijkheden dan te werken via het Vereffeningfonds. Dit werk betekende voor haar ook een manier om haar motivatie tot herstel te tonen aan de winkelbediende.

Door het uitdiepen van de motivatie van het meisje, de ouders en de benadeelde, neemt de zoektocht naar herstel een concrete vorm aan.

MOTIVATIE

Tijdens de bemiddeling staat de jongere in de meeste gevallen centraal. Bij het bespreken van de mogelijkheid om te werken via het Vereffeningfonds wordt er vooral op hem/haar gefocust, maar ook de ouders worden niet vergeten. Ze hebben immers hun eigen kijk op de gebeurde feiten en vaak horen de bemiddelaars de teleurstelling rond datgene wat hun zoon/dochter heeft gedaan.

De houding van de ouders tegenover het gedrag van hun kind kan één van de factoren zijn waardoor jongeren uiteindelijk de keuze maken om vereffeningwerk te doen. Tijdens de bemiddeling worden de ouders zoveel mogelijk betrokken in het zoeken naar herstel. In deze gesprekken krijgen de ouders mee inspraak over hoe de jongere de schade zal vergoeden. Soms hebben ze wel voldoende middelen, maar willen ze de schade niet zelf vergoeden om zo hun kind een les voor de toekomst mee te geven. Vaak is het voor de jongere belangrijk om zijn verantwoordelijkheid naar zijn ouders toe te kunnen opnemen. Wanneer ouders dit in hun plaats doen, is dat doel niet bereikt en kan het opnemen van verantwoordelijkheid onder druk komen te staan.

Zo gebeurde het ook in ons voorbeeld. Voor de jongere was het belangrijk dat ze zelf haar verantwoordelijkheid kon opnemen. Ze wilde dit niet alleen naar de winkelverantwoordelijke toe doen, maar ook naar haar ouders toe. Die gaven immers aan teleurgesteld te zijn in het gedrag van hun dochter en konden maar niet begrijpen waarom ze zoiets gedaan had. De ouders hadden besloten dat zij de goederen niet zouden vergoeden, maar dat ze dat zelf moest doen. Het enige probleem was dat ze erg jong was en geen zakgeld kreeg waardoor het niet eenvoudig was om iets te vinden om de schade te vergoeden.

De toekenningcriteria die door het fonds werden opgesteld kunnen een leidraad vormen voor de bemiddelaar bij het aftoetsen van de motivatie van de jongere. Maar het wordt al snel duidelijk dat dit niet altijd even evident is. Het is aan de bemiddelaar om uit te zoeken waar de nadruk op ligt en wat dat betekent voor de principes van het Vereffeningfonds. Waarschijnlijk zal hier nooit een sluitend antwoord op komen en moeten de beide principes elke keer opnieuw in de weegschaal gelegd worden.

HOE AANBIEDEN?

De cruciale vraag die zich stelt is de volgende: wanneer en vooral hoe breng je het Vereffeningfonds aan tijdens de bemiddeling, rekening houdend met de verschillende invalshoeken die hierboven vernoemd werden. De nadruk ligt op het bieden van kansen tot het opnemen van verantwoordelijkheid voor de jongere. Deze verantwoordelijkheid is breder dan enkel het pedagogische aspect, het geeft de jongere een stem binnen het hele conflict.

Één van de thema's binnen een bemiddeling kan de schadevraag zijn. Een begrip dat een brede invulling heeft en subjectief kan zijn. Om na te gaan over welke soort schade het gaat, is er een gesprek met de benadeelde die aangeeft waarover het gaat. Als het al snel duidelijk is dat het over een financiële vergoeding gaat, kan dit opnieuw scherper gemaakt worden door de bemiddelaar. De schadevraag wordt besproken met de jongere en zijn ouders en hier speelt het begrip verantwoordelijkheid opnieuw een rol.

In eerste instantie tracht de bemiddelaar na te gaan of de jongere überhaupt zijn verantwoordelijkheid wenst op te nemen en wat dit betekent voor hem/haar. Geen gemakkelijke opdracht aangezien jongeren om verschillende redenen gemotiveerd kunnen zijn om hun schuld te willen vereffenen via het fonds (te jong, geen spaargeld, de jongere wil zelf zijn verantwoordelijkheid opnemen ten opzichte van het slachtoffer en/of zijn ouders). Wanneer het vereffeningfonds wordt aangebracht, gaat er een heel denkproces met de partijen aan vooraf.

Dit denkproces verloopt stapsgewijs en ook de ouders worden hierbij aangesproken om na te gaan hoe zij staan tegenover het begrip verantwoordelijkheid. Hier komen dan de werkingsprincipes van het Vereffeningfonds opnieuw aan bod en is het belangrijk om hier als bemiddelaar een evenwicht in te vinden. Zo kan het zijn dat ouders zich vooral financieel verantwoordelijk voelen en dat zij de schade willen vergoeden omdat ze vinden dat hun kind dat financieel niet zelf kan dragen. Anderzijds kan het ook zijn dat ouders de schade zelf wensen te vergoeden omdat ze zich verantwoordelijk voelen voor de daden van hun kind. Verder kunnen ouders dit ook bekijken vanuit een pedagogisch standpunt en vinden ze het belangrijk dat hun kind zijn verantwoordelijkheid opneemt en zo iets leert naar de toekomst toe.

Pas wanneer er een akkoord is bereikt tussen ouders en jongeren over wie de schade zal vergoeden, kunnen de volgende principes afgetoetst worden bij de partijen.

Welke mogelijkheden heeft de jongere zelf om de schade te vergoeden? Soms brengen jongeren zelf aan dat ze geld van hun spaarboekje of zakgeld zullen gebruiken, een vakantiejob of weekendwerk zullen zoeken of enkele dagen klusjes zullen opknappen in de buurt om het geld bij elkaar te krijgen. Een aantal van deze jongeren hebben deze mogelijkheden niet. Zij vinden, om verschillende redenen, geen werk, hebben geen zakgeld of kiezen er bewust voor om hun spaargeld niet aan te spreken. De bemiddelaar heeft dan al een hele weg afgelegd met de jongere, maar voelt aan dat hij/zij niet de capaciteiten of de mogelijkheden bezit om de financiële schade te vergoeden. Alle positieve en negatieve kanten van het vereffeningswerk worden besproken alsook de voorwaarden die gesteld worden door de leden van het comité (zoals een motivatiebrief, enz).

Partijen krijgen de tijd om te overwegen of dit een oplossing zou kunnen bieden. De benadeelde krijgt op deze manier ook een stem in dit proces. Dit gebeurt ook in functie van de bemiddelingsovereenkomst. Indien de benadeelde hiermee akkoord gaat, kan de aanvraag ingediend worden bij het comité waar dan zal beslist worden of aan alle voorwaarden werd voldaan en of de jongere aan de slag kan gaan.

ALGEMEEN

Uit deze tekst mag blijken dat het aanbrenge van het Provinciaal Vereffeningfonds bij de partijen geen evidentie is. In eerste instantie is het essentieel om uit te klaren wat de schadevraag is en wie de verantwoordelijkheid daarvoor wil opnemen. Hierbij moet de bemiddelaar constant het evenwicht bewaren tussen enerzijds een puur economische en anderzijds een pedagogische invalshoek, waarbij de motivatie van de jongere een cruciale rol speelt en de subsidiariteit van het fonds niet uit het oog verloren mag worden. Al deze aspecten zitten met elkaar verweven en het is aan de bemiddelaar om dit samen met de partijen te ontrafelen en om zo tot een overeenkomst te komen waar iedereen zich in kan terugvinden.

Liesbeth Eggen
(Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven)
Maarten Surdiacourt
(Bemiddelingsbureau Brussel)

DOING RESTORATIVE JUSTICE IN EUROPE: BILBAO 17 – 19 JUNE 2010

We trokken met een aantal mensen van BAL en een goede vertegenwoordiging vanuit België richting Bilbao in juni 2010. Toen we vertrokken dachten we nog dat we de zon tegemoet gingen...dit was helaas buiten de overvloedige regen gerekend die we vooral de dag van onze aankomst over ons heen kregen. De rivier die door Bilbao stroomde was allerm minst een kabbelende stroom, het was een kolkende rivier waarin –tegen de avond- ook hele boomstammen in voorbij dreven.

Maar de zon die hebben we wel steeds zelf gemaakt. Het was een zeer verruimende ervaring die ik iedere bemiddelaar of betrokkene op het herstelrechtelijke veld kan aanraden! Niet alleen was het een interessant congres maar de informele contacten die je hebt en de mensen die je daar ontmoet, geven je energie en zuurstof wanneer je terugkomt.

Een aanrader dus!!

Hieronder lezen jullie enkele impressies van een aantal gevolgde workshops.

WORKSHOP OVER CONFERENCING

Daniela Bolivar (België) kwam vertellen dat misdrijven niet alleen aan slachtoffers schade toebrengen maar ook aan relaties. Ze stelt vast dat slachtoffers vaak minder supporters hebben dan daders. De omgeving van het slachtoffer kan een positief effect hebben (veiligheid, praktische hulp, gezelschap, respect), maar soms kunnen ze ook negatieve impulsen geven (schuldinductie, verwerpen van beslissingen van het slachtoffer), zodat ze het trauma bij het slachtoffer nog vergroten.

Steunfiguren komen meestal uit de directe micro-gemeenschap, maw meestal familie.

Let op: - niet alle steun is positief! Bereid steunfiguren voor op hun rol.

- moet het slachtoffer of de schade in the picture staan?
- vergeet de indirecte slachtoffers niet!

Katherine Doolin (UK) deed onderzoek naar conferencing in UK en Nieuw-Zeeland en vergeleek dit met onze Hergo. Ze vond dat de slachtoffers in UK en N-Z te weinig aanwezig zijn. Ze stelt vast dat hoe meer je focust op rehabilitatie, hoe meer kans dat het slachtoffer in de kou blijft staan. Maw, wat is de rol van het slachtoffer? Verhaal, instemming? Ondertekening?

In N-Z komt het initiatief van de politie, in België van de jeugdrechter. In N-Z tekent de politie mee het plan. In de UK wordt er een gedragsplan ondertekend door de aanwezigen en de minderjarige, niet door slachtoffer. In N-Z zakt de participatie van de slachtoffers sterk met de jaren.

Naast onze eigen bijdrage aan deze namiddag (door Bie Vanseveren en Koen Nys over Hergo in België) heb ik vooral oor voor Tim Chapman uit Noord-Ierland.

Volgens Chapman hebben zij voor de invoering van conferencing de tijd gehad om vergelijkend onderzoek te doen. Conferencing kwam eruit als beste model. Herstelrecht was een verfrissend geluid binnen Noord-Ierland, waar een zeer gewelddadige cultuur was gegroeid tijdens het jarenlange conflict tussen katholieken en protestanten.

Sinds de invoering van conferencing enkele jaren geleden realiseerden zij reeds 8.000 bijeenkomsten in alle soorten feiten, voor alle soorten slachtoffers en (minderjarige) daders. Zij slagen er in om bijna 70% aanwezigheid van het slachtoffer te bekomen. Hij wijdt dit aan een gedegen universitaire opleiding van de moderatoren en aan een intensieve voorbereiding van elke conference. Zij werken niet met een strikt schema.

De recidive is laag (37%), 57% van de daders neemt slechts eenmaal deel, 2% meer dan 20 maal! Voor deze veelplegers hebben ze een speciaal programma, zeer intens, met een steunkring waarvan elke dag iemand contact neemt met de jongere.

Carolle Gleeson komt vertellen over conferencing in U.K. en Ierland. Ze werken met vrijwilligers die de slachtoffers bijstaan voor, tijdens en na de conference. Tim Chapman onderstreept het belang van steunfiguren voor de slachtoffers.

Ze benadrukken dat de aanwezigheid van slachtoffers een groot verschil maakt voor de kwaliteit van de conferences.

PLENUM OVER CONFERENCING

Estelle Zonnstag (België) stelt haar lopende onderzoek rond conferencing voor en Joanna Shapman geeft een algemene stand van zaken over conferencing in de wereld.

Ik onthoud vooral dat er een enorme variatie bestaat die organisch gegroeid is. Zowel de relatie met justitie, de omvang van de praktijk, het resultaat is zeer verschillend in een brede waaier van landen.

Shapman gaf aan dat mensen, als je ze de keuze laat, een indirect gesprek verkiezen boven een direct. Maar mensen gaan even vaak in op een aanbod tot directe bemiddeling dan op een aanbod tot (directe) conferencing.

Mensen hebben verschillende redenen om in te gaan op zo'n aanbod: communicatie is de belangrijkste reden; vragen stellen, problemen oplossen en afspraken maken voor de toekomst, zijn andere redenen.

Shapman stelt voor om meer onderzoek te doen om uit te zoeken wat best werkt voor wie in welke situatie, eerder dan het onderzoek toe te spitsen op het uitzuiveren van de verschillen tussen bemiddeling en conferencing.

PLENUM OVER TANDEMMETHODE BIJ BEMIDDELING IN OOSTENRIJK

Aan de hand van casus (een conflict tussen burens) licht Christa Pelikan toe hoe ze tewerk gaan met deze tandemmethode. Het komt erop neer dat ze bij een gezamenlijk gesprek, zonder voorbereidende gesprekken, een ruimtelijke situatie creëren die de onmiddellijke confrontatie vermindert. De bemiddelaar laat eerst het slachtoffer zijn verhaal doen, terwijl aan de dader gevraagd wordt een stukje achteruit te gaan zitten en niet tussen te komen. Daarna doet de dader zijn verhaal, terwijl het slachtoffer zich wat achteruit zet. Nadien sluit het slachtoffer weer aan en gaat men over tot een gezamenlijk gesprek.

WORKSHOP: HERSTELRECHT IN OOSTENRIJK EN SCHOTLAND.

Shelagh Farquharson uit Schotland pleit voor een correct taalgebruik: zij gebruiken de woorden 'benadeelde persoon' en 'verantwoordelijke persoon' ipv 'slachtoffer' en 'dader'. Zij hebben meestal aparte voorbereidende gesprekken met de partijen en nadien een gezamenlijk gesprek.

Christa Pelikan (Oostenrijk) voegt hieraan toe dat ze vaak onmiddellijk een gezamenlijk gesprek organiseren, als er voldoende evenwicht is tussen de partijen. Bij burenruzies kan je best voorbereidende gesprekken organiseren.

WORKSHOP: CONFERENCING EN PROFESSIONALISME

Tim Chapman leidt aan de universiteit van Ulster (Noord-Ierland) professionele moderators op voor conferencing tijdens een meerjarige opleiding. Dit kadert in een keuze van Noord-Ierland om in heel het land op alle niveaus herstelrecht in te voeren.

Chapman juicht dit toe maar wijst tegelijk op de gevaren ervan. Hij verwijst naar Nils Christie (conflict as property, stolen by the state) en Habermas (the system is colonising the society): the system is envading Restorative Justice!

Een voorbeeld: als iemand ergens een conflict komt melden, gaan we hem nu doorverwijzen naar de politie om een klacht in te dienen, zodat dit conflict op een herstelrechtelijke manier kan aangepakt worden. Zo wordt het conflict uiteindelijk teruggegeven aan de partijen, maar via een enorme omweg en na een lange tijd. Hoe meer herstelrecht aan professionelen wordt overgelaten, hoe meer die mensen het laken naar zich toe halen, hoe verder herstelrecht van de mensen dreigt te komen.

Chapman pleit daarom voor professionalisme in de ondersteuning van vrijwilligers die, met een basisopleiding, het eigenlijke bemiddelingswerk doen. Daarnaast moeten we maximaal de mensen de kans geven hun conflicten zelf op te lossen, zonder de omweg via politie en justitie te maken.

WORKSHOP: HERSTELRECHT IN RUSLAND

Het was pure nieuwsgierigheid die mij en een 20-tal anderen naar deze workshop lokte. Het moet gezegd: het was zeer apart. Om beurten waren enkele mannen en vrouwen aan het woord die met luide stem hun uitleg deden (in het Russisch) terwijl een Russische tolk tegelijkertijd nog luider simultaan vertaalde naar het Engels.

Herstelrecht staat in Rusland in de kinderschoenen, zoveel is duidelijk, en eigenlijk gaat het meer over verzoening dan over bemiddeling. Minderjarigen vallen vanaf 14 jaar onder het volwassen strafrecht. Er zijn een aantal experimenten lopende.

Het was bijzonder moeilijk om de aandacht bij deze workshop te houden, na een halfuurtje was de zaal halfleeg gelopen. Toen begon een uitgeweken Joodse vrouw in het Russisch te discuten met het panel, het leek meer op heen en weer schelden. De sfeer werd zo agressief dat ik ook besloot het zaaltje te verlaten, als bijna laatste deelnemer ...

WORKSHOP: HULL OP WEG NAAR EEN 'STAD VAN HERSTEL'

Mark Finnis (U.K.) licht toe dat het allemaal begon in een lagere school voor bijzonder onderwijs waar er een gigantisch agressieprobleem was. Omdat geen enkele aanpak aansloeg, besloot men het over een herstelrechtelijke boeg te gooien, zonder er echt zelf in te geloven.

Maar deze aanpak werkte wel, het aantal uitsluitingen van leerlingen liep drastisch terug.

Kern van het succes was dat men meer ging luisteren, in plaats van te praten.

Nadien werd de herstelgericht aanpak overgenomen door andere lagere en middelbare scholen. Intussen nam het stadsbestuur het besluit dat Hull een familievriendelijke stad moet worden, waar geen enkel kind uit de boot meer valt. Daartoe wil de stad dat iedereen die met jongeren werkt, opgeleid moet worden om herstelgericht te reageren op conflicten, van leraren tot sociale werkers en politie toe. Ook jongeren worden ingeschakeld.

Er is een centrale dienst die mensen opleidt, die op hun beurt hun eigen collega's trainen: politiemensen trainen politiemensen, leraars leraars, jongeren andere jongeren,

Intussen volgden al meer dan 5000 mensen in Hull minstens een basistraining herstelrecht.

WORKSHOP: DOING RJ IN SPAIN AND NORWAY: A JUVENILE CASE

Noorwegen

Wet op bemiddeling sinds maart 1991
22 bemiddelingsdiensten in Noorwegen, 85 werknemers
700 vrijwilligers!

Bemiddeling kan aangeboden worden:

- strafbare feiten aangegeven bij politie
- strafbare feiten niet aangegeven bij politie
- alle leeftijden ook onder 15 jaar (strafrechtelijke verantwoordelijkheid)

De gemiddelde duur van een bemiddeling is drie weken

Wie verwijst door:

- **parket en politie**
 - als alternatief voor een andere sanctie (alleen als jongere nog geen voorgaanden heeft)
 - als burgerlijke zaak
- **de rechtbank bij een andere sanctie:**
 - als onderdeel van een gemeenschapsdienst
 - als burgerlijk onderdeel van een strafrechtelijk feit
 - als voorwaarde van een uitgestelde straf
- **rechtstreeks door de partijen**
 - in burgerlijke zaken

Voorwaarden voor bemiddeling:

- Bij strafbare feiten. De dader geeft zijn schuld toe aan de politie. Alle partijen stemmen in voor de bemiddeling. (vrijwilligheid)
- Bij burgerlijke zaken. Beide partijen erkennen dat er een conflict is en ontmoeten elkaar vrijwillig.

In Noorwegen gaat het steeds om een directe bemiddeling of conference. Het wordt ook bij aanvang op deze manier aangeboden. Er is sprake van een pre-bemiddeling en van de bemiddeling zelf.

In alle zaken zal de bemiddelaar voorbereidende gesprekken hebben met de partijen.

De pre-bemiddeling (duur 15 – 45 min) is erop gericht om telefonisch of persoonlijk zoveel mogelijk informatie te geven aan de partijen en ze voor te bereiden op het gezamenlijk gesprek. De voorbereiding richt zich dus NIET op de inhoud van de gesprekken. De ervaring leert hen dat mensen zich meer op hun gemak, veiliger voelen, door deze voorbereiding, om vervolgens deel te nemen aan het gezamenlijk gesprek.

Ten aanzien van de verdachte jongere gaat er veel aandacht naar het nemen van hun verantwoordelijkheid ten aanzien van de feiten. Als er bijvoorbeeld 3 jongeren betrokken zijn, geven de bemiddelaars aan en benadrukken ze dat het belangrijk is dat zij verantwoordelijkheid opnemen voor hun verhaal en wat zij op dat moment gedaan hebben.

Het nemen van verantwoordelijkheid is de rode draad doorheen het gesprek.

Bij beide partijen gaat een groot deel van het gesprek verder over de ontmoeting en de grondregels ervan.

Iedereen zal dezelfde vragen krijgen en deze worden tijdens het voorbereidend gesprek ook meegegeven, zodat iedereen zich kan voorbereiden:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je?
- Wat voelde je?
- Wie is er geraakt door wat je deed?
- Wat moet je nu doen?

De bemiddelaar wil deze antwoorden niet horen en geeft aan dat het belangrijk is dat de slachtoffers deze antwoorden zullen horen. (de inhoud wordt niet voorbereid)

Er wordt ook stilgestaan bij de bezorgdheden van de betrokken partijen naar de bemiddeling toe.

Wat denk je ervan om deze mensen te ontmoeten?

Is er nog iemand die je erbij wil bij de ontmoeting?

Hoe iedereen zal zitten.

In Noorwegen bevaart de politie of mensen open staan voor een bemiddeling.

70% start de bemiddeling en het aanbod is dus enkel directe bemiddeling.

WORKSHOP: RESTORATIVE JUSTICE IN SCHOOL AND RESIDENTIAL CHILDCARE

RESTORATIVE PRACTICES IN MELBOURNE CATHOLIC SCHOOL COMMUNITIES

2 directeurs vertellen hoe zij in hun scholen restorative practices hebben geïntroduceerd en geïmplementeerd.

In lagere scholen 30 % rest. practices

In de secundaire scholen 50 % restorative practices.

Ze delen het proces in in de fases die de school doorloopt alvorens van start te gaan met de praktijk.

- readiness phase
(bereidheid en verbondenheid met het proces door de directeur en het kernteam)
- Introduction phase
(introductie van herstelrechtelijk denken en werken in scholen)
- Implementation phase
(start van de projecten)
- Sustainability phase
(onderhouden van de herstelrechtelijke praktijken)

Sprake van een 'social discipline window'

HOW PRACTITIONERS AND TRAINERS IN THE FIELD OF EDUCATION AND RESIDENTIAL CARE HAVE EVOLVED THEIR PRACTICE IN THE LAST 15 YEARS AND WHERE IT MAY BE GOING (BELINDA HOPKINS UK)

De eerste initiatieven in herstelrecht hadden tot doel om de jeugdcriminaliteit te verminderen. De herstelrechtelijke projecten in scholen en instellingen waren erop gericht om tegen te gaan dat jongeren zouden buitengezet worden en om te voorkomen dat ze strafbare feiten zouden plegen in scholen of instellingen.

Zo waren scholen wel enthousiast over de herstelrechtelijke praktijken als conferencing, maar toch was het een te complex gegeven voor de dagdagelijkse praktijk van de scholen en instellingen.

De grootste uitdaging was dus om herstelgericht werken binnen te brengen in de scholen maar gericht op de dagdagelijkse uitdagingen van een school of instelling, op alledaagse conflicten, op anti-sociaal gedrag,...

Zodat het bruikbaar is...jongeren leren verbindingen maken, leren communiceren, mekaar leren kennen, cirkelgesprekken.

Belangrijk ook om leerlingen te betrekken bij dagdagelijkse beslissingen.

10 YEARS FOR SCHOOL MEDIATION IN FINLAND: WHAT WE HAVE LEARNED!

Praktijk van 10 jaar!

Schoolbemiddeling is een instrument om 'om te gaan met conflicten': tussen leerlingen onderling, tussen leerlingen en leerkrachten.

Ze maken gebruik van 2 methoden:

- peer mediation: leerlingen-bemiddelaars helpen de partijen om een oplossing te vinden voor hun conflict, door henzelf, waardoor ze hun gedrag zullen aanpassen
- adult-led mediation: volwassenen die getraind worden om de bemiddelaars te ondersteunen (supportive adults), begeleiden de partijen om een oplossing te vinden voor hun conflict.

Project is gestart in 2000 door de Finse regering (ministerie voor onderwijs)

Gaat om drie voltijdse medewerkers en 15 free-lance trainers.

380 scholen waar bemiddeld wordt

7200 getrainde leerlingen

1800 ondersteunende volwassenen

in 2009 meer dan 9000 zaken waarin bemiddeld werd

15000 leerlingen hebben hun conflict opgelost via bemiddeling

Schoolbemiddeling wordt gesitueerd als onderdeel van de regionale criminaliteitspreventie (omhelst 4 fasen)

- peer mediation in scholen
 - schelden
 - duwen en stampen
 - vechten en leerlingen uitsluiten
 - bedreigingen en zwart maken
 - pesten via internet
 - iemands spullen achterhouden / verbergen(bemiddeld door leerlingen)

- schoolbemiddeling in samenwerking met partijen, ondersteunende volwassenen en indien nodig ouders en andere medewerkers van de school.
 - herhaaldelijk geweld
 - inbreuken op schoolreglement
 - herhaaldelijke gedragsproblemen(bemiddeld door ondersteuning volwassenen)

- schoolbemiddeling in samenwerking met directie, partijen en ouders en indien nodig politie en maatschappelijk werker
 - ernstige overtreding van schoolreglement
 - ernstige vormen van geweld of storend gedrag ten aanzien van directie, schoolpersoneel, ouders, politie,...(bemiddeld door vrijwilligers slachtoffer-dader bemiddeling)

- een snelle tussenkomst voor jonge daders in samenwerking met de slachtoffer-dader bemiddelingsdiensten en de politie
 - vechtpartijen
 - vermogensdelicten
 - diefstal
 - ernstige feiten(bemiddeling door vrijwilligers slachtoffer – dader bemiddeling)

Peer mediation:

“ is een oplossingsgerichte en vrijwillige methode, waar leerling-bemiddelaars de partijen helpen om henzelf een oplossing te laten vinden voor hun conflict en dus hun gedrag zullen aanpassen. Het doel van deze methode is, het slecht gedrag verminderen in de school door de sociale vaardigheden van leerlingen te verbeteren”

Peer mediation training program:

1. Start Module
 - trainen van de hele school staf (halve dag) (vb. Stellingen over oplossen van conflicten door leerlingen) (afoetsen of het ganse leerkrachtenteam het ziet zitten om te starten met peer mediation)
 - trainen om leerling bemiddelaars te selecteren en de ondersteunende volwassenen (1 dag)
2. Voortgezette trainingsmodule
 - verdere training (1 dag)
 - consultatie
3. Toegevoegde opleidingen
 - ouderavonden, lokale seminaries, workshops,...

Hun ervaringen:

- als het goed gaat in 1 school wordt dit makkelijk doorgegeven
- scholen hebben vaak goede intenties maar de schoolcultuur verandert zeer traag

(reactie van leerkrachten is vaak: ' ik kan het beter zelf doen, gaat sneller,...' ipv te vragen aan bemiddelaar)

Uitdagingen waar ze voor staan:

- internet (facebook) mediation rooms
- in TV programma's brengen
- lessen in bemiddeling voor alle leerkrachten

WORKSHOP LEGAL PRACTITIONERS

Deze workshop werd gegeven door Pieter Verbeeck (suggnomè) en Natalie Van Paesschen (BAL). Ter gelegenheid van deze workshop maakten we een DVD. Aan een aantal partners van de stuurgroep herstelrecht en bemiddeling hadden we een aantal vragen voorgelegd:

- Vanuit welk belang neemt u deel aan de stuurgroep? Met welk doel?
- Het gaat om verschillende justitiële en para-justitiële organisaties die daar rond de tafel zitten. Kan u tijdens dit overleg open discussiëren over de aangebrachte thema's? Neen, waarom niet? Ja, welke voorwaarden zijn hiervoor nodig?
- Kan u sterke punten geven van dit samenwerkingsverband en zwakke punten?
- Sijpelt uw deelname en de besprekingen binnen deze stuurgroep door naar uw organisatie? En hoe?

Ivo Aertsen (KUL), Katrien Willems (CAW), Francesca Raes (Jeugdrechter), Marleen Scevenels (parket) en Sabine Devalck (Justitiehuis) verleenden hun medewerking bij het maken van deze DVD. Nog eens bedankt hiervoor!!

Het spijtige tijdens deze workshop, maar ook opvallend als je de deelnemerslijst van dit congres bekeek, was de afwezigheid van de bredere partners, zoals parketmagistraten, rechters, advocaten,... We hopen dat ook zij in de toekomst kunnen deel uitmaken van deze boeiende uitwisselingen.

PLENARY: PERFORMANCE OF A CASE OF PARTNERSHIP VIOLENCE (VOM TEAM OF AUSTRIA)

Ze brachten een rollenspel aangaande een bemiddeling rond intra familiaal geweld. Er werken 2 bemiddelaars in het dossier. Zij hebben eerst aparte voorbereidende gesprekken met de partijen. Tijdens het gezamenlijk gesprek zijn het de bemiddelaars die elk het verhaal brengen van hun partij. Er wordt niet onderbroken. Pas als beide bemiddelaars hun verhaal (van hun partij) gebracht hebben, is er gelegenheid tot vragen stellen, door de partijen zelf.

Was verfrissend om te zien...in tegenstelling tot het versterken van je eigen partij om zelf het conflict in handen te nemen, zelf het woord te nemen en partijen hierin te versterken. Zij het in deze specifieke materie aanvankelijk de bemiddelaars die het verhaal brengen.

Ik kon me aan de hand van het rollenspel wel voorstellen dat het in deze materie een meerwaarde kan hebben om op deze manier te werk te gaan, mensen hebben misschien al zo vaak tegen mekaar over het conflict gesproken, dat het een andere insteek kan zijn om verhaal uit iemands anders mond te horen... De moeite waard om uit te pluizen, wat dit voor onze praktijk kan betekenen.

PLENUM TER AFSLUITING: TERUGBLIK OP 10 JAAR EUROPEES FORUM

Onze eigen Ivo Aertsen overloopt de vooruitgang die het Herstelrecht maakte in die 10 jaar en schetst de uitdagingen voor de toekomst.

Aansluitend ontvangt Ivo een welverdiende award voor zijn jarenlange inzet.

CONCEPTTEKST BAL

“VRIJWILLIGERS BINNEN SLACHTOFFER-DADER BEMIDDELING MINDERJARIGEN”

INLEIDING

SITUERING

Deze concepttekst bevat de krijtlijnen van de vrijwilligerswerking slachtoffer-dader bemiddeling minderjarigen binnen de Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven (BAL).¹² De tekst betreft het vrijwilligersproject zoals het sinds 2005 en na interne evaluatie heeft gestalte gekregen binnen BAL.¹³ Hoewel dit project uniek is in Vlaanderen en België, is het betrekken van vrijwilligers in de context van bemiddeling tussen slachtoffers en daders op zich geen nieuw gegeven. Vele landen kennen een uitgebreide bemiddelingspraktijk waar vrijwilliger-bemiddelaars en professionele bemiddelaars complementair zijn ten aanzien van elkaar.¹⁴ In eigen land vertrouwen de burenbemiddelingsprojecten een belangrijke taak toe aan vrijwillige medeburgers.

Daarnaast situeert het project binnen BAL zich in een bredere context van vrijwilligerswerking. Het betrekken van vrijwilligers in de hulpverlening is immers een vertrouwde gedachte in de welzijnszorg. In Vlaanderen kent slachtofferhulp een vrijwilligerswerking vanaf midden jaren 90. En ook in de jeugdhulpverlening worden vrijwilligersprojecten gestimuleerd en opgezet. Deze initiatieven en het vrijwilligersproject binnen BAL delen de volgende overtuiging: met de inzet van vrijwillige burgers geeft de samenleving een krachtig signaal van vertrouwen en solidariteit naar hen die mee door diezelfde samenleving zijn gekwetst geraakt. Slachtoffers, daders, jongeren: ze weten zich door het engagement van de vrijwilliger gedragen door een bredere, betrokken samenleving.¹⁵

¹² De bemiddelingsdienst arrondissement Leuven (Bal) bestaat uit drie deelwerkingen: slachtoffer-dader bemiddeling minderjarigen, slachtoffer-dader bemiddeling meerderjarigen, politionele schadebemiddeling en GAS. Slachtoffer-dader bemiddeling minderjarigen valt onder de HCA-dienst Leuven van vzw Alba.

¹³ Deze concepttekst is een grondige herwerking van een oorspronkelijke visietekst waarmee in 2005 het vrijwilligersproject binnen BAL werd opgezet. In de totstandkoming van de oorspronkelijke visietekst heeft Lieve Bradt een actieve bijdrage geleverd. De herwerkte concepttekst is tot stand gekomen door samenwerking tussen BAL, deelwerking minderjarigen, en de Hogeschool- Universiteit Brussel (HUB), opleiding sociaal werk, in het kader van de uitvoering van het onderzoeksproject: vrijwilligers en slachtoffer-dader bemiddeling. De herwerkte concepttekst sluit ook aan bij de onderzoeksresultaten van een masterthesis criminologie (KULeuven). K. NYS, *De betekenis van vrijwilligers binnen herstelrecht: de perceptie van partijen*. Thesis licentie Criminologische Wetenschappen, 2007, K.U.Leuven. Deze thesis bevat een beperkt evaluatief onderzoek van het vrijwilligersproject in 2008. Er werd gepeild naar de betekenis van een vrijwilliger-bemiddelaar voor de partijen. De onderzoeksresultaten hebben geholpen om bepaalde overtuigingen standpunten of keuzes te concretiseren.

¹⁴ We gebruiken in deze tekst de termen ‘vrijwilligers’ en ‘beroepskrachten of professionele bemiddelaars’. De term ‘professionele bemiddelaars’ staat voor bezoldigde bemiddelaars. Bemiddelen is een essentieel deel van hun beroepsuitoefening. Met dit onderscheid wordt niet bedoeld dat professionele of betaalde bemiddelaars kwaliteitsvoller of beter bemiddelen dan vrijwilligers.

¹⁵ Zie Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Visietekst Vrijwilligerswerking Slachtofferhulp 2003, 2. “Door de vrijwillige inzet van een medeburger wordt een bijdrage geleverd aan het herstel van het beschadigde vertrouwen in de samenleving. Dit beschadigd vertrouwen is een gevolg van het falen van de maatschappelijke structuren om voor de veiligheid van zijn burgers in te staan.”

ROL VAN CONCEPTTEKST

Deze concepttekst vervult een belangrijke rol in de opzet en de werking van het vrijwilligersproject slachtoffer-dader bemiddeling minderjarigen binnen BAL.

- Deze concepttekst, de naam zegt het zelf, bevat een *concept* van vrijwilligerswerking. De tekst schrijft een aantal duidelijke keuzes neer en zet, zoals gezegd, de krijtlijnen uit van de vrijwilligerswerking, haar visie en doelstellingen. De tekst zal richtinggevend zijn voor het dagelijks functioneren van de vrijwilligerswerking. Ze legt de basis voor een concreter draaiboek. Ze kan ook inspirerend zijn voor verwante initiatieven binnen (maar ook) buiten BAL.
- De concepttekst wil ook de band tussen vrijwillige en professionele bemiddelaars helpen verstevigen. De tekst is het resultaat van een uitvoerige gedachtenwisseling tussen vrijwilligers en beroepskrachten. De uitgewerkte visie bevat gedeelde overtuigingen, waarden en idealen die vrijwilligers en beroepskrachten met elkaar verbinden.
- De concepttekst heeft daarnaast een *communicatieve* functie. Met deze tekst (of een ingekorte versie) wenst BAL haar vrijwilligersproject kenbaar te maken in het werkveld en in de bredere samenleving.
- Deze concepttekst is een *momentopname* dat deel uit maakt van een ‘ongoing proces’. De tekst zal op geregelde tijdstipen worden geactualiseerd en verfijnd.

OPBOUW

De tekst is een tweeluik.

Het *eerste* luik bevat de achterliggende visie en doelstellingen van het vrijwilligersproject. De achterliggende visie is trapsgewijs opgebouwd. Een eerste trap bespreekt de visie op herstelrecht volgens BAL en licht kort twee belangrijke herstelrechtelijke praktijken toe. (1) Een tweede trap geeft aan waarom die visie op herstelrecht om een vrijwilligerswerking vraagt. (2.) Een derde trap verantwoordt de keuze voor een vrijwilliger-bemiddelaar binnen de herstelrechtelijke visie. (3). Deze herstelrechtelijke visie verantwoordt tegelijk de *doelstellingen* die BAL beoogt met haar vrijwilligerswerking. Ze gaat ook in op de meerwaarde die een vrijwilligerswerking biedt voor de betrokkenen (4).

Het tweede luik werkt, gedragen door de visie en de doelstellingen, een concept van vrijwilligerswerking uit. Na een korte bespreking van enkele aandachtspunten voor een succesvolle vrijwilligerswerking en na formulering van enkele strategische streefdoelen (1,2), focust dit deel op de gedeelde en specifieke verantwoordelijkheden van de vrijwillige en professionele bemiddelaars (3), op het profiel van de vrijwilliger (4), op bekendmaking (5), werving en selectie (6), en tot slot, op de opleiding, training (7) en ondersteuning (8). In een draaiboek zullen deze facetten van de vrijwilligerswerking nog concreter en gedetailleerder worden uitgewerkt.

DEEL I – VISIE

1. Visie op herstelrecht

HERSTELRECHT ALS PRAKTIJK EN ALS GEDACHTEGOED

De notie ‘herstelrecht’, de Nederlandstalige naam voor ‘Restorative Justice’, is een open begrip. Herstelrecht verwijst eerst en vooral naar een uiteenlopende waaier van *herstelrechtelijke praktijken* en programma’s die in verschillende landen zijn ontstaan, hetzij buiten, hetzij in marge, hetzij binnen het justitieel systeem. De in ons land bekendste praktijken zijn slachtoffer-dader bemiddeling en herstelgericht groepsoverleg.

Slachtoffer-dader bemiddeling is een communicatief proces waarbij partijen, onder begeleiding van een neutrale bemiddelaar rechtstreeks of onrechtstreeks met elkaar kunnen communiceren over het misdrijf en de gevolgen. Bij dit proces hanteert de bemiddelaar de werkingsprincipes van neutraliteit, vertrouwelijkheid en vrijwilligheid. De bemiddelaar creëert zo een context die partijen helpt op een zo goed mogelijke manier om te gaan met de gevolgen of schade van het misdrijf. Partijen kunnen tijdens de bemiddeling zelf tot een akkoord komen en samen beslissen over de manier waarop pacificatie en herstel bereikt kan worden.

Herstelgericht groepsoverleg (hergo) is een overleg tussen het slachtoffer en zijn steunfiguren, de minderjarige dader, zijn ouders en steunfiguren, zijn advocaat, een consulent van de sociale dienst en de politie. Onder begeleiding van een onafhankelijke moderator wordt in samenwerking met alle betrokkenen gezocht naar een oplossing voor de gevolgen van het misdrijf. De aanwezigheid van de steunfiguren van beide partijen wordt in deze context als netwerkversterkend gezien. Het resultaat van dit overleg wordt uitgewerkt in een herstelplan.

In vergelijking met slachtoffer-dader bemiddeling brengt herstelgericht groepsoverleg meer mensen samen en is het uitsluitend gericht op ernstige feiten. De opdracht van Hergo is dan ook ruimer en plaatst naast herstel naar het slachtoffer, ook het herstel naar de samenleving en herstel naar zichzelf op de voorgrond.

Herstelrecht is daarnaast een *gedachtegoed*, een filosofie. Het heeft vele pleitbezorgers en kent verschillende invullingen. BAL deelt met hen de gedachte dat herstelrecht op een *andere* (dan een klassiek strafrechtelijke) manier kijkt naar criminaliteit en naar de maatschappelijke reactie daarop.¹⁶

EEN ANDERE KIJK OP CRIMINALITEIT

Binnen een herstelrechtelijke benadering verschijnt criminaliteit als een fenomeen met verschillende dimensies. Een misdrijf is tegelijk een inbreuk op een fundamentele rechtsnorm en een verstoring of ontwrichting van menselijke en maatschappelijke verhoudingen. Het is zowel onrecht, als een oorzaak van schade. Een misdrijf is een inbreuk op een fundamenteel recht of een fundamentele waarde, en tegelijk is het ook een conflict tussen mensen. Het is niet alleen een strafbaar feit, maar ook een web van verhalen die voortvloeien uit de belevingswereld(en) van de betrokkenen. Criminaliteit gaat niet alleen overheden aan, maar vooral de rechtstreeks betrokkenen, dader en slachtoffer, familieleden, de buurt en de gemeenschap van medeburgers.

¹⁶ Wie het herstelrechtelijk gedachtegoed verdedigt kijkt doorheen een andere lens naar criminaliteit en het maatschappelijk antwoord daarop. Zie H. Zehr, *Changing Lenses. A New Focus for Crime and Justice*, Scottsdale, Herald Press, 1990.

EEN ANDERE OMGANG MET CRIMINALITEIT

Herstelrecht wil echter niet alleen op een andere manier naar misdrijven kijken. Herstelrecht wil ook anders met misdrijven omgaan.

- Herstelrecht ziet de gepaste maatschappelijke reactie op criminaliteit als een poging om ten volle *recht* te doen aan de hierboven vernoemde dimensies van criminaliteit, en dit door de perspectieven en verhalen van alle betrokkenen (dader, slachtoffer, familieleden, steunfiguren, omringende samenleving) in het delict ernstig te nemen en een stem te geven.¹⁷ Herstelrecht streeft naar een *communicatieve justitie*.
- Een humane maatschappelijke reactie op criminaliteit dient de betrokkenen bij een delict op elkaar te betrekken, veeleer dan ze van elkaar te verwijderen. Herstelrecht gelooft in het potentieel van de betrokken partijen om zelf, in overleg, te participeren aan een antwoord op het gepleegde delict. Herstelrecht vertrouwt in het vermogen van de betrokken burgers om het conflict/delict bespreekbaar te maken. Herstelrecht streeft naar een *participatieve justitie*.
- Herstelrecht beoogt *herstel*. Herstel is een gelaagd begrip. 1. Herstelrechtelijke praktijken (slachtoffer-dader bemiddeling, herstelgericht groepsoverleg, ...) bieden ruimte voor herstel van de geleden materiële of morele *schade*. 2. Herstel staat ook voor de kansen die herstelrechtelijke praktijken bieden voor de betrokken partijen om zich te *her-stellen*, in de zin van herpositioneren, in een andere relatie of verhouding komen te staan.¹⁸ 3. Herstel verwijst ook naar ‘zelfherstel’, naar de schuldverwerking van de dader en de leedverwerking van het slachtoffer. Herstelrechtelijke praktijken bieden kansen voor de partijen om het misdrijf en de gevolgen ervan gemakkelijker in te schrijven in de eigen levensgeschiedenis.¹⁹
- Deze concepttekst bepleit een *gematigde visie op herstelrecht*. ‘Gematigd’, want deze visie op herstelrecht ziet zich niet als een alternatief voor het klassieke strafrecht/jeugdrecht, maar als ‘een heroriëntatie van het bestaande justitieel systeem in de richting van een grotere betrokkenheid en participatie van samenleving en burger’.²⁰ Een gematigd herstelrecht wenst het strafrecht niet radicaal te veranderen, maar aan te spreken op één van zijn grondslagen: het subsidiariteitsbeginsel. Dat de gerechtelijke interventie subsidiair is, betekent niet alleen dat de straf of maatregel het laatste redmiddel is. Ook daar waar het conflict van de burgers wordt weggenomen en in handen komt van gerechtelijke overheden, moet er ruimte blijven voor partijen om gezamenlijk het conflict te bespreken.²¹

¹⁷ Vergelijk J. Braithwaite, “Restorative Justice and Therapeutic Jurisprudence”, *Criminal Law Bulletin*, 246. “Restorative Justice is a process where all stakeholders involved in an injustice have an opportunity to discuss its effects on people and to decide what is to be done to attempt to heal those hurts”.

¹⁸ Zie L. Van Garsse, “Op zoek naar herstelrecht: overwegingen na jaren bemiddelingswerk”, *Panopticon*, 2001, 430. “Herstel is een proces dat de partijen mogelijk maakt zich t.o.v. de feiten en t.o.v. elkaar te “her-stellen”, anders te positioneren”.

¹⁹ Zie L. Van Garsse, “Bemiddeling in een strafrechtelijke context. Suggesties voor regelgeving op basis van jaren bemiddelingspraktijk”, *Panopticon*, 2004, nr. 5, 53.

²⁰ L. Van Garsse, “De implementatie van de herstelbemiddeling als casus van veranderingsmanagement”, *Panopticon*, 2008. Vanuit deze gematigde visie op herstelrecht streeft Suggnomè geen afscheid van het strafrecht na. Ze maakt deel uit van een bredere sociale beweging om de maatschappelijke legitimiteit van de strafrechtspleging en het strafrechtelijk beleid te versterken. Zie hierover I. Aertsen, *Slachtoffer-dader bemiddeling. Een onderzoek naar de ontwikkeling van een herstelgerichte strafrechtsbedeling*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2004. Zie ook hierover J. Leest, *Een redelijk ritueel. Bemiddelen tussen strafrecht en leefwereld*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2007, 24 e.v.

²¹ L. Van Garsse, “Bemiddeling in de strafrechtelijke context: Suggesties voor regelgeving op basis van jaren bemiddelingspraktijk”, *Panopticon*, 2003 “Ons pleidooi betreft dan ook niet zozeer een overgang van een ‘retributief recht’ naar een ‘herstelrecht’, maar van een verticale, vervreemdende rechtspraak naar een maatschappelijk geïntegreerd, communicatief en participatief recht.”

2. Herstelrecht en vrijwilligers

VIER REDENEN VOOR EEN VRIJWILLIGERSWERKING

De keuze om vrijwilligers te betrekken in herstelrechtelijke praktijken vloeit voort uit bovenstaande visie op herstelrecht. In de hoedanigheid van medeburgers kunnen vrijwilligers immers de betrokkenheid van de samenleving in herstelrechtelijke praktijken versterken. Bovenstaande visie op herstelrecht vraagt om een grotere betrokkenheid van de samenleving, en wel om een viertal redenen.²²

1. Herstelrecht vraagt om een concrete, actieve aanwezigheid van de samenleving in herstelrechtelijke praktijken.

Een delict is steeds een schending van fundamentele waarden en normen die gedragen zijn door een samenleving. Het delict verwondt hierdoor een samenleving in haar verschillende geledingen: het overheidsgezag van de staat wordt geschonden, maar ook het publieke vertrouwen van burgers. Delicten vinden ook vaak hun oorsprong in dieper liggende, maatschappelijke problemen. Of delicten creëren gevolgen met een belangrijke maatschappelijke impact. Delicten zijn dus meer dan private conflicten, ze laten een gehele samenleving niet onberoerd. Die samenleving is niet alleen het overheidsapparaat (politieke instellingen en gerechtelijke overheden, politie). Die samenleving is er ook en wellicht vooral één van burgers. Vrijwilligers komen uit die gemeenschap van burgers. Hun betrokkenheid in herstelrechtelijke praktijken, stelt een gemeenschap van medeburgers, op concrete wijze aanwezig. Die samenleving, heeft in de hoedanigheid van vrijwilligers, nu een zichtbaar gelaat en toont zich in een concreet engagement.

2. De afhandeling van het conflict/delict wordt terug in de samenleving geplaatst.

Herstelrecht ziet niet alleen de samenleving als betrokken partij in een delict maar wenst delicten zoveel mogelijk af te handelen *waar* ze thuishoren: in de samenleving waar ze zijn ontstaan. Herstelrecht erkent de formele tussenkomst van de staat in het beantwoorden van misdrijven, maar is van oordeel dat het conflict/delict nooit geheel aan de informele leefomgeving mag onttrokken worden. Vrijwilligers, met hun spontaan engagement, komen meer uit die *informele leefomgeving*. Meer dan beroepskrachten die gemakkelijker met het staatsapparaat geïdentificeerd worden, kunnen vrijwilligers er toe bijdragen dat de afhandeling van het conflict meer op samenlevingsniveau plaatsvindt. Het delict wordt zo maximaal mogelijk afgehandeld waar het plaatsvond en teruggegeven aan wie het toebehoort.

3. De betrokkenheid van vrijwilligers draagt bij tot herstel van vertrouwen in de samenleving.

Misdrijven schenden de vertrouwensband tussen de samenleving en de conflictpartijen.

Het vertrouwen van *slachtoffers* in de samenleving kan geschonden worden “als gevolg van het falen van de maatschappelijke structuren om voor de veiligheid van zijn burgers in te staan”. Slachtoffers kunnen naast hun vertrouwen in de samenleving, ook hun vertrouwen verliezen in de concrete personen uit die samenleving (daders) die hen gekwetst hebben.

Ook aan *daderkant* kan er sprake zijn van een verlies aan vertrouwen in de samenleving. Daders zijn vaak hun vertrouwen in de maatschappelijke structuren al kwijt nog voor het plegen van criminele feiten.

²² Er is nog een vijfde reden die in (de herwerking van) de visietekst niet weerhouden werd. Een vrijwilligerswerking heeft namelijk ook een sociaal-pedagogisch aspect. Vrijwilligers hebben immers op hun beurt sociale contacten waardoor zij een belangrijke rol kunnen spelen bij het *verspreiden van het herstelrechtelijke gedachtegoed en het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor herstelrecht*.

Soms zijn deze feiten dan ook verbonden met dit verlies aan vertrouwen. Regelmatig draagt ook het maatschappelijk antwoord op deze feiten bij tot het verlies aan vertrouwen: vanuit de omgeving komen negatieve signalen die het zelfbeeld van een dader negatief beïnvloeden, de reacties op misdrijven werken weinig verbindend, de pleger verliest zijn zelfvertrouwen... Jongeren zijn in dit opzicht een zeer kwetsbare groep.

Herstelrecht wil de conflictpartijen en de samenleving terug op elkaar betrekken, in plaats van ze van elkaar te verwijderen. Herstelrecht tracht het vertrouwen in de samenleving voor beide partijen te herstellen. Een vrijwilliger die deel uitmaakt van de maatschappij kan bijdragen tot herstel van dit vertrouwen. Wat krachtiger geformuleerd: met de betrokkenheid van vrijwilligers geeft de samenleving een duidelijk signaal van vertrouwen aan de conflict/delictpartijen: “Wij geloven in jullie. Wij zijn er voor jullie”. Met dat signaal kunnen de conflictpartijen ook terug vertrouwen krijgen in de samenleving.

Voor de *dader* kan deze boodschap een bijzondere betekenis hebben. De vrijwilliger geeft aan dat er iemand uit de samenleving in hem geïnteresseerd is en gelooft in zijn capaciteiten. De herstelrechtelijke visie die BAL genegen is, geeft aan de vrijwilliger de opdracht om vertrouwen te geven aan de dader. Het vertrouwen dat de dader ervaart, kan hem motiveren het door hem geschonden vertrouwen van het slachtoffer en de samenleving (zijn familie, zijn vrienden, zijn school, zijn buurt, ...) te herstellen.

Ook voor het *slachtoffer* kan de aanwezigheid van een vrijwilliger bijdragen tot herstel van vertrouwen. Hij krijgt het signaal dat er in de samenleving ook mensen zijn die men kan vertrouwen en dat er medeburgers zijn die er over willen waken dat de maatschappij voor de veiligheid van zijn burgers instaat.

4. Vrijwillige burgers verhogen de kans tot participatieve justitie door hun belangeloze, tussenkomst

Herstelrecht ziet conflicten als kansen voor burgers om in onderling overleg het conflict te bespreken met het oog op mogelijk herstel. De geloofwaardigheid van deze boodschap komt des te sterker over, wanneer ze uitgaat van vrijwilligers die, in tegenstelling tot professionals, enkel handelen vanuit vrijwillig engagement. Door hun belangeloze, geloofwaardige inzet en door hun authentiek en empowerend contact verlagen ze de drempel tot participatieve justitie. Dat de overheid professionals betaalt voor het faciliteren van herstelrechtelijke praktijken, getuigt natuurlijk op zich reeds van een engagement voor participatieve justitie. Tegelijkertijd kan echter het louter inschakelen van betaalde, professionele bemiddelaars een verkeerd signaal geven aan de betrokken partijen. Dat signaal luidt dan: jullie hebben professionele hulp nodig. Jullie zijn als ‘gewone’ burgers niet in staat om een conflict op te lossen.²³ De betrokkenheid van vrijwilligers, naast die van de professionele bemiddelaar, kan een dergelijk misverstand verkleinen. Hun vrijwillig engagement kan drempelverlagend werken voor de conflictpartijen om zelf het conflict in eigen handen te nemen. Vrijwilligers staan verder van officiële instanties dan beroepskrachten. Dat laatste versterkt het vertrouwen bij de partijen dat het bespreken van het conflict aan hen zal worden overgelaten.²⁴

²³ Wright, M. (2000). Restorative justice: For whose benefit? In: *Victim-Offender Mediation in Europe. Making Restorative Justice Work*. Leuven: University Press. p34. *Inschakeling van professionals “misses an opportunity to give power back to ordinary people, who have shown that they can handle the work competently.”*

²⁴ Wright, M. (2000). Restorative justice: For whose benefit? In: *Victim-Offender Mediation in Europe. Making Restorative Justice Work*. Leuven: University Press. p34.

3. Vrijwilligers in de context van slachtoffer-dader bemiddeling

WAAROM VRIJWILLIGER-BEMIDDELAAR?

De keuze voor het inschakelen van vrijwilligers *als* bemiddelaars in de context van slachtoffer-dader bemiddeling, vloeit voort uit vier bovenstaande overwegingen om vrijwilligers in herstelrecht in te schakelen (2.2.). Toch zijn er twee extra redenen waarom precies voor de rol van een vrijwilliger-bemiddelaar gekozen wordt.

1. Als neutrale bemiddelaar kan de vrijwillige medeburger de samenleving *op bemiddelende* wijze aanwezig stellen. In de figuur van de vrijwilliger-bemiddelaar treedt die samenleving niet op als belanghebbende partij wiens geschonden belangen dienen te worden hersteld maar als neutrale facilitator.
2. BAL streeft er naar om slachtoffer-dader bemiddeling *actief, persoon-betrokken en op maat van de partijen aan te bieden*. BAL vertrekt hierbij van de overtuiging dat partijen het recht hebben om op een geïnformeerde wijze te kiezen of het bemiddelingsaanbod voor hen van betekenis kan zijn. Om die reden wil Bal zo veel mogelijk partijen zelf actief bereiken (via huisbezoek of telefonisch contact) om het aanbod toe te lichten. Van zodra een bemiddeling is opgestart, tracht BAL zo veel mogelijk op maat en tempo van de partijen te werken. Deze werkwijze vraagt veel tijd en flexibiliteit van de bemiddelaar. De vrijwilligerswerking vult op dit punt het professionele team bemiddelaars aan. De tijd en flexibiliteit die de vrijwilligers ter beschikking hebben, bieden een belangrijke troef. Vrijwilligers nemen immers ook de werkdruk bij professionals weg, waardoor deze laatsten ook beter de beoogde actieve werkwijze kunnen realiseren.

4. Doelstellingen en meerwaarde

4.1. Doelstellingen

TWEE BEDENKINGEN VOORAF

Uit het voorgaande vloeien vijf doelstellingen voort die het concept van vrijwilligerswerking verder sturen en begeleiden. Vooraf is echter belangrijk een tweetal bedenkingen te formuleren.

1. Het gaat om doelstellingen die de vrijwilligerswerking sturen. Hoewel deze doelstellingen een impact hebben op de rol van de vrijwilliger, is het belangrijk te onderstrepen dat de eerste en uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt bij het Bal-team zelf om deze doelstellingen te realiseren. De verantwoordelijkheid van de vrijwilliger in het realiseren van de doelstellingen bestaat in de eerste plaats in het zichtbaar maken van zijn vrijwillige inzet naar daders en slachtoffers toe. De vrijwilliger dient daartoe vooral ‘zichzelf’ te zijn.
2. De vrijwilligerswerking is niet de enige hefboom om de beoogde doelstellingen te realiseren. De verwezenlijking van deze doelstelling hangt ook af van andere factoren en initiatieven.

VIJF DOELSTELLINGEN

1. Bal wil de samenleving op een concrete en actieve manier aanwezig stellen in herstelrechtelijke praktijken. Ze streeft ernaar burgers een actieve rol te laten spelen in het herstelrechtelijk antwoord op een delict, en dit via het concrete, zichtbare engagement van de vrijwilliger- (bemiddelaar)
2. De vrijwilligerswerking binnen Bal streeft ernaar om via de vrijwilliger het herstelrechtelijk antwoord op het delict zoveel mogelijk terug in de samenleving te plaatsen.
3. Het vrijwilligersproject wil bijdragen tot herstel van wederzijds vertrouwen tussen samenleving en betrokken conflictpartijen.
4. De vrijwilligerswerking binnen slachtoffer-dader bemiddeling streeft ernaar om de kansen op participatieve justitie (en het participatief burgerschap van de dader en slachtoffer) zoveel mogelijk te verhogen, en dit door een belangeloze ontmoeting tussen vrijwilliger-bemiddelaars en de conflictpartijen.
5. Vrijwilligers dragen in een bemiddeling bij tot een flexibele werkwijze waarbij partijen actief worden geïnformeerd. Deze werkwijze is afgestemd op de noden en het ritme van de partijen.

4.2. De meerwaarde van vrijwilligerswerking

Uit de zonet geformuleerde herstelrechtelijke doelstellingen put de vrijwilligerswerking binnen BAL haar bestaansredenen. De praktijk wijst echter uit dat een vrijwilligerswerking op zich, los van de herstelrechtelijke context, als betekenisvol wordt ervaren door de vrijwilligers, de beroepskrachten en het bemiddelingsteam binnen BAL. Ook los van de doelstellingen heeft de vrijwilligerswerking een meerwaarde.

DE MEERWAARDE VOOR DE VRIJWILLIGERS

Waarom vrijwilligers hun rol als bemiddelaar de moeite waard vinden is natuurlijk telkens een persoonlijk verhaal. Toch is er minstens één element dat in die verhalen geregeld terugkomt. Vrijwilligers halen hun tevredenheid vaak uit het contact met de partijen. Het is het vooral de doen om de intensiteit van de ontmoeting. Vrijwilligers weten zich verrijkt door de menselijkheid van het informele, persoonlijke contact met hun medeburgers. Dat contact is voor hen een bron van zin en van betekenisverlening.²⁵

DE MEERWAARDE VOOR BEROEPSKRACHTEN

Daarnaast werkt de belangeloze inzet van vrijwilligers ook inspirerend voor het team van beroepskrachten. De gedrevenheid van vrijwilligers, hun enthousiasme, maar ook hun onderling respect is bewonderenswaardig en werkt motiverend naar de beroepskrachten toe. Vrijwilligers dagen het team ook voortdurend uit tot zelfreflectie. Het team van beroepskrachten wordt voortdurend bevraagd rond methodiek, principiële keuzes en afspraken rond procedures. De bevindingen en ervaringen van vrijwilligers zijn zeer waardevol en vaak minder besmet met een justitiële, pedagogische of andere deskundigheid. Ze kunnen vrij reflecteren en het team kritisch bevragen. Ze zijn immers niet gebonden door een officiële, werkgerelateerde context (bemiddelingsdienst, de werkgever, overheidsinstanties).

²⁵ Deze gevoeligheid van vrijwilligers voor een dieper, intermenselijk contact wordt ook bevestigd door de ervaringen van beroepskrachten die de vrijwilligers als coaches begeleiden.

DEEL II PRAKTISCHE UITWERKING

KORT OVERZICHT VAN DE INHOUD VAN DIT DEEL

Hieronder volgt de praktische uitwerking van de vrijwilligerswerking overeenkomstig de in deel I omschreven visie en doelstellingen. Na een korte bespreking van enkele aandachtspunten voor een succesvolle vrijwilligerswerking en na formulering van enkele strategische streefdoelen (2 en 3), focust dit deel op de gedeelde en specifieke verantwoordelijkheden van de vrijwillige en professionele bemiddelaars (4), op het profiel van de vrijwilliger (5), op bekendmaking (6), werving en selectie (7), en tot slot, op de opleiding, training (8) en ondersteuning (9). In een draaiboek zullen deze facetten van de vrijwilligerswerking nog concreter en gedetailleerder worden uitgewerkt.

1. Vrijwilligerswerking in een bemiddelingsdienst

AANDACHTSPUNTEN VOOR DE UITBOUW VAN EEN VRIJWILLIGERSWERKING.

Vanuit haar eigen verworven ervaringsdeskundigheid stipt BAL een aantal punten aan die aandacht verdienen bij de uitbouw van haar vrijwilligerswerking. Deze en andere aandachtspunten kunnen behulpzaam zijn bij het opzetten van gelijkaardige projecten in de context van herstelrecht.

1. Een succesvolle vrijwilligerswerking, dient *gedragen te zijn door het gehele bemiddelingsteam*. Visieontwikkeling, uitvoering en evaluatie vragen om een actieve betrokkenheid van de teamleden beroepskrachten. Het vrijwilligersproject is immers geen geïsoleerde werking maar maakt fundamenteel deel uit van de werking van de dienst waar iedereen bij betrokken is.
2. Een kwaliteitsvolle vrijwilligerswerking wordt best ondersteund door een *coördinator*. Deze beroepskracht fungeert als centraal aanspreekpunt en heeft de eindverantwoordelijkheid over de vrijwilligerswerking. Deze coördinator maakt best deel uit van het team. De vrijwilligerswerking is dus geen geïsoleerde werking.
3. Een vrijwilligerswerking heeft, gelet op de diversiteit aan taken, *voldoende beroepskrachten* nodig met bemiddelingservaring die tevens gemotiveerd zijn om vrijwilligers te werven, op te leiden en te coachen. Een vrijwilligersproject omvat immers diverse taken. Vermits BAL er bewust voor kiest dat alle coaches zelf bemiddelingen blijven doen, zullen de taken eigen aan het vrijwilligersproject door meerdere teamleden gedragen worden.
4. Een vrijwilligerswerking omvat ook *nieuwe taken* van een team. Werving, opleiding geven, coachen zijn geen basistaken van een bemiddelaar. Dit wil zeggen dat een team bereid is zich in deze taken te verdiepen en te vormen. Dit impliceert ook dat het team bereid is rond deze aspecten een beleid of concept uit te werken.
5. De professionele teamleden hanteren een vergelijkbare, *éénvormige methodiek en werkwijze* die op transparante wijze wordt gehanteerd. Dat zorgt voor een min of meer vergelijkbare overdracht van methodiek naar vrijwilligers tijdens de opleiding en coaching. Op deze wijze wordt er binnen de dienst, zowel door vrijwilligers als professionals vanuit eenzelfde visie en methodiek gehandeld.
6. Het vrijwilligersproject wordt voldoende *gedragen door de diverse samenwerkingspartners*. Vooral de gerechtelijke instanties (parket en jeugdrechters) dienen zich achter een vrijwilligerswerking te scharen. Communicatie over de vrijwilligerswerking is hier belangrijk. De arrondissementele stuurgroepen voor herstelrecht en bemiddeling en het samenwerkingsverband van de hca diensten zijn op dit punt ideale fora.
7. Verder is het een voordeel wanneer er op basis van een goede samenwerking met de gerechtelijke instanties, *een continue doorstroom is van dossiers*. Een diversiteit aan dossiers (aard van feiten, ernstgraad, enz.) is een bijkomend voordeel. Zodoende kunnen vrijwilligers bemiddelen in een materie die hen aanspreekt en uitdaagt.

2. Concrete streefcijfers binnen BAL

EVENWICHTSOEFENING

De doelstellingen van de vrijwilligerswerking (vertrouwen bouwen, kansen tot participatieve justitie verhogen) vragen dat vrijwilligers zoveel mogelijk zichtbaar zijn in de bemiddelingspraktijk. Betekent dit dan dat zo veel mogelijk dossiers door vrijwilligers dienen te worden opgenomen?

BAL maakt hier een *evenwichtsoefening tussen verschillende belangen*. Enerzijds krijgt het vrijwillig engagement van een medeburger slechts betekenis, voor zover de vrijwilliger concreet in bemiddelingsdossiers zelfstandig tewerk kan gaan. Anderzijds blijft het, om redenen van kwaliteit en continuïteit, belangrijk dat professionele bemiddelaars hun praktijkervaring onderhouden en dat zij garant staan voor opname van alle dossiers (in het bijzonder de complexe en technische dossiers). Om die reden kiest BAL voor complementariteit tussen vrijwilligers en professionals op het gebied van bemiddelingswerk.

Deze complementariteit wordt tevens gevoed door een organisatorisch belang. De tijd die professionelen investeren in de begeleiding en coaching van vrijwilligers dient in evenwicht te staan met de tijd die voor de beroepskrachten vrijkomt doordat vrijwilligers-bemiddelaars voldoende dossiers opnemen.

CONCRETE STREEFCIJFERS

Bovenstaande evenwichtsoefening leidt tot volgende concrete streefcijfers. BAL streeft ernaar dat vanaf 2013 minstens 10 vrijwilligers zelfstandig bemiddelen en dat minimum 50 dossiers per jaar door vrijwilligers worden opgenomen. Daarna kunnen deze cijfers worden geëvalueerd en bijgestuurd. Een continue instroom van nieuwe vrijwilligers is nodig om onze groep uit te breiden naar minimum 10 actieve vrijwilligers en dit aantal nadien te blijven behouden. Er zullen immers steeds vrijwilligers afhaken, door omstandigheden gas terugnemen, of een pauze inlassen.

IMPLICATIES

Dit concreet streefdoel heeft zijn weerslag op de verdere praktische uitwerking van de vrijwilligerswerking.

- Het profiel van de vrijwilliger wordt aangepast. Kandidaten dienen expliciet voor vrijwilligerswerk te kiezen. BAL verwacht dat de vrijwilliger 6 tot 8 uur per week vrij kan maken voor dit vrijwilligerswerk.
- De opleiding en training worden ingekort in de tijd. BAL kan hierdoor op meer regelmatige basis met een nieuwe groep starten.²⁶

Elke coach heeft ook maar één vrijwilliger in de trainingsfase. Op deze wijze kan de training intensiever en korter in de tijd verlopen.

²⁶ Tot eind 2012 zal BAL om de 9 maanden een nieuwe groep vrijwilligers opstarten om zo op te bouwen naar het vernoemde streefcijfer. Nadien kan worden overgegaan tot een jaarlijks opleiding.

3. De verhouding tussen vrijwillige en professionele bemiddelaar.

De taken en opdrachten van de vrijwilliger-bemiddelaar en professionele bemiddelaar zijn deels gelijklopend maar ook verschillend. De taken van de professionals gaan verder omdat zij een ruimere verantwoordelijkheid dragen.

3.1. Gedeelde verantwoordelijkheid van vrijwilliger en professionals

GEDEELDE HOUDINGEN EN VAARDIGHEDEN

Gelet op de keuze van BAL voor het profiel van vrijwilliger-bemiddelaar, delen vrijwilligers en professionals in belangrijke mate hun opdracht met elkaar. Ze dragen op dit vlak een zelfde verantwoordelijkheid. Van beiden wordt verwacht dat ze op een deskundige manier bemiddelen. Beiden beschikken over dezelfde basishoudingen en methodische vaardigheden.

GEDEELDE DEONTOLOGISCHE VERPLICHTINGEN

Beiden dienen dezelfde deontologische verplichtingen na te leven. Deze deontologische verplichtingen omvatten het respect voor het beroepsgeheim (art. 458 van het Strafwetboek), alsook het zich laten leiden door de deontologische code, opgesteld door Suggnomè vzw. In een afsprakennota ondertekenen de vrijwilligers ondermeer het engagement om te handelen naar deze code en het beroepsgeheim.

3.2 Specifieke verantwoordelijkheid van de vrijwilliger

AUTHENTIEKE EN VRIJWILLIGE INZET

Uit de visie en doelstellingen van de vrijwilligerswerking binnen BAL, vloeit voort dat de positie van de vrijwilliger niet geheel dezelfde is als die van de professionele bemiddelaar. Centraal hierbij staat hun authentieke en vrijwillige inzet. Deze inzet vertaalt zich in een aantal concrete verwachtingen:

Een engagement van 8 uur per week gedurende 2 jaar.

Een open en transparante houding met de coach over zijn eigen functioneren en de concrete bemiddelingen.

Blijvende leerbereidheid: volgen van opleiding, aanwezigheid tijdens de terugkomavonden

Een solidaire en open houding aannemen ten aanzien van andere vrijwilligers en de teamleden. Deze houding versterkt het engagement van alle betrokken vrijwilligers en professionals.

VRIJHEID TOT BIJKOMEND ENGAGEMENT

BAL biedt ook ruimte voor de vrijwilliger om zich actief te betrekken in de ruimere vrijwilligerswerking (deelname aan werkgroep conceptontwikkeling vrijwilligerswerking, studiedag rond vrijwilligerswerking,...) of de algemene werking van de dienst. Dit is echter geen verwachting of op te nemen verantwoordelijkheid. Iedere vrijwilliger heeft de vrijheid om, voorbij zijn bemiddelaarsrol, bij te dragen tot de verdere ontwikkeling van de vrijwilligerswerking en de algemene werking van de bemiddelingsdienst.²⁷

²⁷ Een uitdaging of oefening kan zijn om na te gaan in hoeverre en op welke wijze vrijwilligers actief kunnen betrokken worden in de dagelijkse werking en het beleid van Bal. De zinvolheid en wenselijkheid hier rond dienen zeker verder geëxploreerd te worden. Anderzijds geven vrijwilligers tot nu toe zelf aan dat zij zich liefst op het bemiddelingswerk concentreren en de dagelijkse werking en het beleid van BAL de verantwoordelijkheid van de professioneel bemiddelaars is. In de toekomst kunnen we verder uitklaren in hoeverre de vrijwilligerswerking/de bemiddelingsdienst intern in haar werking een democratisch project kan zijn.

3.3. Specifieke verantwoordelijkheden van de professionals

HET BEMIDDELINGSWERK

Professionals hebben, omwille van de zorg voor kwaliteit en continuïteit, ook specifieke verantwoordelijkheden in hun bemiddelingswerk.

- Professionals zijn *verantwoordelijk voor de continuïteit* van de dienstverlening. Zij garanderen dat alle (in het bijzonder technisch-complexe) doorverwezen dossiers worden opgenomen.²⁸
- Naast de continuïtering van de dienstverlening zijn professionals ook *verantwoordelijk voor een kwaliteitsvolle dienstverlening*. Die zorg geldt ook onverminderd voor het vrijwilligersproject. *Kwaliteitsbewaking* kleurt dan ook mee de verdere uitwerking van de vrijwilligerswerking in op het gebied van werving, selectie, opleiding, training en ondersteuning (*zie hieronder*).

DE VRIJWILLIGERSWERKING

De professionele bemiddelaars dragen ook de verantwoordelijkheid voor de uitwerking en evaluatie van de vrijwilligerswerking. De organisatie en uitvoering van de werving van de vrijwilligers, de opleiding, en permanente ondersteuning, de structurele omkadering, het overleg, enz. zijn verantwoordelijkheden die niet op de schouders van de vrijwilligers rusten.

ORGANISATIE

En tenslotte zijn er nog algemene, organisatiegebonden taken die de verantwoordelijkheid dragen van de beroepskrachten, gaande van registratie tot deelname aan werkgroepen, organiseren van overleg, vorming geven aan externen,... Deze taken maken niet specifiek deel uit van de vrijwilligerswerking maar van de dienst in het algemeen. Natuurlijk kan de vrijwilliger ook hier zijn inbreng hebben via nieuwe ideeën, kritische reflecties en zo de werking inhoudelijk voeden.

4. Het profiel van de kandidaat vrijwilliger-bemiddelaar

MOTIVATIE

Vanuit *principiële overwegingen*, die zich vertalen in de doelstellingen, hecht BAL veel belang aan *de motivatie* van de kandidaten. Het is daarbij essentieel dat de motivatie van de kandidaten de realisatie van de doelstellingen niet in de weg staat. het bemiddelingswerk vanuit een bewust vrijwilligersengagement kiezen. Kandidaten dienen dus bewust als vrijwilliger aan de slag te willen gaan. Uiteraard kan er een bijkomende motivatie zijn (ervaring op doen in sociaal werk of bemiddelingsmethodiek, doorgroeien naar een job binnen bemiddeling, zelfontplooiing, nood aan contact met andere vrijwilligers,...) maar er moet steeds een behoefte zijn om zich vrijwillig in te zetten voor medeburgers.

Daarnaast verwacht BAL dat ze geboeid zijn door de methodiek van bemiddeling, namelijk het in dialoog treden van partijen naar aanleiding van een conflict of strafbaar feit.

²⁸ We denken hierbij aan dossiers met veel daders en slachtoffers, eventueel betrokkenheid van meerderjarigen of jongeren uit andere arrondissementen, verzekeringstechnische dossiers; dossiers waar aanwijzingen zijn dat een bemiddeling niet wordt opgestart. Deze specifieke verantwoordelijkheid van de professional laat toe dat vrijwilligers zich toeleggen op dossiers waarin het communicatieproces centraal staat.

PERSOONLIJKHEIDSKENMERKEN

BAL stelt geen bepaalde opleiding of diplomavereisten voorop. Toch dienen kandidaat-vrijwilligers over een aantal *basis vaardigheden, -houding en -kennis* te beschikken die vereist zijn om zich verder te trainen tot een goede bemiddelaar. Deze vaardigheden en houding maken deel uit van de persoonlijkheid van de kandidaat en van zijn levenservaring. Zo dient een kandidaat enige luisterbereidheid voor de dag te leggen en over bepaalde communicatieve vaardigheden te beschikken. Verder is hij in staat zijn om zowel dader, slachtoffer als hun omgeving respectvol te benaderen los van de feiten die hij/zij heeft gepleegd. Een bemiddelaar is gemotiveerd om het conflict terug te geven aan de partijen en niet zelf oplossingen aan te reiken.

Ten slotte staat de kandidaat-vrijwilliger open voor feedback, durft hij kritisch naar zichzelf te kijken en wil hij steeds bijleren. De kandidaat beschikt over het vermogen om zowel methodische als informatieve kennis te verwerven en toe te passen in de praktijk.

BIJKOMENDE PRAGMATISCHE VOORWAARDEN

De praktijk toont dat dit vrijwilligerswerk veel tijd vraagt. Bemiddeling is ook een proces dat mentale energie vraagt van de bemiddelaar. De vrijwilliger dient dus voldoende tijd vrij te kunnen maken en zich ook mentaal kunnen vrij maken.

Gezien ons werkingsgebied het gerechtelijk arrondissement is, zoeken we mensen die *in het arrondissement Leuven of in een aanpalende gemeente wonen*.

5. Bekendmaking en werving

Zonder de ambitie te koesteren een representatief staal van de samenleving in de pool van vrijwilligers binnen te brengen, wordt er niet selectief geworven. BAL kiest voor een zeer brede bekendmaking naar en werving uit de gehele samenleving/bevolking. Dat helpt om het concrete engagement van een diverse samenleving een steeds weer ander gezicht te geven (doelstelling 1). Dat helpt ook het conflict terug zoveel mogelijk in die diverse samenleving te plaatsen. BAL heeft daarbij oog voor kandidaat-vrijwilligers die zich vooral aangesproken voelen door de idee van herstelrecht en bemiddeling en daar hun schouders willen onder zetten vanuit vrijwillig engagement. Maar evenzeer heeft BAL oog voor kandidaat-vrijwilligers die concreet van mens tot mens vrijwilligerswerk willen doen en die dat vrijwilligersengagement willen opnemen in de context van herstelrecht en bemiddeling.

BAL organiseert een brede werving door diverse kanalen te exploreren: eigen mailing en contacten, bekendmaking op websites, flyers verspreiden, advertenties, affiches, artikels in tijdschriften, de pers,.... BAL overweegt ook een actieve toelichting van het aanbod in organisaties, bedrijven, sportverenigingen.

Het profiel van de vrijwilliger stelt enkele verwachtingen voorop die niet voor iedereen haalbaar zijn. Niet iedereen is bijvoorbeeld in staat om 8 uur per week vrij te maken. Om deze reden kunnen we in de werving ons ook specifiek richten tot bepaalde organisaties die goed vertegenwoordigd zijn met mensen die aan het profiel beantwoorden. (bv. scholen, verpleging, middenstand, gezinsbond, KWB, KAV,...)

Bovenstaande rekruteringsbronnen zullen niet steeds allemaal aangewend (kunnen) worden. Haalbaarheid en noodzakelijkheid van dergelijke acties gelden hier als richtsnoer.

6. Selectie

De selectie van de kandidaat-bemiddelaars gebeurt op basis van het hierboven omschreven profiel. Centrale bakens zijn hier de zorg voor een kwaliteitsvolle bemiddeling (basis-houding en vaardigheden), de doelstellingen van de vrijwilligerswerking (motivatie), maar ook het zorgzaam omgaan met de kandidaten zelf. Niemand en zeker niet de vrijwilliger is er bij gebaat een engagement aan te gaan dat niet haalbaar is of hem niet ligt.

In het licht van genoemde overwegingen organiseert BAL *een infoavond* waar we meer info verschaffen over bemiddeling en het vrijwilligersproject (visie, doelstellingen en concept). Vervolgens verwacht BAL dat een vrijwilliger zich kandidaat stelt per *brief*. Op deze wijze kan BAL reeds kennis nemen van de motivatie en schriftelijke vaardigheden van de kandidaat. Na de brief volgt *een kennismakingsgesprek* waar BAL in samenspraak met de vrijwilliger nagaat of de kandidaat het geschikte profiel bezit.

7. Opleiding en training

Ook de basisopleiding en training staat in het teken van zorg voor een kwaliteitsvolle bemiddeling, van zorg voor de vrijwilliger, alsook van zorg voor de doelstellingen van de vrijwilligerswerking. Naast deze methodische training blijft de levenservaring, het karakter of de persoonlijkheid van elke vrijwilliger zeker zo belangrijk. Gelet op de doelstellingen van de vrijwilligerswerking leidt BAL deskundige bemiddelaars op die tegelijk hun persoonlijkheid als medeburger in de bemiddelingspraktijk kunnen leggen. Of anders uitgedrukt, BAL vormt bemiddelingsvaardige medeburgers, geen onbetaalde professionele bemiddelaars.

7.1 Opleiding

De basisopleiding wordt voorafgegaan door *een observatieperiode*. Elke vrijwilliger krijgt een coach toegewezen waarmee hij bemiddelingsgesprekken volgt gedurende twee maanden. Op deze wijze geraakt hij enigszins vertrouwd met de bemiddelingspraktijk en wordt de latere opleiding concreter en meer herkenbaar.

Na twee maanden observatie volgt *een opleidingsweekend* in een groep van 5 à 6 personen²⁹. Tijdens dit weekend maken de vrijwilligers kennis met de methodiek van bemiddeling. De focus ligt op praktijkoefeningen met bijzondere aandacht voor de houding en vaardigheden van een bemiddelaar. Er is aandacht voor het groepsgebeuren, waarbij de vrijwilligers van elkaar leren.

Naast dit weekend zullen zowel voor als na het opleidingsweekend enkele *opleidingsavonden* plaatsvinden waar bepaalde thema's zoals jeugdrechtbank, slachtofferschap, vereffeningfonds, rapportage,... aan bod kunnen komen. De focus ligt hier vooral op kennisoverdracht.³⁰ Niet alleen thema's die iemand een goed bemiddelaar maken komen aan bod. Ook het vrijwilligerswerk op zich krijgt een plaats. Zo is er binnen de opleiding ook plaats voor een bespreking van de visie en doelstellingen van de vrijwilligerswerking.

²⁹ In het verleden werd de opleiding gespreid over 4 maanden. Om de opleidingsperiode in te korten en aangezien we regelmatig met een nieuwe groep willen starten, kiezen we voor een weekend.

³⁰ In de gehele opleiding wordt evenwaardige aandacht besteed aan de vaardigheden (bemiddelingsmethodiek), de houding/attitude van de bemiddelaar en de kennis. Deze drie onderwerpen komen eveneens terug in de 'Recommendation on the training of mediators in criminal matters'.

7.2 Training

Na het opleidingsweekend start de individuele training met de persoonlijke coach. BAL kiest voor het principe: één vrijwilliger, één coach. Dat maakt de trainingsfase intenser en korter.³¹

De vrijwilliger neemt samen met zijn coach dossiers op. Vanuit een observerende rol zal de vrijwilliger geleidelijk aan meer en meer zelf aspecten van het bemiddelingsgebeuren opnemen om uiteindelijk volledig zelfstandig een bemiddeling te doen, in aanwezigheid van de coach. De vrijwilliger krijgt de kans om op eigen tempo te leren.

8. Ondersteuning

De verdere ondersteuning van de vrijwilligers-bemiddelaar na diens opleiding is een belangrijk aspect van de vrijwilligerswerking. BAL kiest voor een permanente coaching van de vrijwilliger door een professional, voor het organiseren van terugkomavonden, voor permante vorming, voor materiële ondersteuning en voor een jaarlijks uitwisselingsgesprek tussen de vrijwilliger en de coördinator.

Deze keuze vloeit voort uit een permanente zorg van BAL voor een kwaliteitsvolle bemiddeling (kwaliteitsbewaking), maar ook voor de vrijwilligers zelf die respect, erkenning en waardering voor hun engagement verdienen. De vrijwilligers geven zelf aan dat zij deze ondersteuning appreciëren.

Daarnaast ligt de keuze voor een uitgebreide ondersteuning ook in het verlengde van de doelstellingen en de meerwaarde van de vrijwilligerswerking. De vrijwilliger kan slechts vanuit zijn belangeloze inzet bijdragen tot herstel van vertrouwen (doelstelling 3) en tot het verhogen van kansen tot participatieve justitie (doelstelling 4), indien hij kwaliteitsvol zelfstandig kan bemiddelen en indien hij daarin ook erkend en gewaardeerd wordt. De coaching biedt ook een optimale bedding voor uitwisseling van ervaringen, perspectieven en reflecties tussen professional en vrijwilliger (meerwaarde).

8.1 Coaching

De vrijwilliger behoudt zijn coach ook na de training wanneer hij zelfstandig bemiddelt. Op regelmatige basis heeft hij overleg met zijn coach over het verloop van de bemiddeling (via mail, telefoon of persoonlijk contact). De rol van de coach is dan vooral ondersteunend en minder expliciet gericht op de verdere ontwikkeling van de bemiddelingscapaciteiten van de vrijwilliger. De coach volgt het dossier op en blijft de verbindingspersoon met de gerechtelijke instanties. Hij draagt de eindverantwoordelijkheid van het dossier. Ook voor niet dossier gebonden reflecties of problemen over zijn vrijwilligersengagement kan de vrijwilliger in eerste instantie terecht bij zijn coach.

Elke vrijwilliger heeft recht op een kwaliteitsvolle *coaching*. Daarom beoogt BAL een *coachings*beleid uit te stippelen en haar professionele bemiddelaars te trainen in *coachings*vaardigheden.

De flexibiliteit van de vrijwilliger nodigt professionele bemiddelaars uit om zich eveneens flexibel beschikbaar op te stellen in de *coaching*. Vanwege de professionele positie kent deze beschikbaarheid echter grenzen. Deze grenzen vloeien voort uit enkele belangrijke organisatie- principes.

Transparantie. Het is belangrijk dat rond flexibiliteit van de professional afspraken worden gemaakt die duidelijk zijn voor alle vrijwilligers en de professionele bemiddelaars.

³¹ In het verleden hadden coaches vaak meerdere vrijwilligers op te leiden. Dit was zeer belastend voor de coach en vaak niet evident om de agenda's op mekaar af te stemmen. Hierdoor verliep de trainingsfase soms minder intensief of langer dan gewenst.

Gelijkheid. Elke vrijwilliger heeft recht op dezelfde inspanningen van zijn coach en is het goed dat deze afspraken éénvormig gehanteerd worden.

Hoogdringendheid. Voor dringende gevallen kan de vrijwilliger steeds (ook in het weekend en 's avonds) terecht bij zijn coach of een andere bemiddelaar.

Respect voor privacy van de professional. Niet dringende contacten tussen coach en vrijwilliger gebeuren overdag tijdens de kantooruren.

Onderling overleg. Indien niet dringend contact niet binnen een aangewezen termijn kan, kunnen coach en vrijwilligers anders afspreken. Dit kan bijvoorbeeld wanneer coach en vrijwilliger geen gezamenlijk moment vinden overdag en de bespreking snel dient te gebeuren voor bijvoorbeeld een volgend overleg.

De *coaching* is echter geen louter éénrichtingsverkeer. De meerwaarde van de vrijwilligerswerk ligt namelijk ook in de uitwisseling van perspectieven tussen professionals en vrijwilligers. (4.3). Ook de professionele bemiddelaar put veel inspiratie uit de interactie met de vrijwilligers. Hun reflecties zorgen er voor dat zowel de methodiek als het beleid van Bal veelvuldig in vraag wordt gesteld. De verschillende posities die de vrijwillige en professionele bemiddelaar bekleden in hun contacten met de partijen, kunnen ook confronterend en inspirerend werken.

8.2. Terugkomavonden en permanente vorming

Een achttal keer per jaar vindt er een terugkomavond plaats voor de vrijwilligers. De professionele bemiddelaars staan in voor de organisatie en begeleiding van deze avonden. De bijdrage van vrijwilligers in de voorbereiding ervan (input van thema's, organisatie) wordt gewaardeerd, maar is niet verplicht. De avonden beogen de capaciteiten van de bemiddelaar-vrijwilliger blijvend te stimuleren vanuit een groeps-dynamiek. Vrijwilligers kunnen hun ervaringen uitwisselen. Er is ruimte voor intervisie, verdere methodiekontwikkeling, een filmbespreking. Een spreker wordt uitgenodigd voor een bepaald thema,. De terugkomavond verandert in een filosofisch café,...

Twee maal per jaar omvat de terugkomavond een ontspanningsmoment. Gezellig samen zijn en een gezamenlijke activiteit staan centraal. Waardering en erkenning van het vrijwilligerswerk krijgen er een plaats.

Naast de eigen terugkomdagen stelt BAL ook alle relevante opleidingen, vormingsmomenten, studiedagen,... open voor de vrijwilligers. Afhankelijk van de relevantie voor hun vrijwilligerswerk komt het vormingsbudget van BAL hier in tussen. Op deze wijze kunnen de vrijwilligers zich verder ontwikkelen in hun rol als vrijwilliger-bemiddelaar en dit overeenkomstig hun eigen noden en interesses.

8.3 Materiële ondersteuning

- Kostenvergoeding en gsm's

BAL kiest ervoor dat vrijwilligers geen eigen kosten maken voor hun bemiddelingsengagement. Dat laatste vloeit voort uit de erkenning voor hun uitgebreid engagement. Concreet betekent dit dat vrijwilligers hun verplaatsingskosten krijgen vergoed. Aangezien we voor het bemiddelingswerk geen onderscheid wensen te maken tussen vrijwilligers en professionele bemiddelaars, krijgen vrijwilligers dezelfde kostenvergoeding als professionelen. BAL kiest bewust niet voor een reële kostenvergoeding om het principe van vrijwillig en onbetaald engagement zo geloofwaardig en echt mogelijk over te brengen.

Eén maal vrijwilligers zelfstandig bemiddelen, krijgen zij ook een gsm. Op deze wijze dragen ze geen eigen telefoonkosten en wordt hun privacy ten aanzien van de partijen behouden.

- Verzekering
Conform de wet op het vrijwilligerswerk sluit vzw ALBA een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid en een verzekering tegen ongevallen af voor de vrijwillige medewerkers.

8.4. Uitwisselingsgesprekken

Eén maal per jaar heeft de coördinator van de vrijwilligerswerking een uitwisselingsgesprek met elke vrijwilliger. De focus ligt niet op de beoordeling van de vrijwilliger. Tijdens dit gesprek wordt besproken hoe de vrijwilliger zijn engagement ervaart. Wat zijn zijn uitdagingen? Waar liggen zijn noden en behoeften? Wat zijn aandachtspunten voor de bemiddelingsdienst?

PERSONEELSBEZETTING BAL 2010

GAS-BEMIDDELING

Hilde Van Osmael (FT, Ministerie van Grootstedenbeleid, betaald door de stad Leuven, saldo wordt nadien verrekend met de gemeenten van het arrondissement Leuven, werkgever Stad Leuven)

POLITIËLE SCHADEBEMIDDELING

Sigrid Van Grunderbeeck (FT, Ministerie van Binnenlandse Zaken, werkgever PZ Leuven)

HERSTELBEMIDDELING MINDERJARIGEN

(Vlaamse Gemeenschap, Agentschap jongerenwelzijn, werkgever vzw Alba)

Natalie Van Paesschen (80 %) Coördinatie

Kris Mullens (80%)

Koen Nys (80 %)

Liesbeth Eggen (100 %)

Miriam Beck (100 %)

Nele Devarrewaere (100 %, December zwangerschapsverlof)

Kwinten Wouters (100 % Loopbaanonderbreking van februari - oktober)

Dominique Abicht (80%)

Dirk De Ryck (50%, tijdelijk uitgebreid naar 70%)

Christine Dragon (80% vanaf november)

HERSTELBEMIDDELING MEERDERJARIGEN

(Ministerie van Justitie, Ministerie van Welzijn, Vlaamse Gemeenschap, werkgever vzw suggnomè)

Petra Sampers (50 %, tijdelijk uitgebreid naar 70%)

Bram Van Droogenbroeck (50 %)

Kristel Buntinx (100 %)